

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi elintarvikelain
sekä eläinlääkintähuoltolain 15 ja 23 §:n muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi elintarvikelakia käytännön valvontatyössä esiin tulleiden kansallisten muutostarpeiden vuoksi sekä eräiden Euroopan unionin elintarvikelainsäädäntöön tehtyjen muutosten johdosta.

Esityksen tarkoituksena on lisätä elintarviketurvallisuusriskien huomioon ottamista lain toimeenpanossa ja vähentää toimijoihin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa. Elintarvikehuoneistojen valvonnassa ennakoivan painopistettä siirrettäisiin hyväksymismenettelystä ilmoitusmenettelyyn. Väestön terveyden kannalta vähemmän merkityksellisten toimintojen osalta luovuttaisiin elintarvikehuoneistojen hyväksymismenettelystä. Samalla hyödynnettäisiin nykyistä laajemmin Euroopan unionin hygienialainsäädännön mahdollistama paikallisen ja elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisen toiminnan valvonnan joustavuus. Omavalvontavälvoitteesta säädettäisiin edelleen lain tasolla, mutta omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä luovuttaisiin. Elintarvikealan toimijat, alkutuotannon toimijoita lukuun ottamatta, vel-

voitettaisiin julkistamaan elintarvikevalvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuskertomus. Valvonnan avoimuutta lisättäisiin julkistamalla tulokset viranomaisen toiminnan arvioinneista. Valtion ja kuntien välistä työnjakoa elintarvikevalvonnassa tarkistettaisiin siten, että pienteurastamoiden sekä riistan käsittelylaitosten hyväksyntä ja niissä suoritettava lihantarkastus ja valvonta siirtyisivät kunnilta valtiolle. Lihantarkastuksen järjestämiseen liittyen ehdotetaan muutoksia myös eläinlääkintähuoltolain 15 ja 23 §:iin. Luonnonvaraisen riistan lihaa koskevia säännöksiä muutettaisiin vastaamaan EU-lainsäädännön vaatimuksia. Lihantarkastusmaksuja voitaisiin alentaa pienissä teuras-tamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa valtion varoin.

Lisäksi ravintolisistä tehtävää ilmoitusta ja osaamistestaajan valvontaa koskevia säännöksiä tarkennettaisiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2011.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö	3
2.2 Nykytilan arviointi	11
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	16
3.1 Tavoitteet	16
3.2 Keskeiset ehdotukset	19
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	25
4.1 Taloudelliset vaikutukset	25
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	27
5 ASIAN VALMISTELU	28
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	31
1 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	31
1.1 Elintarvikelaki	31
1.2 Eläinlääkintähuoltolaki	39
2 VOIMAANTULO	39
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	39
LAKIEHDOTUKSET	40
1. Laki elintarvikelain muuttamisesta	40
2. Laki eläinlääkintähuoltolain 15 ja 23 §:n muuttamisesta	50
LIITE	51
RINNAKKAISTEKSTIT	51
1. Laki elintarvikelain muuttamisesta	51
2. Laki eläinlääkintähuoltolain 15 ja 23 §:n muuttamisesta	73

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseen tähtäävässä valtioneuvoston toimintaohjelmassa (12.3.2009) valtio on sitoutunut vähentämään hallinnollista taakkaa vuoden 2006 tasosta neljänneksellä vuoteen 2012 mennessä. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla hallinnollisen taakan vähentämisen painoalueina ovat maataloustukien hakeminen sekä elintarviketurvallisuuden varmistaminen. Elintarviketurvallisuudessa suurimman taakan arvioidaan liittyvän elintarvikehuoneistojen hyväksymismenettelyyn sekä omavalvonnan toteuttamisen kirjanpitovelvollisuuksiin. Omavalvontavelvoite ja siihen liittyvät vaatimukset perustuvat suurimmaksi osaksi EU-lainsäädännön vaatimuksiin eikä näitä vaatimuksia sen vuoksi voida lähtökohtaisesti kumota. Sen sijaan elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksynnän laajuus on Suomessa suurelta osin kansallinen ratkaisu ja näin ollen tämän vaatimuksen laajuutta voidaan myös kansallisesti muuttaa. Myös omavalvontasuunnitelman ennakkohyväksyntävelvoite on kansallinen vaatimus. Tämän vaatimuksen voidaan myös katsoa sopivan huonosti yhteen omavalvonnan unionitasolla ja kansainvälisesti harmonisoidujen periaatteiden kanssa. Elintarviketurvallisuudesta johtuvaa hallinnollista taakkaa elintarvikealan yrityksille on arvioitu maa- ja metsätalousministeriön toimesta keväällä 2010.

Teurastamoiden, pienteurastamoiden, poroteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten hyväksyminen, valvonta ja niissä suoritettava lihantarkastus on hajautettu kolmelle eri viranomaiselle, Elintarviketurvallisuusvirastolle, aluehallintovirastolle ja kunnan valvontaviranomaiselle. Useissa selvityksissä on todettu, että tämä ei takaa toimijoiden tasapuolista kohtelua. Erityisesti pienteurastamoiden valvonta ja niissä suoritettavan lihantarkastuksen laatu vaihtelevat suuresti riippuen si-

jaintikunnasta, mikä asettaa pienteurastamotoimijat eriarvoiseen asemaan.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuus

Euroopan unionin elintarvikelainsäädännön keskeiset periaatteet on esitetty elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 178/2002, jäljempänä yleinen elintarvikeasetus. Asetuksen 6 artiklan mukaan elintarvikelainsäädännön on perustuttava riskianalyysiin ja riskinhallinnassa on otettava huomioon riskinarvioinnin tulokset. Elintarvikevalvontaa koskee rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritettusta virallisesta valvonnasta annettu asetus (EY) N:o 882/2004, jäljempänä valvonta-asetus, jonka 3 artiklan mukaan virallista valvontaa on toteutettava säännöllisesti, riskien mukaan ja sopivin väliajoin. Myös unionin elintarvikehygieniää koskevassa lainsäädännössä korostetaan vaatimusten ja toimenpiteiden suhteuttamista todettujen riskien mukaan.

Elintarvikelaissa riskiperusteisuus ilmenee etenkin lain 10, 16 ja 48 §:ssä. Elintarvikelakia säädettäessä pyrittiin erityisesti siihen, että luopumalla elintarvikehuoneistojen jaottelesta eri alatyyppeihin ja saattamalla pääsääntöisesti kaikki huoneistot saman hyväksymismenettelyn piiriin, korostettaisiin riskien jakaantumista huoneistojen kesken eräänlaisena jatkumona. Lisäksi lain 13 §:n 2 momenttiin otettiin erityinen säännös sellaisista

lähtökohtaisesti vähäriskisistä toiminnoista, joiden osalta ei edellytetä elintarvikehuoneiston hyväksymistä.

Elintarvikelisiä aineita, elintarvikkeissa käytettäviä aromeita ja elintarvike-entsyymejä koskeva lainsäädäntö

Elintarvikelain 3 §:ssä säädetään lain soveltamisalaan kuuluvan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Pykälässä luetellaan ne Euroopan unionin elintarvikelainsäädäntöön kuuluvat asetukset, joita sovelletaan suoraan sellaisenaan, mutta jotka edellyttävät kansallisia täytäntöönpanotoimia.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1333/2008 elintarvikelisiä aineita, jäljempänä lisäaineasetus, tuli voimaan 20 päivänä tammikuuta 2009 ja sitä alettiin soveltaa 20 päivänä tammikuuta 2010. Lisäaineasetus korvaa neljä lisäaineita koskevaa EU-säädöstä. Näissä säädöksissä olevat lisäaineiden käyttöä koskevat yksityiskohtaiset liitteet jäävät kuitenkin toistaiseksi voimaan. Lisäaineasetuksella täsmennettiin ja ajanmukaistettiin lisäaineiden hyväksymisen ja käytön osalta noudatettavia periaatteita. Suuria periaatteellisia muutoksia aikaisempiin säädöksiin verrattuna ei tehty. Lisäaineiden puhautusvaatimuksia koskevat säädökset pysyivät edelleen voimassa.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1334/2008 elintarvikkeissa käytettävistä aromeista ja tietyistä ainesosista, joilla on aromaattisia ominaisuuksia, sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91, asetusten (EY) N:o 2232/96 ja (EY) N:o 110/2008 sekä direktiivin 2000/13/EY muuttamisesta, jäljempänä aromiasetus, tuli voimaan 20 päivänä tammikuuta 2009. Aromiasetuksella kumotaan vanhat aromisäädökset päivänä tammikuuta 2011 lukien. Käyttöön hyväksytyistä aromiaineista laaditaan unionin luettelo, kun kaikkien noin 2800 tällä hetkellä käytössä olevan aromiaineen turvallisuusarviointi on saatu valmiiksi. Tavoitteena on, että luettelo tulisi voimaan vuoden 2011 alussa. Aromiasetus velvoittaa viranomaisia seuraamaan käyttöön hyväksytyjen aromiaineiden kulutusta ja käyttöä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1332/2008 elintarvike-entsyymeistä sekä neuvoston direktiivin 83/417/ETY, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999, direktiivin 2000/13/EY, neuvoston direktiivin 2001/112/EY ja asetuksen (EY) N:o 258/97 muuttamisesta, jäljempänä entsyymi-asetus, tuli voimaan 20 päivänä tammikuuta 2009. Asetuksen merkintävaatimuksia alettiin soveltaa 20 päivänä tammikuuta 2010. Elintarvikkeiden valmistuksessa käytettävistä entsyymeistä ei ole aikaisemmin ollut EU-lainsäädäntöä. Entsyymiasetuksessa säädetään niistä ehdoista, joilla entsyymejä voi elintarvikkeiden valmistuksessa käyttää. Unionissa hyväksytyistä elintarvike-entsyymeistä laaditaan luettelo, jonka valmistuminen vie useamman vuoden. Luettelon soveltamisajankohdasta päätetään luettelon hyväksymisen yhteydessä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1331/2008 elintarvikelisiä aineiden, elintarvike-entsyymien ja elintarvikearomien yhtenäisestä hyväksymismenettelystä, jäljempänä hyväksymismenettelyasetus, tuli voimaan 20 päivänä tammikuuta 2009. Hyväksymismenettelyasetus on uusi ja siinä säädetään menettelystä, jota noudatetaan, kun lisäaineen, aromin tai entsyymien käyttö halutaan sallia elintarvikkeen valmistuksessa. Aineiden käyttöä koskeva hakemus tehdään Euroopan komissiolle, joka pyytää asiasta lausunnon Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaiselta (EFSA). Hakemuksen käsittelyssä otetaan tieteellisen riskinarvioinnin lisäksi huomioon myös yhteiskuntaan, talouteen, perinteisiin, etiikkaan ja ympäristöön liittyvät näkökohdat. Komissio hyväksyy asetusta koskevat täytäntöönpanotoimenpiteet enintään 24 kuukauden kuluessa alakohdtaisten elintarvikesäädösten antamisesta. Hyväksymismenettelyasetusta sovelletaan näiden alakohdtaisten elintarvikesäädösten soveltamisajankohdasta lukien.

Ravintolisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

Elintarvikelain 8 §:ssä säädetään elintarvikkeiden ravitsemuksellisesta täydentämisestä sekä uuselintarvikkeiden ja muunto-

geenisten elintarvikkeiden markkinoille saatamiseen sovellettavista menettelyistä.

Ravintolaisien koostumuksesta ja merkinnöistä säädetään ravintolaisia koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2002/46/EY, jäljempänä ravintolisädirektiivi, ja siihen myöhemmin tehdyillä muutoksilla. Ravintolisädirektiivi oli Suomessa pantu täytäntöön ravintolisistä Annetulla kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksella 571/2003. Joulukuussa 2009 tuli voimaan komission asetus (EY) N:o 1170/2009 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/46/EY muuttamisesta ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) 1925/2006 muuttamisesta siltä osin, kuin on kyse sellaisten vitamiinien ja kivennäisainesten ja niiden muotojen luetteloista, joita voidaan lisätä elintarvikkeisiin, ravintolisät mukaan lukien. Komission asetusta sovelletaan jäsenvaltioissa sellaisenaan ja siksi oli tarpeen poistaa kansallisesta säädöksestä asetukseen sisältyvä liite. Samassa yhteydessä katsottiin tarkoituksenmukaiseksi antaa kansallinen säädös uutena ravintolisistä annettuna maa- ja metsätalousministeriön asetuksena 78/2010, jolla kumottiin kauppaja- ja teollisuusministeriön asetus 571/2003.

Ravintolisädirektiivin mukaan ravintolaisien erityisluonteen vuoksi valvonnasta vastaavilla toimivaltaisilla elimillä on oltava käytettävissään lisäkeinoja näiden tuotteiden tehokkaan valvonnan helpottamiseksi. Direktiivin 10 artiklan mukaan ravintolaisien tehokkaan valvonnan helpottamiseksi jäsenvaltiot voivat vaatia, että valmistaja tai niiden alueella tapahtuvasta markkinoille saattamisesta vastuussa oleva toimija antaa ravintolaisän kaupan pitämisestä ilmoituksen toimivaltaiselle viranomaisella toimittamalla sille kyseistä tuotetta varten käytettävän pakkausmerkinnän mallin. Kun ravintolisädirektiivi pantiin Suomessa täytäntöön kauppaja- ja teollisuusministeriön asetuksella 571/2003, pidettiin tarkoituksenmukaisena säätää elinkeinoharjoittajan velvollisuudesta ilmoittaa valmistamistaan, valmistuttamistaan tai maahan tuomistaan ravintolisistä Elintarviketurvallisuusvirastolle. Vastaava säännös sisältyy myös ravintolisistä annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 78/2010 7 §:ään.

Elintarvikehuoneiston ilmoittaminen ja hyväksyminen sekä alkutuotantopaikasta ilmoittaminen

Elintarvikelain 13 §:n 1 momentin mukaan elintarvikehuoneiston on oltava asianomaisen valvontaviranomaisen hyväksymä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Elintarvikehuoneiston hyväksymisen edellytyksenä on, että elintarvikehuoneisto täyttää elintarvikelain 10 §:ssä asetetut vaatimukset.

Elintarvikelain 13 §:n 2 momentissa on 18 kohtaa käsittävä luettelo toiminnoista, joilta ei edellytetä 1 momentin mukaista elintarvikehuoneiston hyväksyntää. Hyväksymisvelvoitteen ulkopuolelle on rajattu sellaiset toiminnot, jotka ovat pienimuotoisia tai muuten rajoitettuja taikka elintarvikkeen jakelu tapahtuu suoraan tuottajalta kuluttajalle. Tällaiseen toimintaan liittyvät riskit voidaan katsoa vähäisiksi, eikä niiltä ole tarpeen edellyttää huoneiston hyväksymisen kaltaista ennakkovalvontaa. Pykälän 2 momentin tarkoittamilta toimijoilta edellytetään kirjallista omavalvontasuunnitelmaa, mutta suunnitelmaa ei tarvitse hyväksyä lain 21 §:n mukaisella tavalla. Näitä toimijoita tai heidän henkilöstöään ei koske lain 27 §:ssä säädetty velvoite osaamistodistuksesta. Toimijan on kuitenkin huolehdittava siitä, että huoneistossa työskenteleviä ohjataan ja koulutetaan elintarvikehygieniassa heidän työtehtäviensä edellyttämällä tavalla elintarvikehygieniasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 852/2004, jäljempänä yleinen elintarvikehygieniasetus, liitteen II luvun 12 kohdan 1 mukaisesti. Muilta osin elintarvikelain vaatimukset sekä lain mukainen valvonta koskee myös 2 momentissa lueteltuja toimijoita. Tästä syystä elintarvikealan toimijan on pykälän 3 momentin mukaan tehtävä 2 momentissa mainitusta toiminnasta ilmoitus kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle hyvissä ajoin ennen toiminnan alkua.

Elintarvikelain 14 §:ssä säädetään elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevasta hakemusmenettelystä. Hyväksymistä haetaan lain 15 §:ssä mainitulta viranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista. Hakemuksen yhteydessä valvontavi-

ranomaiselle on esitettävä kirjallinen oma-valvontasuunnitelma. Pykälän 2 momentissa viitataan unionilainsäädännössä oleviin elintarvikehuoneistojen hyväksymistä ja rekisteröintiä koskeviin vaatimuksiin. Valvonta-asetuksen 31 artikla koskee rehu- ja elintarvikealan laitosten rekisteröintiä ja hyväksymistä. Jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on vahvistettava hyväksymistä tai rekisteröintiä koskeva menettely. Yleisen elintarvikehygieniasäätöasetuksen 6 artiklassa edellytetään elintarvikealan toimijoiden ilmoittavan määräysvallassaan olevat laitokset rekisteröimistä varten. Kansallisessa lainsäädännössä voidaan edellyttää, että kaikki elintarvikehuoneistot on hyväksyttävä. Eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 853/2004, jäljempänä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus, 4 artiklan 2 kohdassa luetellaan ne elintarvikehuoneistot (laitokset), jotka on aina hyväksyttävä. Valvonta-asetuksen 31 artiklassa ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasäätöasetuksen 3 artiklassa on tarkempia säännöksiä hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä.

Elintarvikelain 14 §:n 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä elintarvikehuoneiston hyväksymistä koskevan hakemuksen sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Elintarvikevalvonnasta annetulla valtioneuvoston asetuksella 321/2006 on säädetty muun muassa 14 §:n 2 momentissa mainitun unionilainsäädännön edellyttämistä kansallisista järjestelyistä.

Elintarvikelain 14 a §:ssä säädetään hyväksytyt elintarvikehuoneiston toiminnasta ilmoittamisesta. Pykälän 1 momentin mukaan hyväksytyt elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitettava hyväksymispäätöksen tehneelle valvontaviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen aiottua toimenpidettä. Pykälän 2 momentin mukaan elintarvikealan toimijan on ilmoitettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä liikkuvassa lain 13 §:n mukaan hyväksytyssä tai ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan hyvissä ajoin niin, että tieto on viranomaisel-

la viimeistään neljä arkipäivää ennen toiminnan aloittamista. Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, jossa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä (esimerkiksi liikkuva teurastamo), on kuitenkin ilmoitettava niiden kuntien valvontaviranomaiselle, joiden alueella toimintaa harjoitetaan niin, että tieto on viranomaisella viimeistään 14 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä ja antamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikelain 15 §:ssä säädetään elintarvikehuoneiston hyväksyvistä viranomaisista ja hyväksymispäätöksestä. Pykälän 1 momentin mukaan teurastamot ja niiden yhteydessä toimivat liha- ja kala-alan laitokset hyväksyy Elintarviketurvallisuusvirasto. Poroteurastamot hyväksyy aluehallintovirasto. Elintarvikehuoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy muut elintarvikehuoneistot, mukaan lukien laitokset, esimerkiksi pienteurastamot, riistan käsittelylaitokset, meijerit ja kala-alan laitokset. Alkoholia käsittelevät huoneistot katsotaan elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneistoiksi. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto hyväksyy elintarvikehuoneistot alkoholin valmistus- ja varastointipaikkojen osalta ja aluehallintovirasto alkoholilaisissa määriteltyjen alkoholimyymälöiden osalta eli valtion alkoholiyhtiön myymälät sekä tilaviini- ja sahtimyymintapaikat. Muut alkoholin vähittäismyyntipaikat hyväksyy elintarvikehuoneistoksi kunnan elintarvikevalvontaviranomainen.

Elintarvikelain 15 §:n 2 momentin mukaan valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä valituskelpoisen päätöksen. Hyväksymistä koskeva päätös on tehtävä 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Valvontaviranomainen voi asettaa hyväksymispäätöksessä tarpeellisia ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Pykälän 3 momentin mukaan kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen on ilmoitettava hyväksymistään elintarvikehuoneistoista aluehallintovirastolle ja Elintarviketurvallisuusvirastolle. Aluehallintoviraston on ilmoitettava hyväksymistään elintarvikehuoneis-

toista Elintarviketurvallisuusvirastolle ja elintarvikehuoneistoiksi hyväksymistään alkoholimyymlöistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. Tiedot on toimitettava Elintarviketurvallisuusviraston määrämällä tavalla. Tarkempia säännöksiä hyväksymispäätöksen sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikelain 22 §:n mukaan elintarvikealan toimijan on ilmoitettava alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Ilmoittamista ei kuitenkaan edellytetä, jos kunnan elintarvikevalvontaviranomainen saa alkutuotantopaikkaa ja siellä harjoitettavaa toimintaa koskevat tiedot toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tätä koskevat tiedot. Asiayhteydestä johtuen ei ole ollut täysin selvää, onko kunnan valvontaviranomaisen ilmoitettava toimijalle myös toimijan itsensä lähettämien tietojen vastaanottamisesta, vaiko ainoastaan tietojen saamisesta toiselta viranomaiselta.

Alkutuotantopaikalla harjoitettavalla toiminnalla tarkoitetaan alkutuotantoa siten kuin se on määritelty yleisessä elintarvikeasetuksessa eli esimerkiksi elintarvikekasvien viljelyä, eläinten kasvatusta lihan- ja maidontuotantoa varten, kalastusta, metsästyistä ja eläinten lypsämistä. Alkutuotantopaikalla harjoitettavaksi toiminnaksi katsotaan lisäksi yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteessä I kuvattu alkutuotantoon liittyvä toiminta. Tällä tarkoitetaan alkutuotannon toimijan harjoittamaa alkutuotannon tuotteiden sellaista käsittelyä, joka ei merkittävästi muuta tuotteiden luonnetta, kuten alkutuotantopaikalla tapahtuva tuotteiden lajittelu ja varastointi sekä, eräin rajoituksin, tuotteiden kuljetus pois alkutuotantopaikalta seuraavalle elintarvikeketjun toimijalle. Alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle ei kuulu alkutuotantoon eikä näin ollen 22 §:n nojalla ilmoitettaviin toimintoihin, vaan siihen sovelletaan lain 13 §:n elintarvikehuoneiston ilmoittamista tai hyväksymistä koskevaa vaatimusta.

Elintarvikelain 22 §:n 2 momentin mukaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä alkutuotantopaikkailmoituksen tekemisestä. Maa- ja met-

sätalousministeriön asetuksessa alkutuotannolle elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi asetettavista vaatimuksista (134/2006), jäljempänä alkutuotantoasetus, on säädetty alkutuotantopaikkaa koskevan ilmoituksen antamistavasta ja -ajankohdasta sekä ilmoituksessa annettavista tiedoista. Asetuksen mukaan valvontaviranomaisen tuli vuoden kuluessa lain voimaantulosta ilmoittaa alkutuotannon toimijalle, jos oli saanut tätä koskevat tiedot. Niillä toimijoilla, jotka jäivät vaille kunnan viranomaisen ilmoitusta, oli aikaa 1.6.2007 saakka tehdä lain 22 §:n mukainen ilmoitus. Lain voimaantullessa menetti käytännössä niin, että maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksesta toimitettiin tiedot alkutuotantopaikoista kuntien valvontaviranomaisille, jotka puolestaan ilmoittivat toimijoille saamistaan tiedoista. Valtaosa toimijoista välttyi ilmoituksen tekemiseltä, kun tällä tavoin hyödynnettiin olemassa olevia rekistereitä.

Maaliskuusta 2007 lähtien toimijat ovat tehneet ilmoituksen alkutuotantopaikasta, samoin kuin toiminnassa tapahtuneista muutoksista, suoraan kunnan valvontaviranomaiselle, sillä maaseutuelinkeinorekisterin tiedot eivät riittävästi ole olleet kuntien käytettävissä.

Asetuksessa on vapautettu luonnonvaraisen riistan metsästäjät ja luonnonvaraisten kasvien ja sienten kerääjät ilmoituksen tekemisestä ja täsmennetty, että paliskunta voi tehdä ilmoituksen tuottajan puolesta.

Voimassaolevan 22 §:n mukaan myös yksityishenkilön, joka satunnaisesti haluaa myydä esimerkiksi kasvattamiaan vihanneksia tai hedelmiä, tulee tehdä ilmoitus alkutuotannosta. Sama koskee esimerkiksi hyväntekeväisyys- tai varainhankintatarkoituksessa toimivaa yhdistystä tai seuraa.

Omavalvontavelvoite

Yleisen elintarvikehygieniasetuksen 5 artiklassa säädetään elintarvikealan toimijan, pois lukien alkutuotannon toimijan, velvollisuudesta noudattaa HACCP-periaatteisiin (vaarojen analysointi ja kriittiset hallintapisteet) perustuvia pysyviä menettelyitä eli omavalvontaa. HACCP-periaatteet perustu-

vat Codex Alimentarius komission hyväksymään kansainväliseen ohjeeseen. Asetuksen mukaan omavalvontajärjestelmä on kuvattava kirjallisesti, pantava käytäntöön ja pidettävä ajan tasalla.

Elintarvikelain 19 §:n mukaan elintarvikealan toimijalla on oltava riittävät ja oikeat tiedot tuottamastaan, jalostamastaan ja jakelemastaan elintarvikkeesta. Omavalvontaan kuuluu tuotantoketjun eri vaiheissa elintarvikealan toimijan toimesta tapahtuva olosuhdevalvonta sekä itse elintarviketta koskevien vaatimusten, muun muassa koostumusta ja pakkausmerkintöjä koskevien vaatimusten valvonta. Elintarvikealan toimijan on tunnettava elintarvikkeeseen ja sen käsittelyyn liittyvät terveysvaarat sekä elintarviketurvallisuuden ja muiden elintarvikelain 2 luvun mukaisten vaatimusten kannalta kriittiset kohdat toiminnassaan. Elintarvikelain 20 §:n mukaan elintarvikealan toimijan on laadittava kirjallinen suunnitelma omavalvonnasta (omavalvontasuunnitelma), noudatettava sitä ja pidettävä sen toteutumisesta kirjaa. Omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava lain 19 §:ssä tarkoitetut kriittiset kohdat ja niihin liittyvien riskien hallinta. Omavalvontasuunnitelmaan tulee tarvittaessa liittää näytteenottoja tutkimussuunnitelma sekä tieto laboratorioista, joissa omavalvonnassa otettavat näytteet tutkitaan. Alkutuotantopaikoilta ei elintarvikelain 20 §:n mukaan edellytetä omavalvontasuunnitelmaa. Alkutuotantopaikalla on kuitenkin pidettävä elintarvikelain 19 §:ssä tarkoitetun omavalvonnantoimituksesta kirjaa.

Elintarvikelain 21 §:n 1 momentin mukaan elintarvikehuoneiston hyväksyvä valvontaviranomainen hyväksyy myös omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä ei edellytetä niiltä elintarvikealan toimijoilta, joilta elintarvikelain 13 §:n 2 momentin mukaan ei edellytetä elintarvikehuoneiston hyväksymistä, lukuun ottamatta ensisaapumistoimijoita. Kirjallinen omavalvontasuunnitelma vaaditaan myös sellaisilta elintarvikealan toimijoilta, joilta ei edellytetä elintarvikehuoneiston hyväksymistä. Pykälän 2 momentin mukaan valvontaviranomainen voi määrätä omavalvontasuunnitelman täydennettäväksi, korjattavaksi tai muutettavaksi, jos suunnitelma ei ole riittävä

terveysvaarojen estämiseksi, vähentämiseksi tai poistamiseksi, suunnitelman saattamiseksi elintarvikemääräysten mukaiseksi tai muuten omavalvonnann toimivuuden varmistamiseksi. Omavalvontasuunnitelman hyväksyminen ei ole edellytys toiminnan aloittamiselle. Pykälän 3 momentin mukaan valvontaviranomainen määrää omavalvontasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä välttämättömät omavalvontaan kuuluvat tutkimukset.

Valvontatietojen julkistaminen

Valvonta-asetuksen 7 artiklassa edellytetään virallisen valvonnan avoimuutta. Kyseisen artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava, että ne noudattavat toiminnassaan suurta avoimuutta. Tätä varten niiden on saatettava hallussaan olevat asiaan kuuluvat tiedot yleisön saataville. Yleisöllä on oikeus tutustua toimivaltaisten viranomaisten valvontatoimia ja niiden tehokkuutta koskeviin tietoihin.

Kansallisessa elintarvikelainsäädännössä ei ole säännöksiä elintarvikevalvonnan tulosten julkistamisesta. Julkisuuslain (621/1999) 1 §:n mukaan viranomaisten asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Lain 9 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta. Julkisuuslaki ei velvoita viranomaisia aktiivisesti julkistamaan tietoja. Lain 20 §:n mukaan viranomaisten on kuitenkin edistettävä toimintansa avoimuutta.

Osaamistestaaja

Elintarvikelain 28 §:ssä säädetään osaamistestaajista, jotka järjestävät elintarvikehuoneistoissa työskenteleville elintarvikehygienistä osaamista arvioivia testejä, niin sanottuja osaamistestejä. Osaamistestin perusteella työntekijälle voidaan myöntää osaamistodistus.

Pykälän toisessa momentissa säädetään Elintarviketurvallisuusviraston mahdollisuudesta peruuttaa osaamistestaajan hyväksyntä, jos tämä olennaisesti rikkoo toimintaansa koskevia säännöksiä. Osaamistestaajalle on momentin mukaan asetettava määräaika, jonka aikana puutteet voi korjata. Hyväksyn-

tä voidaan peruuttaa vasta määräajan umpeuttua. Määräajan aikana jatkuvaan toimintaan, joka ei täytä edellytyksiä, ei Elintarviketurvallisuusvirasto voi nykyisen lainsäädännön puitteissa tehokkaasti puuttua.

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 854/2004.

Elintarvikelain 15 §:n 1 momentissa säädetään elintarvikehuoneiston hyväksyvistä viranomaisesta ja hyväksymispäätöksestä.

Elintarvikelain 43 §:ssä säädetään lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta. Laitoksen hyväksyvä viranomainen järjestää myös lihantarkastuksen sekä valvonnan laitoksessa. Pienteurastamoissa sallitut enimmäisteurastusmäärät on säädetty 4 momentissa. Elintarvikelain 43 §:n 3 momentin mukaan kotimaan kulutukseen tarkoitettu luonnonvaraisen riistan liha voidaan kunnan virkaeläinlääkärin luvalla tarkastaa muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa tai pienteurastamossa kunnan virkaeläinlääkärin toimesta.

Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella 38/EEO/2006.

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy suuret teurastamot ja niiden yhteydessä toimivat liha- ja kala-alan laitokset. Lapin aluehallintovirasto hyväksyy poroteurastamot ja järjestää niissä lihantarkastuksen ja valvonnan koko poronhoitoalueella. Poroteurastamoiden yhteydessä olevia laitoksia valvoo kuitenkin kunnan viranomainen. Kunnan viranomainen hyväksyy alueellaan sijaitsevat pienteurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä toimivat laitokset.

Toukokuussa 2010 Elintarviketurvallisuusviraston rekisterissä oli 19 Elintarviketurvallisuusviraston valvomaa teurastamoa, joista 15 oli punaisen lihan teurastamoa ja neljä siipikarjateurastamoa. Aluehallintoviraston

valvomia poroteurastamoita oli 19. Kunnan valvontaviranomaisen valvomia pienteurastamoita ja riistan käsittelylaitoksia oli yhteensä 60, joista 55 oli punaisen lihan, siipikarjan ja tarhatun riistan pienteurastamoa, kaksi pienteurastamoksi hyväksyttyä poroteurastamoa ja kolme ainoastaan riistan käsittelylaitoksiksi hyväksyttyä laitosta.

Elintarviketurvallisuusviraston, Lapin aluehallintoviraston ja maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen TIKEn vuoden 2009 tilastojen perusteella Elintarviketurvallisuusviraston valvomissa teurastamoissa teurastettiin noin 268 000 nautaa, 9 300 lammasta tai vuolta, 860 hevosta ja 2 300 000 sikaa sekä 52 miljoonaa siipikarjaan kuuluvaa lintua. Lapin aluehallintoviraston valvomissa poroteurastamoissa teurastettiin noin 80 000 poroa ja kuntien valvomissa pienteurastamoissa teurastettiin noin 1 500 nautaa, 27 600 lammasta tai vuolta, 27 800 sikaa ja 339 600 siipikarjaan kuuluvaa lintua. Pienteurastamoissa teurastetaan noin 0,5 % naudoista, 1 % sioista, 10 % hevosista ja 75 % lampaista.

Elintarviketurvallisuusviraston valvomissa teurastamoissa työskentelee noin 40 tarkastuseläinlääkärinä ja heidän apunaan noin 50 tarkastusapulaisia, jotka ovat Elintarviketurvallisuusviraston palveluksessa. Teurastamoiden valvontaa uudistettiin vuonna 2008 muodostamalla neljä teurastamoaluetta. Kunkin teurastamoalueen teurastamoiden johtavista tarkastuseläinlääkäreistä yksi on nimetty aluejohtajaksi. Aluejohtajan työpanoksesta 80 % on varattu sijoituspaikkana olevan teurastamon lihantarkastusta ja valvontaa varten ja 20 % aluejohtajan tehtäviä varten. Aluejohtajan tehtävänä on muun muassa huolehtia siitä, että alueella noudatetaan yhdenmukaisia menettelytapoja lihantarkastuksessa, laitoksen valvonnassa ja eläinsuojeluvälvalvonnassa. Teurastamoalueen johtaja toimii alueensa tarkastuseläinlääkäreiden ja -apulaiden lähiesimiehenä.

Poroteurastamoissa suoritettavaa lihantarkastusta ja valvontaa varten Lapin aluehallintoviraston palveluksessa on 49 sivutoimista tarkastuseläinlääkärinä, joista suurin osa (43) on kunnan virkaeläinlääkäreitä tai heidän sijaisiaan. Lisäksi tarkastuseläinlääkäreiksi on nimitetty kuusi yksityiseläinlääkärinä.

Useimmissa pienteurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa lihan tarkastuksen suorittavat kunnan virkaeläinlääkärit, joiden tehtäviin kuuluu myös eläinlääkärinavun antaminen alueellaan. Osassa kuntia / ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita pienteurastamon ja sen yhteydessä toimivan laitoksen valvonnan suorittaa kuitenkin kunnan palveluksessa oleva hygieenikkoeläinlääkäri. Kuntien palveluksessa ei ole tarkastusapulaisia.

Pienteurastamoiden lihan tarkastukseen käytettiin vuonna 2009 aikaa noin 8 700 tuntia (noin 6 htv), mikä sisältää myös laitoksen valvonnan. Viranomaisten käyntikertoja oli noin 5 000, joihin sisältyi sekä eläinten elävänä tarkastus että teurastuksen jälkeinen lihan tarkastus. Lihan tarkastukseen käytetty aika käyntikertaa kohden oli keskimäärin 1,7 tuntia.

Luonnonvaraisen riistan liha

EU-lainsäädännön mukaisesti luonnonvaraisen riistan liha voidaan tarkastaa riistan käsittelylaitoksessa tai luonnonvaraiselle riistalle hyväksytyssä teurastamossa tai pienteurastamossa. Tällä hetkellä luonnonvaraisen riistan teurastamiseen hyväksytyjä laitoksia on Suomessa 18.

Lisäksi elintarvikelain 43 §:n 3 momentin mukaan kotimaan kulutukseen tarkoitetun luonnonvaraisen riistan liha voidaan kunnan virkaeläinlääkärin luvalla tarkastaa muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa tai pienteurastamossa kunnan virkaeläinlääkärin toimesta. Näistä niin sanotuista lahtivajoista lihan tarkastuksessa hyväksytyä lihaa voidaan toimittaa hyväksytyihin laitoksiin, kuten leikkaamoihin ja lihavalmistelaitoksiin.

Elintarvikelain 13 §:n 2 momentin mukaan ilmoitusvelvollisesta elintarvikehuoneistosta voidaan toimittaa metsästettyjen luonnonvaraisen lintujen, kaniin tai lintujen lihaa vähittäismyyntiin, eikä lihan tarkastusta tällöin vaadita. Lisäksi metsästäjä voi toimittaa ilmoitusvelvollisesta elintarvikehuoneistosta luonnonvaraisen riistan lihaa suoraan kuluttajalle ilman lihan tarkastusta.

Elintarvikelain 11 §:n mukaan tarkastamontona luonnonvaraisen riistan lihaa voidaan käsitellä elintarvikehuoneistoissa metsästäjien yksityistilaisuuksissa.

Lihantarkastus- ja valvontamaksut

Valvonta-asetuksen liitteessä IV on säädetty lihan tarkastuksen vähimmäismaksuista, jotka viranomaisten on vähintään perittävä toimijoilta. Valvonta-asetuksen maksuista on säädetty kansallisesti valtioneuvoston asetuksella elintarvikevalvonnan maksuista (1040/2007). Elintarvikelain mukaisen valvonnan maksullisuudesta säädetään lain 71—73 §:ssä. Valtion suoritteista peritään maksut valtion maksuperustelain (150/1992) säännösten mukaisesti. Kunnat perivät suoritteistaan maksun, joka vastaa enintään suoritteen tuottamisesta aiheutuvia kustannuksia. Elintarvikelain nojalla kunnalla on kuitenkin oikeus periä suoritekustannuksia alempi maksu.

Elintarviketurvallisuusvirasto määrittelee valvomiensa teurastamoiden lihan tarkastushenkilökunnan tarpeen teurastamokohtaisesti teurastetun eläinlajin ja teurastusmäärien perusteella. Kustannukset peritään täysimääräisinä ja ne kattavat lihan tarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan sekä näytteenoton ja hallintokulut.

Poron lihan tarkastuksesta perittävästä maksusta säädetään valtioneuvoston asetuksessa aluehallintovirastojen maksuista (1145/2009). Elinkeinolta peritään tarkastusmaksuna 2 euroa ruholta lisätynä mahdollisilla ilta-, yö- ja viikonlopputyön korotuksilla (20 % ja 50 %). Maksut on siten tasattu toimijoiden kesken ja ne sisältävät myös matkakustannukset.

Kunnat perivät lihan tarkastuksesta ja valvonnasta korvauksen siihen käytetyn ajan perusteella. Suomen Kuntaliitto on ohjeistanut kuntia maksujen osalta muun muassa 21.12.2006 lähetetyllä yleiskirjeellä. Kuntaliiton selvityksen mukaan kuntien veloittama tuntihinta vaihtelee 25 ja 50 euron välillä, keskimäärin kunnat perivät 45 euroa tunnilta. Kuntaliitto on suositellut, että matka-ajat sisällytettäisiin tuntiveloitukseen ja siten tasat-

taisiin eri puolilla kuntia sijaitsevien yritysten maksuja.

2.2 Nykytilan arviointi

Elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuus

Koska asetustasoinen unionilainsäädäntö on sellaisenaan voimassa Suomessa, jätettiin riskiperusteisuuden korostaminen jälkikäteen arvioiden vähäiseksi voimassa olevaa elintarvikelakia valmisteltaessa. Tämä on ollut yksi osatekijä, joka on hidastanut riskiin perustuvien menettelyjen käyttöönottoa elintarvikelainsäädännön toimeenpanossa.

Elintarvikelain esitöissä (HE 53/2005 vp, s. 18) tuotiin esiin elintarvikevalvonnan voimavarojen vähäisyys etenkin kuntatasolla. Valtakunnallisesti voimavaravajeeksi arvioitiin noin 100 henkilötyövuotta. Voimavaroja arvioitiin pystyttävän lisäämään laajentamalla elintarvikevalvonnan maksullisuutta sekä edistämällä kuntien yhteistyötä valvonnassa. Elintarviketurvallisuusviraston vuotta 2009 koskevan selvityksen (Eviran julkaisuja 16/2010) mukaan kunnissa elintarvikevalvontaan käytetyt voimavarat ovat vuosina 2002—2009 pysyneet lähes ennallaan, noin 280 henkilötyövuodessa. Kun lisäksi otetaan huomioon, että julkiseen sektoriin kohdistuu lähivuosina merkittäviä tuottavuuden lisäämistavoitteita, ei kuntien elintarvikevalvonnan voimavarojen voida olettaa kasvavan merkittävästi. Tämän vuoksi onkin aiempaa enemmän kiinnitettävä huomiota valvontaresurssien tehokkaaseen ja tarkoituksenmukaiseen käyttöön.

Elintarvikehuoneiston ilmoittaminen ja laitoshyväksymisen hakeminen sekä ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Ennen nykyistä elintarvikelakia voimassa olleen lainsäädännön mukaan viranomaisen hyväksymistä edellytettiin kaikilta eläimistä saatavia elintarvikkeita käsitteleviltä elintarvikehuoneistoilta lukuun ottamatta sellaisia vähittäismyymälöitä ja suurtalouksia, joista luovutettiin eläimistä saatavia elintarvikkeita

ainoastaan suoraan kuluttajalle, sekä ensisääpymispaikoilta. Toimintaa kyseisissä laitoksissa ei saanut aloittaa ennen viranomaisen tekemää hyväksymispäätöstä. Muista elintarvikehuoneistoista piti tehdä kunnan valvontaviranomaiselle terveydensuojelulain (763/1994) edellyttämä ilmoitus. Viranomaisen käsitteli ilmoituksen ja teki siitä päätöksen. Molemmissa tapauksissa viranomaisen siis teki asiaa koskevan valituskelpoisen päätöksen, joten menettely oli molemmissa tapauksissa asiallisesti hyväksymismenettely. Terveysuojelulain soveltamisalaan kuuluvissa elintarvikehuoneistoissa toiminta kuitenkin voitiin aloittaa ennen kuin sitä koskevasta ilmoituksesta oli tehty päätös. Voimassa olevassa elintarvikelaissa hyväksymisvaatimus koskee kaikkia elintarvikehuoneistoja lukuun ottamatta lain 13 §:n 2 momentissa lueteltuja ilmoitettavia toimintoja. Nykyistä elintarvikelakia säädettäessä tavoitteena oli varmistaa, että valvontaviranomainen saisi tiedon elintarvikehuoneistoista ennen kuin niissä aloitetaan toiminta. Näin pystyttäisiin aiempaa tehokkaammin varmistamaan, että aikaisemmin ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluneet elintarvikehuoneistot, kuten elintarvikemyymälät ja ravintolat, täyttävät elintarvikemääräyksissä asetetut vaatimukset, ja näin varmistamaan elintarvikkeiden turvallisuus.

Voimassaoleva elintarvikehuoneistojen hyväksymisvelvoite on laajempi kuin useimpien EU-jäsenvaltioiden. Elintarvikelain 13 §:n mukainen hyväksymisvelvoite ei ota riittävästi huomioon erilaisissa elintarvikehuoneistoissa harjoitettaviin erilaisiin toimintoihin liittyvien terveystarkeiden eroja. Vähäriskistä toimintaa harjoittavat elintarvikealan toimijat ovat osittain perusteettomasti samantyyppisen ennakkovalvonnan piirissä kuin toimijat, joiden harjoittama toiminta on selkeästi korkeariskistä. Lähtökohtana arvioitaessa riskin suuruutta on harjoitettavan elintarvikealan luonne ja laajuus. Korkeariskisellä toiminnalla tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi eläimistä saatavien elintarvikkeiden teollista valmistusta ja vähäriskisellä toiminnalla elintarvikelain 13 §:n 2 momentissa kuvattujen toimintojen lisäksi esimerkiksi elintarvikkeiden vähittäismyymälä- ja kuljetusta. Suomessa elintarvikehuoneistojen

selkeä enemmistö voidaan katsoa vähäriskiseksi valvontakohteiksi.

Pienille elintarvikealan toimijoille, joista monet harjoittavat juuri vähäriskiseksi katsottavaa toimintaa, hyväksymismenettely on tarpeettoman työläs. Hyväksymisprosessin vaikuttavuus ei ole ollut hyvä näissä kohteissa. Pienten toimijoiden voidaan katsoa hyötyvän valvontakäyntien yhteydessä tarjotusta opastuksesta toiminnan jo käynnistyttyä.

Nykyinen elintarvikehuoneistojen ennakkohyväksymiseen painottuva elintarvikevalvonta vaatii huomattavan määrän valvonnan resursseja. Kunnallisen elintarvikevalvonnan resurssit on useissa eri yhteyksissä todettu hyvin rajallisiksi eikä lisäystä ole juurikaan odotettavissa. Tässä tilanteessa pidetään tarkoituksenmukaisena kohdentaa kunnan elintarvikevalvontaviranomaisten työtä sinne, missä sillä on eniten vaikutusta kansanterveyteen eli käytännön valvontatyöhön. Nykyisin valvontakohteita tarkastetaan harvoin, mutta perusteellisesti. Tällainen järjestelmä on optimaalinen teollisessa mittakaavassa toimiville elintarvikeyrityksille, mutta pienemmissä yrityksissä, joissa tietoa elintarviketurvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä on vähemmän, ovat elintarvikevalvontaviranomaisten valvontakäynnit tehokkaampi tapa ylläpitää elintarviketurvallisuutta. Valvonnan toimivuuden ja tuloksellisuuden kannalta olennaisempaa kuin kuhunkin tarkastukseen käytetty aika on, että valvontaviranomainen käy kohteessa riittävän usein. Silloin voidaan myös nykyistä paremmin seurata toimijalle elintarviketurvallisuuden parantamiseksi annettujen huomautusten toteutumista.

E erityisen ongelman muodostavat perustuslain 10 §:n turvaaman kotirauhan piiriin kuuluvat asunnot, joita käytetään myös elintarvikehuoneistoina ja jotka tulisi hyväksyä tähän käyttötarkoitukseen. Nykytilanteessa tämä ei ole mahdollista, koska kotirauhan piiriin kuuluvia kohteita ei voida paikan päällä valvoa. Myös oikeusministeriö ja eduskunnan perustuslakivaliokunta ovat todenneet, että omistaja ei voi elintarvikehuoneistohyväksynnän saamiseksi hyväksyä kodissaan tapahtuvaa valvontaa, koska hänellä on viime kädessä aina oikeus kieltää kotirauhan rikkomisen. Myöskään valvontaviranomainen ei voi rikkoa kotirauhaa, ellei kyseessä ole rikoksen

tutkimiseksi tehtävä viranomaiskäynti. Tulokinnat ovat johtaneet siihen, että kodissa tapahtuva elintarvikealan toiminta ei voi laajentua liiketoiminnaksi, koska toimitilaa ei voida hyväksyä elintarvikelain 13 §:n edellyttämällä tavalla elintarvikehuoneistoksi. Linjaus on ristiriitainen EU-lainsäädäntöön nähden, sillä yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen 2 luvussa 3 nimenomaisesti säädetään hygieniavaatimuksista pääasiassa yksityisenä asuntona käytettäville tiloille, joissa elintarvikkeita kuitenkin säännöllisesti valmistetaan markkinoille saatettavaksi.

Elintarvikelaki koskee lähtökohtaisesti kaikkia elintarvikeketjun toimintoja lukuun ottamatta lain 4 §:n 1 ja 2 kohdan tarkoittamia yksityistalouksiin liittyviä toimintoja. Euroopan komission yleisen elintarvikehygieniasetuksen soveltamisesta antaman ohjeen (SANCO/1731/2008) mukaan yksityishenkilöiden suorittama elintarvikkeiden satunnainen käsittely, valmistus, varastointi ja tarjoilu esimerkiksi kirkon, koulun, urheiluseuran tai kylän tapahtumissa eivät kuulu asetuksen soveltamisalaan. Lakia tulisi selkeyttää niin, että edellä kuvattujen toimijoihin ei sovellettaisi ilmoitusvelvollisuutta eikä lain 3 lukua sovellettaisi tällaisiin toimintoihin.

Alkutuotannon toimijan edellytetään ilmoittavan viranomaiselle alkutuotantopaikasta. Tälle samalle toimijalle on usein luonnollista myydä vähäisessä määrin alkutuotannon tuotteita suoraan kuluttajalle tai toimittaa niitä paikalliseen vähittäismyyntiin. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan hän joutuu silloin tekemään erillisen, elintarvikelain 13 §:n 2 momentin tarkoittaman ilmoituksen elintarvikehuoneistosta. Viranomainen tarvitsee valvontaa varten tiedon tässä tarkoitettua suoramyynnistä, mutta ilmoitusmenettelyn yksinkertaistamista on toimijoiden taholta toivottu.

Luonnonvaraisen riistan metsästäjille ja luonnonvaraisten sienten ja kasvien poimijoille alkutuotantoasetuksessa säädetty helpotus lain 22 §:n mukaisen ilmoituksen tekemisestä tulisi perustuslain vaatimusten mukaisesti nostaa lakitasolle. Vastaavanlainen helpotus voitaisiin ulottaa koskemaan yksityishenkilön harjoittamaa vähäriskistä alkutuotantoa ja suoramyyntiä sekä tilanteita, joissa

ei ole kyse elinkeinon harjoittamisesta, esimerkiksi kirkon, koulun, urheiluseuran tai kylän harjoittama vähäriskinen toiminta.

Omaoikontavelvoite

Elintarvikealan toimijan velvollisuus noudattaa HACCP-periaatteisiin perustuvia pysyviä menettelyitä, eli velvollisuus kuvata omaoikontajärjestelmä kirjallisesti sekä velvollisuus panna järjestelmä käyttöön ja pitää sitä ajan tasalla, perustuu yleiseen elintarvikehygieniasetukseen. Vastava velvoite sisältyy elintarvikelain 19 ja 20 §:ään. Omaoikontasuunnitelman hyväksymistä koskeva elintarvikelain 21 §:n vaatimus sen sijaan on kansallinen. Hyväksymistä koskevan vaatimuksen voidaan katsoa sopivan huonosti yhteen kansainvälisesti hyväksytyjen HACCP-periaatteiden kanssa. Näihin periaatteisiin liittyy riskinhallintajärjestelmän jatkuva kehittäminen osana sen toimeenpanoa. Omaoikontasuunnitelma ei näin ollen ole koskaan lopullinen. Elintarvikelain 21 §:n mukaista omaoikontasuunnitelman hyväksymistä koskevaa vaatimusta perusteltiin lain valmistelun yhteydessä sillä, että omaoikontasuunnitelman hyväksymisen liittäminen elintarvikehuoneiston hyväksyntään velvoittaisi elintarvikealan toimijat perehtymään omaoikontan toimivuuteen aiempaa paremmin. Lain voimaantulon jälkeen on todettu, että elintarvikeoikontaviranomaiset osallistuvat varsin tiiviisti omaoikontasuunnitelmien valmisteluun. Kun omaoikontasuunnitelma on tällaisen valmisteluprosessin jälkeen hyväksytty, elintarvikealan toimijan kynnys ryhtyä muuttamaan suunnitelmaa on varsin korkea, vaikka ilmeisiä parannuskohteita tulisikin esille suunnitelman käyttöönoton myötä. Myös omaoikontasuunnitelman hyväksyneen elintarvikeoikontaviranomaisen kynnys ryhtyä kertaalleen hyväksytyn suunnitelman uudelleentarkasteluun saattaa olla korkea.

Valvontatietojen julkistaminen

Elintarvikeoikontaan liittyviä tuloksia julkaistaan Suomessa eri tavoin melko paljon. Tietoja julkaistaan muun muassa osana viral-

lisiä raportointijärjestelmiä. Valvontasetuksen mukaan kunkin jäsenvaltion on laadittava kokonaisvaltainen monivuotinen valvontasuunnitelma, jolla varmistetaan valvontasetuksen ja yleisen elintarvikeasetuksen tehokas täytäntöönpano. Valvontasetus edellyttää lisäksi, että jäsenvaltio raportoi vuosittain Euroopan komissiolle kansallisen monivuotisen valvontasuunnitelmansa toteutumisesta. Nämä raportit ovat saatavissa Elintarvikeoikontaviraston internet-sivuilta.

Elintarvikelain 31 §:n mukaan aluehallintoviraston tehtävänä on arvioida kuntien elintarvikeoikontan järjestämistä. Tälle kuntien elintarvikeoikontan yleiselle oikontoinnille on vakiintunut toimintamalli. Valvontakohtaisille oikontoinneille ollaan kehittämässä toimintatapa vuoden 2010 aikana. Aluksi tämä toimintatapa kehitetään eläimistä saatavia elintarvikkeita käsitteleville laitoksille. Myöhemmin toimintatapa on tarkoitus laajentaa koskemaan myös muita elintarvikehuoneistoja. Osa aluehallintovirastoista julkaisee kuntien elintarvikeoikontan arvioita koskevat raportit internet-sivullaan.

Yksittäiseen toimijaan kohdistuvia tarkastustuloksia ei Suomessa ole julkaistu. Myöskään omaoikontan tuloksia ei ole julkaistu.

Viranomaisoikontan läpinäkyvyys on moderniin yhteiskuntaan kuuluva vaatimus, joka on johtanut siihen, että valvontatietojen julkistamiseksi on käytössä erilaisia järjestelmiä muun muassa Tanskassa, Ruotsissa, Saksassa, Australiassa, Englannissa ja Yhdysvalloissa. Järjestelmien tarkoituksena on antaa kokonaisarvio valvontakohteen hygieenisestä tasosta ja elintarvikkeiden turvallisuudesta. Tanskan järjestelmä, joka on pisimmälle kehittynyt, tunnetaan nimellä ”Smiley” (hymynaama). Järjestelmä perustuu elintarvikehuoneistoissa ja niiden mahdollisilla verkkosivuilla näkyville asetettavaan tarkastuskertomukseen, jossa kasvoja esittävän kuvan (Smiley) hymyn aste kertoo, millainen tarkastuksen tulos on ollut.

Osaamistestaaja

Elintarvikeoikontavirasto on valvoessaan osaamistestaajien toimintaa kohdannut tilanteita, joissa osaamistestaajan on katsottu

toimineen virheellisesti tai vilpillisesti, mutta toimintaa on jatkettu korjaamiselle asetetun määräajan aikana. Näissä tapauksissa osaamistestaaja ei ole pystynyt osoittamaan perusteita, joilla osaamistodistus on myönnetty tai osaamistestaajan oikeudet on luovutettu toisen henkilön käyttöön. Laista puuttuu mahdollisuus, jolla Elintarviketurvallisuusvirasto voisi keskeyttää osaamistestaajan vilpillisen toiminnan välittömästi niin, ettei osaamistodistusten myöntämistä väärin perustein jatketa.

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Tällä hetkellä lihantarkastus ja teurastamoiden ja niiden yhteydessä olevien liha- ja kala-alan laitosten sekä poroteurastamoiden, pienteurastamoiden ja riistankäsittelylaitosten hyväksyminen ja valvonta on hajautettu kolmelle eri viranomaiselle, Elintarviketurvallisuusvirastolle, aluehallintovirastolle ja kunnan valvontaviranomaiselle.

Pienteurastamoja syntyi Suomeen runsaasti sen jälkeen, kun Suomi liittyi Euroopan unioniin ja lainsäädännössä säädettiin erikseen pienteurastamoiden vaatimuksista. Pienteurastamoiden määrä on vähentynyt noin kolmanneksella viimeisten kymmenen vuoden aikana. Viime vuosina on kuitenkin perustettu joitakin uusia pienteurastamoita.

Valvonta-asetuksen 4 artiklassa edellytetään virallisen valvonnan olevan puolueetonta, korkealaatuista ja yhdenmukaista. Maa- ja metsätalousministeriön vuosina 2009—2010 tekemissä selvityksissä on todettu, että valvonta-asetuksen vaatimukset eivät aina toteudu pienteurastamoiden valvonnassa ja niissä suoritettussa lihantarkastuksessa, esimerkiksi laitosvalvontaa ei ole useinkaan suoritettu riittävästi. Lisäksi pienteurastamoiden hyväksymisperusteet vaihtelevat eri kunnissa. Keskusjohdon puuttuessa on vaikeata yhdenmukaistaa tarkastuksia ja valvontaa. Edellä mainittujen selvitysten mukaan lihantarkastuksen, laitosten hyväksymisen ja valvonnan keskittäminen yhdelle valtion viranomaiselle olisi paras ratkaisu lihantarkastuksen ja valvonnan laadun nostamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi.

Myös pienteurastamotoimijat ovat selvillä siitä, että lihantarkastuksen laatu, neuvontaan liittyvä asiantuntemus ja lihantarkastusmaksut vaihtelevat suuresti sijaintikunnasta riippuen ja toimijat toivovat tasapuolista kohtelua.

Kunnalliseläinlääkärit, jotka vastaavat alueellaan eläinlääkärinavun antamisesta, kokevat ongelmallisena tämän tehtävän ja pienteurastamoiden lihantarkastuksen yhteensovittamisen. Sijaisten saaminen erityisesti sellaisiin kunnalliseläinlääkärien virkoihin, joihin kuuluu lihatarkastusta, tulee vaikeutumaan, sillä eläinlääketieteen opiskelijat eivät enää vuoden 2011 alusta voi toimia tarkastuseläinkääreiden sijaisina. Tämä johtuu EU:n komissiolta saadusta unionilainsäädännön tulkinnasta. Muutos voi vaikeuttaa pienteurastamoiden lihantarkastusta kunnaneläinlääkärien lomien aikana.

Luonnonvaraisen riistan liha

Suomi on saanut Euroopan komission eläinlääkintä- ja elintarviketoimiston tarkastuskäynneillä komissiolta huomautuksen niin sanotusta lahtivajakäytännöstä, joka ei ole EU-lainsäädännön mukainen. Hyväksytyihin laitoksiin kuten leikkaamoihin ja lihavalmistelaitoksiin tulevan lihantarkastuksessa hyväksytyyn luonnonvaraisen riistan lihan on EU-lainsäädännön mukaan oltava peräisin hyväksytystä laitoksesta, kuten riistan käsittelylaitoksesta, teurastamosta tai pienteurastamosta. Tämän vuoksi lihantarkastuksesta lahtivajoissa pitäisi luopua.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 1 artiklan 3 kohdan e alakohta mahdollistaa luonnonvaraisen riistan tai luonnonvaraisen riistan lihan pienten määrien toimittamisen ilman lihantarkastusta metsästäjältä suoraan lopulliselle kuluttajalle tai paikallisille vähittäisliikkeille, jotka toimittavat tuotteet suoraan lopulliselle kuluttajalle. Elintarvikelain mukaan metsästäjä voi toimittaa ilmoitusvelvollisesta elintarvikehuoneistosta suoraan kuluttajalle luonnonvaraisen riistan lihaa ilman lihantarkastusta ja tämä mahdollisuus olisi tarkoitus säilyttää. Lisäksi vähittäismyyntiin, kuten kauppaan ja ravintolaan, saa toimittaa ilmoitusvelvollisesta elin-

tarvikehuoneistosta metsästettyjen luonnonvaraisten riistalintujen, jänisten ja kanien lihaa ilman lihantarkastusta. Tämä mahdollisuus voitaisiin laajentaa koskemaan myös luonnonvaraisten hirvieläinten lihan vähäisiä määriä.

Sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan kohta 2 c että eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan kohta 3 c mahdollistavat alkutuotannon tuotteiden pienten määrien toimittamisen tuottajalta suoraan lopulliselle kuluttajalle tai paikallisille vähittäisliikkeille, jotka toimittavat tuotteet suoraan lopullisille kuluttajille. Elintarvikelaissa ei säädetä erikseen alkutuotannon tuotteina toimitettavasta luonnonvaraisesta riistasta, jollaisella tarkoitetaan nylkemätöntä tai kynimätöntä riistaa, joka voi olla suolistettu.

Ruotsissa lihantarkastus tehdään aina hyväksytyissä riistan käsittelylaitoksissa, joita Ruotsissa on noin sata. Trikiiniältille riistaeläinlajeille tehdään aina lihantarkastus. Muutoin metsästäjä voi toimittaa vähittäismyyntiin kuten kauppaan tai ravintolaan pieniä määriä luonnonvaraista riistaa tai luonnonvaraisen riistan lihaa. Pieneksi määräksi katsotaan 25 hirveä tai yhden hirven liha (määrä suhteutetaan muihin suurriistaeläimiin) tai 10 000 pienriistaeläintä tai 1000 pienriistaeläimen liha. Virossa lihantarkastus tehdään aina joko hyväksytyissä riistan käsittelylaitoksissa, joita on viisi, tai luonnonvaraiselle riistalle hyväksytyissä teurastamoissa, joita on yhdeksän. Koulutettu henkilö tekee riistalle pyyntipaikalla alustavan tarkastuksen. Metsästäjä voi myydä suoraan kuluttajalle tai vähittäismyyntiin pieniä määriä luonnonvaraisen riistan lihaa, mutta tällöinkin edellytetään eläinlääkärin suorittamaa lihantarkastusta. Pieneksi määräksi katsotaan neljä suurriistaeläintä ja 1000 pienriistaeläintä.

Lihantarkastus- ja valvontamaksut

Maa- ja metsätalousministeriön selvitysten mukaan pienteurastamoilta ja riistan käsittelylaitoksilta perittävät lihantarkastusmaksut ovat teurastettua eläintä ja lihakiloa kohden huomattavasti korkeammat kuin suurten teu-

rastamoiden ja poroteurastamoiden maksamat maksut. Lisäksi pienteurastamoilta ja riistan käsittelylaitoksilta perittävät lihantarkastusmaksut vaihtelevat laitoksen sijaintikunnan mukaan. Myös saman kunnan alueella sijaitsevien laitosten maksamat valvontamaksut voivat olla erisuuruisia johtuen matkakustannusten eroista. Joissakin kunnissa maksut ovat voimakkaasti tuettuja.

Elintarvikeeturvallisuusviraston valvomien suurten ja keski suurten punaisen lihan teurastamojen maksama lihantarkastusmaksu on noin 20 % korkeampi kuin EU-vähimmäismaksu. Suurten siipikarjateurastamoiden maksamat lihantarkastusmaksut ovat puolestaan kahdesta viiteen kertaa korkeammat kuin EU-vähimmäismaksu. Nämä maksut kattavat lihantarkastuksen lisäksi myös laitosvalvonnan. Poroteurastamoissa toimijat maksavat kiinteän maksun, joka on 2 euroa poroa kohti. Maksu on nelinkertainen EU-vähimmäismaksuun verrattuna. Maksu on tasattu eri toimijoiden kesken eikä se riipu tarkastusmatkan pituudesta.

Punaisen lihan pienteurastamojen maksamat maksut ovat EU-vähimmäismaksuun nähden keskimäärin seitsenkertaisia, joissain yksittäistapauksissa jopa monikymmenkertaisia. Myös siipikarjan pienteurastamoissa maksut vaihtelevat suuresti. Ne voivat olla jopa kolmekymmentä kertaa EU-vähimmäismaksua suuremmat. Pienteurastamoiden korkeat kustannukset johtuvat pienistä eläinmääristä. Lihantarkastusmaksun lisäksi pienteurastamot maksavat erikseen näytteiden otosta ja niiden tutkimisesta sekä yleensä myös laitoksen valvonnasta.

Jos lihantarkastus valtiollistettaisiin, olisi pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuskustannuksia mahdollista tasata toimijoiden kesken siten kuin poroteurastamoiden osalta on tehty. Jotta pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastusmaksuja voitaisiin kohtuullista, olisi siihen tarpeen myöntää tukea valtion varoista. Elintarvikelain 70 § 2 momenttia olisi tällöin tarkennettava, jolloin voitaisiin käyttää valtion maksuperustelain 6 §:n mahdollistamaa lievennystä periä todellisia kustannuksia alhaisemmat maksut.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuus

Elintarvikelakia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siitä käy ilmi periaate elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuudesta. Riskiä arvioitaessa otetaan huomioon elintarvikehuoneistossa harjoitettavan toiminnan luonne ja laajuus, joista voidaan päätellä väestön altistumista elintarvikkeprosessissa mahdollisesti syntyville terveysvaaroille ja muille kuluttajansuojaa heikentäville tekijöille. Riskiperusteisuutta korostavalla säännöksellä pyrittäisiin yleisesti ohjaamaan elintarvikealan toimijoiden sekä valvontaviranomaisten voimavaroja tarkoituksenmukaisella tavalla lain tavoitteiden saavuttamiseksi.

Elintarvikehuoneiston ilmoittaminen ja laitoshyväksymisen hakeminen sekä ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Elintarvikevalvonnan painopistettä esitetään siirrettäväksi elintarvikehuoneistojen hyväksymisestä käytännön valvontatyöhön. Pääsääntö olisi, että toimijan on ilmoitettava elintarvikehuoneiston toiminnasta. Elintarvikehuoneistojen hyväksymisvaatimus ehdotetaan rajattavaksi koskemaan niitä elintarvikehuoneistoja, jotka yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6 artiklan 3 kohdan b ala-

kohdan ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan on hyväksyttävä laitoksiksi. Jatkossa elintarvikehuoneiston hyväksyntä vaadittaisiin ainoastaan eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviltä elintarvikehuoneistoilta lukuun ottamatta tiettyjä poikkeuksia, joihin unionilainsäädäntö antaa mahdollisuuden. Hyväksymisvaatimus ei myöskään koskisi eräitä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisiä toimintoja, joista säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Alkutuotannon toimijaa koskevaa ilmoituskäytäntöä esitetään yksinkertaistettavaksi. Kun tuottaja luovuttaa asetuksessa tarkemmin yksilöityjä alkutuotannon tuotteita suoraan kuluttajalle, katsottaisiin tämä luovutus osaksi alkutuotantoa. Näin ollen tieto tällaisesta vähäisestä luovutuksesta sisältyisi 22 §:n mukaiseen alkutuotantopaikkailmoitukseen eikä siitä enää tarvitsisi tehdä erillistä ilmoitusta.

Tavoitteena on myös keventää hallintoa eräiden vähemmän merkityksellisten elintarvikealan toimintojen kohdalla. Esimerkiksi myyjäisistä ei tarvitsisi ilmoittaa viranomaiselle eikä yksityishenkilön harjoittamasta vähäisestä kasvien ja sienten alkutuotannosta. Elintarvikealan toimijaa koskevat lain luvun 3 velvoitteet eivät myöskään koskisi edellä mainittuja toimijoita.

Muutoksen vaikutukset olisivat varsin laajat, sillä nykyisin hyväksymisvelvoitteen alaisista noin 48 000 elintarvikehuoneistosta arvioidaan jäävän hyväksymisvelvoitteen piiriin ainoastaan noin 1200 elintarvikehuoneistoa (2,5 %) seuraavasti:

Valvonta- kohde*	Määrä (kpl)	Ennako- hyväksyntä nyt	Ilmoitus nyt	Ennako- hyväksyntä jatkossa	Ilmoitus jatkossa
Laitokset	963	963		963	
Myymälät	3 622	3 622			3 622
Myyntipaikat	5 040	4 500	540		5 040
Ulkomyyntipaikat	3 296	2 900	396		3 296
Einestehtaat	212	212		80	132
Maatilamyyni	1 720	1 000	720		1 720
Ravintolat	17 927	17 927			17 927
Laitoskeittiöt	12 003	12 003			12 003
Keskuskeittiöt	1 770	1 770		170	1 600
Pakkaamo, tukku, varasto, kuljetus	2 839	2 839			2 839
Muut	2 267		2 267		2 267
Yhteensä	51 659	47 736	3 923	1 213	50 446

*Tiedot perustuvat vuoden 2008 elintarvikevalvonnan arviointiraporttiin (Evira). Ilmoitusvelvollisten määrä on arvio, sillä valtakunnallisista elintarvikevalvontatilastoista ei käy ilmi onko valvontakohde hyväksytty vai ilmoitettu.

Oma- ja valvontavelvoite

Lainsäädäntöön perustuvaa oma- ja valvontavelvoitetta tulisi kehittää toimijaa ja kuluttajien turvallisuutta nykyistä paremmin palvelevaksi kokonaisuudeksi. Oma- ja valvontasuunnitelman hyväksymisvelvoitteen ei katsota palvelevan tätä tavoitetta. Lisäksi oma- ja valvonnan sisältöä tulisi kehittää nykyistä yksinkertaisemmaksi ja konkreettisemmaksi. Elintarvikeprosessien turvallisuus perustuu elintarvikehygienian hyviin käytäntöihin, joita on kuvattu muun muassa lainsäädännössä, Elintarviketurvallisuusviraston soveltamisohjeissa, kansainvälisissä laatustandardeissa ja toimialojen omassa hygieniohjeissa. Soveltuvien osin hygieniavaatimukset sisällytetään osaksi elintarvikeprosessien tukijärjestelmää, jossa niiden toteutumista on seurattava oma- ja valvonnalla. Kun kyseessä on vähäriskinen tuotantoprosessi, oma- ja valvonnan velvoitteet voivat olla vähäisempiä ja keskittyä toiminnassa tapahtuneiden poikkeamatilanteiden kuvaamiseen myöhempää analyysiä varten. Mikäli toimialan riskinhallinta on riittävällä tarkkuudella kuvattu viranomaisten arvioimassa hyvän käytännön ohjeessa, on tämä asiakirja sovitettuna elintarvikehuoneistossa

harjoitettavaan toimintaan usein riittävä kuvaus kohteen oma- ja valvonnasta.

Elintarvikelain 21 §:n 3 momentin mukaan valvontaviranomaisen tulee määrätä elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi välttämättömistä oma- ja valvontaan kuuluvista tutkimuksista. Välttämättömistä oma- ja valvonnan tutkimuksista on säädetty tarkemmin elintarvikelain ja terveydensuojelulain nojalla tutkimuksia tekevästä laboratorioista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1174/2006), jäljempänä laboratorioasetus. Asetuksen mukaan välttämättömiä tutkimuksia ovat elintarvikemääräyksissä toimijan tehtäväksi säädetty tutkimukset, HACCP-pohjaisessa oma- ja valvontasuunnitelmassa vaarojen hallintaa todentavat tutkimukset sekä muut tutkimukset, jotka valvontaviranomainen on katsonut tarpeelliseksi riskien arvioinnin perusteella. Viranomaisen oma- ja valvontatutkimuksista määräämisen ei katsota palvelevan oma- ja valvonnan tavoitteita, joten muiden kuin elintarvikemääräyksissä säädettyjen tutkimusten tarpeellisuuden arviointi voidaan jättää toimijan vastuulle. Merkittävä osa elintarvikemääräyksissä säädettyistä oma- ja valvonnan tutkimuksista sisältyy elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista annettuun komission asetukseen (EY) N:o 2073/2005, jonka toi-

meenpanoa sekä elintarvikevalvonnassa että yrityksissä on kuvattu kahdessa keväällä 2009 ilmestyneessä Elintarviketurvallisuusviraston ohjeessa.

Valvontatietojen julkistaminen

Valvontatietojen julkistamisen keskeisenä tavoitteena on valvonnan läpinäkyvyys eli valvontaviranomaisten velvollisuus tiedottaa toiminnastaan julkisesti. Valvonnan tulosten näkyvyys motivoisi elintarvikealan toimijoita elintarvikelainsäädännön vaatimusten aiempaa parempaan noudattamiseen, koska yrityksen maine kärsisi huonojen tulosten vuoksi. Tarkastustulosten perusteella kuluttaja voisi halutessaan valita minkä elintarvikehuoneiston tuotteita hän ostaa.

Yksi tapa edistää valvonnan läpinäkyvyyttä on aluehallintovirastojen toteuttamien kuntien elintarvikevalvonnan auditointien sekä näistä saatavien tulosten julkistamisen kehittäminen. Raportteja tulisi kehittää helpottajuisempaan suuntaan. Valvonnan läpinäkyvyyttä voidaan edistää myös velvoittamalla kunnat julkistamaan elintarvikevalvonnan tulokset.

Kunnan elintarvikevalvonnan auditointitulosien julkistaminen viranomaisten internet-sivuilla ei vielä takaa riittävällä tavalla valvonnan läpinäkyvyyttä kuluttajien suuntaan. Tästä syystä tulisi säätää järjestelmästä, jolla tiedotetaan yleisölle, kuinka hyvin elintarvikealan toimijat noudattavat lainsäädännön määräyksiä, jotta kuluttaja voi tehdä tähän tietoon perustuvia valintoja. Tällaisen järjestelmän tavoitteena olisi myös toimijoiden motivointi noudattamaan aiempaa paremmin lainsäädännön vaatimuksia. Järjestelmällä voitaisiin myös parantaa valvonnan vaikuttavuutta ja mahdollisesti säästyä raskailta pakokeinoilta.

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Useissa maa- ja metsätalousministeriön selvityksissä on todettu puutteita erityisesti pienteurastamoiden valvonnan ja niissä suoritettun lihantarkastuksen osalta. Esityksen tavoitteena on valvonnan yhdenmukaistaminen ja lihantarkastuksen laadun parantaminen. Tämä saavutettaisiin keskittämällä val-

vonta valtiolle, jolloin pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten sekä niiden yhteydessä olevien laitosten hyväksyminen siirrettäisiin kunnilta Elintarviketurvallisuusvirastolle. Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyisi siten kaikki teurastamot ja riistan käsittelylaitokset lukuun ottamatta poroteurastamoita, joiden hyväksyminen jäisi aluehallintovirastolle. Hyväksyvä viranomainen järjestäisi kyseisissä laitoksissa myös lihantarkastuksen. Tämä edellyttää muutoksia lain 15 ja 43 §:iin.

Lihantarkastus- ja valvontamaksut

Esityksen tavoitteena on pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastusmaksujen yhdenmukaistaminen ja kohtuullistaminen. Pienteurastamoilta ja riistan käsittelylaitoksilta perittävät lihantarkastusmaksut ovat huomattavasti suurilta teurastamoilta perittyjä maksuja korkeammat ja ne aiheuttavat toimijoille merkittävän taloudellisen kustannuksen suhteessa yritysten liikevaihtoon. Lihantarkastus perustuu unionitason lainsäädäntöön eikä sitä voida tehdä yrityksen omavalvontana. Siksi teurastamotoiminnalla ei ole muihin elintarvikeyrityksiin verrattuna samanlaisia mahdollisuuksia saada tarkastusmaksuista helpotuksia riskiperusteisesti. Lihantarkastus- ja valvontamaksuja yhdenmukaistettaisiin siirtämällä lihantarkastus Elintarviketurvallisuusvirastolle, jolloin pienteurastamoilta ja riistan käsittelylaitoksilta perittävien maksujen perusteet olisivat yhtenäiset koko maassa. Lisäksi lain 70 §:n muutoksella mahdollistetaan pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen tukeminen valtion varoista ja siten maksujen kohtuullistaminen. Lihantarkastusmaksujen subventointi tasolle, joka ei alita valvontasetuksessa säädettyjä vähimmäismaksuja, on unionilainsäädännön mukaista eikä muodosta kiellettyä valtiontukea.

Luonnonvaraisen riistan liha

Luonnonvaraisen riistan lihaa koskevia säännöksiä muutettaisiin vastaamaan EU-lainsäädännön vaatimuksia. Lisäksi hyödynnettäisiin nykyistä paremmin EU-lainsäädännön mahdollistama jousto.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuus

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 a §, jossa korostettaisiin sitä, että lakia ja sen nojalla annettuja säädöksiä toimeenpantaessa ja valvottaessa on toimittava riskiperusteisesti. Säännöksellä pyrittäisiin yleisesti ohjaamaan elintarvikealan toimijoiden sekä valvontaviranomaisten voimavaroja tarkoituksenmukaisella tavalla lain tavoitteiden saavuttamiseksi. Riskien arviointiin perustuvaa joustavuutta sovellettaisiin siinä laajuudessa kuin se kyseessä olevan lainsäädännön alueella on mahdollista.

Elintarvikelisiä aineita, elintarvikkeissa käytettäviä aromeita ja elintarvike-entsyymejä koskeva lainsäädäntö

Elintarvikelain 3 §:ssä säädetään lain soveltamisalaan kuuluvan Euroopan unionin lainsäädännön täytäntöönpanosta ja valvonnasta. Pykälässä luetellaan ne Euroopan unionin elintarvikelainsäädäntöön kuuluvat asetukset, joita sovelletaan sellaisenaan, mutta jotka edellyttävät kansallisia täytäntöönpanotoimia. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uudet 16—19 kohdat, joissa mainitaisiin lisäaine-asetus, aromiasetus, entsyymiasetus sekä hyväksymismenettelyasetus niiden asetusten joukossa, joiden valvontaan sovelletaan elintarvikelakia.

Ravintolisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

Ravintolisiä valmistavalle tai niiden markkinoille saattamisesta vastuussa olevalle elintarvikealan toimijalle on ravintolisistä annettussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa asetettu velvoite tehdä ravintolisistä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Koska kyseessä on elintarvikealan toimijalle asetettu velvoite, pidetään tarkoituksenmukaisena säätää velvoitteesta lain tasolla. Elintarvikelain 8 §:ssä säädetään eräistä elintarvikkeita koskevista vaatimuksista. Pykälään esitetään lisättäväksi säännös ravintolisiä koskevasta ilmoitusvelvollisuudesta.

Elintarvikehuoneiston ilmoittaminen ja laitoshyväksymisen hakeminen

Elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että elintarvikehuoneistojen ennako-valvontaa yksinkertaistettaisiin verrattuna voimassa olevaan elintarvikelakiin. Ehdotetun 13 §:n 1 momentin pääsääntö olisi, että elintarvikehuoneistosta tulee tehdä ilmoitus viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Elintarvikehuoneistojen hyväksymisvaatimus rajattaisiin 2 momentissa koskemaan niitä elintarvikehuoneistoja, jotka unionilainsäädännön mukaan on hyväksyttävä laitoksiksi. Elintarvikehuoneiston hyväksyntä vaadittaisiin ainoastaan eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviltä elintarvikehuoneistoilta tietyin, eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 4 artiklassa todetuin poikkeuksin.

Elintarvikehuoneiston hyväksymistä ei edellytettäisi sellaiselta elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisiltä eläimistä saatavien elintarvikkeiden käsittelyltä, josta säädetäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Näiltä toiminnoilta, joiden laadusta ja määrästä asetuksella säädetäisiin, edellytettäisiin ilmoitusta elintarvikehuoneistosta. Tähän ehdotetussa 3 momentissa kuvattuun ryhmään kuuluisi eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklassa asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jätettyjä toimintoja, kuten luonnonvaraisen riistan lihan käsittely tai siipikarjanlihan ja tarhatun kanin lihan käsittely, kun liha luovutetaan alkutuotannon toimijalta suoraan kuluttajalle. Edelleen elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäiseksi, ilmoitettavaksi toiminnaksi katsottaisiin toimintoja, joille on myönnetty mukautuksia unionilainsäädännön vaatimuksista, kuten poronhoitoalueella poron teurastus ja poronlihan käsittely suoramyyntiä varten ja poron kuivaliinan perinteinen valmistus alkutuotantopaikalla. Lisäksi ilmoitusvelvolliseksi elintarvikehuoneistoksi katsottaisiin alkutuotannon toimijan harjoittama elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäinen omien tuotteiden käsittely ja jatkojalostus alkutuotantopaikalla, kuten jalostettujen kalastustuotteiden

den ja maitotuotteiden valmistus sekä ternimaidon jäädytys.

Viranomaiselle ei tarvitsisi lainkaan ilmoittaa elintarvikealan toiminnasta, joka tapahtuu muun elinkeinotoiminnan yhteydessä, esimerkiksi kahvitarjoilusta kampaamon tai apteekin tiloissa, taikka esimerkiksi myyjäisissä yksityisen henkilön toimesta tai kun on kysymys muusta kuin elinkeinotoiminnasta, esimerkiksi hyväntekeväisyys- tai vapaaehtoistoiminnasta. Ehtona olisi, että toiminta olisi vähäriskistä, esimerkiksi satunnaista ja/tai määrältään pientä ja/tai kyseessä olisivat elintarvikkeet, joihin ei liitetä merkittäviä mikrobiologisia tai kemiallisia vaaroja. Koska eläimistä saatavien elintarvikkeiden valmistusta ei voida pitää vähäriskisenä, helpotus ilmoittamisesta ei koskisi ehdotetun 13 §:n 3 momentin mukaista toimintaa.

Pykälän viimeisessä momentissa annettaisiin valtuutus säätää valtioneuvoston asetuksella ilmoituksen tekemisestä ja hyväksymisen hakemisesta, esimerkiksi ilmoituksessa ja hakemuksessa annettavista tiedoista. Asetuksella säädettäisiin myös siitä, millaisia toimintoja on pidettävä pykälän 3 momentin tarkoittamana elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisenä toimintana, esimerkiksi tuotantomäärän perusteella.

Elintarvikelain 15 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten sekä niiden yhteydessä olevien laitosten hyväksyminen siirrettäisiin kunnan valvontaviranomaiselta valtion viranomaiselle. Muutos koskisi noin 60 pienteurastamoja ja riistan käsittelylaitosta. Lain 43 §:ssä säädettäisiin, että sama viranomaisen järjestäisi kyseisissä laitoksissa myös lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan.

Ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Elintarvikelain 22 §:ssä säädetään toimijan velvollisuudesta ilmoittaa valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi siten, että ilmoitettava olisi harjoitettavasta alkutuotannosta ja alkutuotantoon luettaisiin yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaiset alkutuotantoon liittyvät toiminnot. Vastaava tarkennus on voimassa olevassa al-

kutuotantoasetuksessa. Uutta olisi, että alkutuotantoon luettaisiin lisäksi alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle silloin, kun luovutuksesta aiheutuvat elintarviketurvallisuusriskit ovat vähäiset. Alkutuotannon soveltamisalan laajennuksen tällä tavalla mahdollistaa EU-lainsäädännön vaatimus, jonka mukaan on annettava kansallisia sääntöjä yleisen elintarvikehygieniasetuksen ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle jäävästä alkutuotannon tuotteiden vähäisten määrien luovutuksesta.

Kun on kysymys kasveista, sienistä, kalastustuotteista ja luonnonvaraisesta riistasta, alkutuotannon tuotteiden toimittaminen tuotantopaikalta elintarvikeketjun seuraavalle toimijalle kuuluu alkutuotantoon ja sisältyy näin ollen alkutuotantopaikan ilmoitukseen, toimitettavasta määrästä riippumatta.

Valtioneuvostolle ehdotetaan annettavaksi valtuutus säätää asetuksella, missä tapauksissa riskit luovutettaessa alkutuotannon tuotteita kuluttajalle olisi katsottava vähäisiksi. Eräitä alkutuotannon tuotteita, kuten vihanneksia, hedelmiä ja hunajaa, voitaisiin pitää niin vähäriskisinä, että alkutuotannon toimija voisi osana alkutuotantoa luovuttaa niitä suoraan kuluttajalle ilman määrärajoitusta. Kuitenkin viranomaisella olisi mahdollisuus tulkita, että luovutuksen ollessa niin mittavaa, että tuottaja esimerkiksi perustaa alkutuotantopaikalle erillisen rakennuksen kauppaa varten, olisi luovutus katsottava lain 13 §:n mukaiseksi toiminnaksi, josta näin ollen olisi tehtävä elintarvikehuoneistoilmoitus. Sen sijaan esimerkiksi raakamaidon luovutuksessa kuluttajalle voitaisiin katsoa olevan siinä määrin elintarviketurvallisuusriskejä, että olisi aiheellista asettaa asetuksessa raja sille määrälle, jonka tuottaja voi luovuttaa osana alkutuotantoa tinkimättömänä. Määrän ylittyessä voitaisiin katsoa, että maidon käsittely- ja luovutustiloille on haettava hyväksymistä laitokseksi.

Kunnan valvontaviranomaisen 22 §:n 2 momentissa säädettyä velvollisuutta ilmoittaa alkutuotannon toimijalle saaneensa tätä koskevat tiedot ehdotetaan selvennettäväksi. Jotta toimija varmistuisi siitä, että hän on osaltaan hoitanut 22 §:n mukaisen velvoitteen, olisi kunnan viranomaisen ilmoitettava toimi-

jalle, ei ainoastaan toiselta viranomaiselta mahdollisesti saamistaan alkutuotantopaikkaa koskevista tiedoista, vaan 22 §:n mukaisen ilmoituksen saamisesta toimijalta.

Luonnonvaraisen riistan metsästäjille ja luonnonvaraisten kasvien ja sienten poimijoille alkutuotantoasetuksen 5 §:ssä säädetty helpotus ilmoituksen tekemisestä siirrettäisiin lakitasolle, 22 §:n 3 momenttiin. Helpotus ilmoituksen tekemisestä koskisi mainittujen alkutuotannon tuotteiden metsästystä tai keräämistä ja näihin liittyviä toimintoja sekä 1 momentin mukaista riskeiltään vähäistä luovutusta suoraan kuluttajalle. Helpotusta perustellaan tuotteiden vähäisillä riskeillä, joiden arvioinnissa on otettu huomioon tuotteiden rajallinen määrä ja kohderyhmän koko.

Uutena helpotuksena ehdotetaan 4 momenttiin säännöstä, jonka mukaan valvontaviranomaiselle ei lainkaan tarvitsisi ilmoittaa kasvien ja sienten alkutuotannosta silloin, kun toimija on yksityishenkilö tai kun toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena. Helpotus, joka vastaisi 13 §:n 5 momentin elintarvikehuoneiston ilmoittamiseen liittyvää helpotusta, koskisi myös kasvien ja sienten tuotantoon liittyviä toimintoja sekä 1 momentin mukaista riskeiltään vähäistä luovutusta suoraan kuluttajalle..

Valtioneuvosto valtuutettaisiin antamaan säännöksiä 22 §:n mukaisen ilmoituksen tekemisestä, kuten siitä, mitä tietoja toimijan tulee ilmoituksessa antaa ja missä muodossa. Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi valtioneuvostolle valtuutus asetuksella säätää yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan alakohdassa c sekä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan alakohdassa c tarkoitettuja toimintoja koskevista kansallisista järjestelyistä.

Edellä mainituilla järjestelyillä tarkoitetaan sen määrittelemistä, milloin olisi kyse EU:n hygieniasetusten soveltamisalan ulkopuolelle jätettävästä alkutuotannon tuotteiden vähäisten määrien luovuttamisesta suoraan kuluttajalle ja toimittamisesta paikalliseen vähittäismyyntiin, josta ne luovutetaan suoraan kuluttajalle. Valtioneuvoston asetuksella rajoitettaisiin näin luovutettavia ja toimitettavia alkutuotannon tuotteita, niiden määrää ja

jakelutapaa. Esimerkiksi luonnonvaraisen riistan osalta vähittäismyyntiin toimitettavat alkutuotannon tuotteet rajattaisiin luonnonvaraisiin kynimättömiin riistalintuihin ja luonnonvaraisiin nylkemättömiin jäniksiin ja kanneihin.

Kansalliset järjestelyt eivät siis ilman muuta koskisi kaikkia alkutuotannon tuotteita, sillä ei ole tarkoituksenmukaista sallia esimerkiksi raakamaidon toimittamista tilan ulkopuolella myytäväksi ilman, että maidon käsittely tapahtuu elintarvikehuoneistossa. Raakamaidon nykyistä vapaampi jakelu kuluttajalle edellyttäisi selvityksiä raakamaidon ajankohtaisista terveysriskeistä.

Eläimistä saatavia alkutuotannon tuotteita ovat lisäksi esimerkiksi linnunmunat, hunaja sekä perkaamattomat ja aluksella peratut kalastustuotteet.

Lain 10 §:n nojalla voitaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säätää, mitä rakenteellisia ja toiminnallisia vaatimuksia valtioneuvoston asetuksella määriteltyjen alkutuotannon tuotteiden vähäisten määrien tuotantoon, luovutukseen ja toimittamiseen sovellettaisiin.

Omavalvontavelvoite

Elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että vaatimukset omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä sekä valvontaviranomaisen velvollisuudesta määrätä omavalvontaan kuuluvista tutkimuksista poistetaan. Tähän liittyvät muutokset ehdotetaan tehtäväksi elintarvikelain 21 §:ään, 23 §:n 2 momenttiin, 39 §:n 2 momenttiin ja 71 §:n 1 momentin 1 kohtaan.

Elintarvikelain 21 §:n 2 momentissa säädetään valvontaviranomaisen oikeudesta määrätä omavalvontasuunnitelmaa täydennettäväksi, korjattavaksi tai muutettavaksi, jos suunnitelma ei ole riittävä terveysvaarojen estämiseksi, vähentämiseksi tai poistamiseksi taikka muutoin omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Vaikka omavalvontasuunnitelman hyväksymisvaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi, pidetään kuitenkin edelleen tarpeellisena, että valvontaviranomainen voisi antaa omavalvontasuunnitelman täydentämistä, korjaamista tai muuttamista sekä siihen kuuluvia laboratoriotutkimuksia kos-

keviä kehotuksia vastaavilla perusteilla kuin nykyisinkin. Tätä koskeva säännös ehdotetaan sisällytettäväksi elintarvikelain 53 §:ään.

Valvontatietojen julkistaminen

Elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että elintarvikealan toimija veloitettaiisiin julkistamaan, esimerkiksi asettamalla esille, kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja. Valvontakohteet, joilta ei edellytetä elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi ja jotka ovat vasta aloittaneet toimintansa niin, että asianomainen valvontaviranomainen ei ole vielä tehnyt valvontakäyntiä elintarvikehuoneistoon, veloitettaiisiin julkistamaan, esimerkiksi asettamalla näkyville, kunnan valvontaviranomaisen antama todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä. Vähittäismyyntiä harjoittavissa kohteissa valvontatiedot olisi julkistettava esimerkiksi ulkoovella tai sitä vastaavassa paikassa sekä yrityksen verkkosivuilla, jos sellainen on. Muiden elintarvikehuoneistojen kohdalla julkistaminen tapahtuisi ensisijaisesti yrityksen verkkosivuilla. Valvontatietojen julkistamista kokeillaan Elintarviketurvallisuusviraston pilotiprojektina kuuden kunnan alueella syksystä 2010 alkaen, jonka jälkeen tehdään päätös julkistamisen muodoista sekä aikataulusta. Pilotoinnista johtuen valvontatietojen julkistaminen voidaan arvion mukaan aloittaa koko maassa aikaisintaan vuonna 2012.

Aluehallintovirastojen toteuttamien kuntien elintarvikevalvonnan auditointien tulosten julkistaminen samoin kuin kuntien valvontatietojen julkistaminen pelkästään viranomaisten internet-sivuilla ei edellyttäisi lainsäädännön muutoksia. Johdonmukaisen käytännön luomiseksi tulosten julkistamiselle olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista asettaa julkistamista koskevat veloitteet elintarvikelaisissa.

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Sen seurauksena, että suurin osa elintarvikehuoneistoista olisi jatkossa ilmoitettuja elintarvikehuoneistoja, elintarvikehygieenistä osaamista koskevaa elintarvikelain 27 §:ää

on tarpeen muuttaa. Osaamistodistus vaadittaiisiin jatkossa myös ilmoitetuissa elintarvikehuoneistossa työskenteleviltä. Tällä hetkellä osaamistodistus vaaditaan viimeistään kolmen kuukauden työskentelyn jälkeen henkilöiltä, jotka käsittelevät pakkaamattomia, helposti pilaantuvia elintarvikkeita hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa. Tosin samaa elintarvikehygieenian osaamista edellytetään jo nyt myös ilmoitetuissa elintarvikehuoneistoissa, mutta sitä ei vain tarvitse hygieeniosaamistestillä ja osaamistodistuksella osoittaa. Satunnaisesti elintarvikkeita käsitteleviltä, kuten esimerkiksi elintarvikelain 13 §:n 3 momentin mukaisissa ilmoitusvelvollisissa elintarvikehuoneistoissa työskenteleviltä metsästäjiltä, ei vaadittaisi elintarvikehygieenisen osaamisen osoittamista ennen kuin yhteenlaskettujen työpäivien pakkaamattomien, helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kanssa ylittäisi laissa mainitun kolmen kuukauden rajan. Elintarvikelain 13 §:n 3 momentin mukaisissa ilmoitusvelvollisissa elintarvikehuoneistoissa työskentelevät metsästäjät voisivat osoittaa lain 27 a §:n mukaisesti hygieeniosaamisensa suorittamalla eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieeniasetuksen liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien terveys- ja hygieenikoulutuksen, jonka Elintarviketurvallisuusvirasto on hyväksynyt.

Osaamistodistus oli elokuun 2010 loppuun mennessä myönnetty jo 655 000 suomalaiselle, joten oletettavaa on, että enemmistöllä elintarvikelain 13 §:n 2 momentin mukaisissa ilmoituksenvaraisissa elintarvikehuoneistoissa työskentelevillä on jo osaamistodistus. Siltä varalta, että näin ei kaikilla aloilla kuitenkaan ole, annettaisiin kolmen vuoden siirtymäaika niille henkilöille, joilta osaamisen osoittamista ei ole tähän mennessä edellytetty, mutta vasta edellytettäisiin.

Osaamistestaaja

Elintarvikelain 28 §:n 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi Elintarviketurvallisuusvirastolle mahdollisuus peruuttaa osaamistestaajan osaamistestaajaoikeuksia valvontatoimien ajaksi taikka peruuttaa oikeuksia painavasta, terveysvaaraa aiheuttavasta syystä ilman asetettua määräaika. Osaamistestaajan

oikeuksien peruuttaminen tulisi olla mahdollista, jotta voitaisiin tehokkaasti estää osamistestaajaa myöntämästä hygieniosaamistodistuksia perusteettomasti.

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikelain 11 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin vaatimus, jonka mukaan hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa käsiteltävän ja säilytettävän lihan tulee olla tarkastettu siten kuin 43 §:ssä säädetään, lukuun ottamatta 13 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettua lihaa tai metsästäjien järjestämässä yksityistilaisuuksissa käsiteltävää lihaa. Asia siirrettäisiin 43 §:ään sinne paremmin sopivana. Lain 43 §:n 1 momenttiin lisättäisiin vaatimus, että elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei elintarvikelaissa tai sen nojalla toisin säädetä.

Syynä elintarvikelain 11 ja 43 §:n muutoksille on se, että jatkossa valtaosa elintarvikehuoneistoista olisi ilmoitusvelvollisia. Lihantarkastusta koskevista velvoitteista säädettäisiin tarkemmin lihantarkastuksesta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Lain 15 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten sekä niiden yhteydessä olevien laitosten hyväksyminen siirrettäisiin kunnan valvontaviranomaiselta Elintarviketurvallisuusvirastolle, jolle jo nyt kuuluu suurten teurastamoiden hyväksyntä. Lain 43 §:ssä säädettäisiin, että hyväksyvä viranomaisen järjestäisi myös lihantarkastuksen. Poroteurastamoiden hyväksyntä ja lihantarkastus olisi kuitenkin tarkoituksenmukaista säilyttää Lapin aluehallintoviraston tehtävänä, jolla on poron lihantarkastusta ja valvontaa koskeva erityisasiantuntemus. Aluehallintovirastolle siirrettäisiin kunnalta poroteurastamoiden yhteydessä olevien laitosten hyväksyminen ja valvonta.

Ehdotus lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan siirtämisestä Elintarviketurvallisuusvirastolle perustuu maa- ja metsätalousministeriön selvityshenkilön tekemään vertailuun Elintarviketurvallisuusviraston ja aluehallintoviraston välillä. Siirtoa Elintarviketurvallisuusvirastoon puoltaa se, että virastolla on valmis organisaatio suurten teuras-

tamoiden lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa varten. Virastolla on myös laaja ja monialainen asiantuntemus lihantarkastuksen tukena. Lisäksi neljä teurastamoaluetta ovat osoittautuneet toimiviksi ja edesauttaneet lihantarkastus- ja valvontakäytäntöjen yhtenäistämistä. Pienteurastamot ja riistan käsittelylaitokset voidaan liittää olemassa oleviin teurastamoalueisiin ja tarvittaessa alueita voidaan muuttaa. Selvityshenkilön arvion mukaan pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen lisääminen osaksi Elintarviketurvallisuusviraston olemassa olevaa organisaatiota on suhteellisen pieni muutos, joka voidaan toteuttaa suunnitellussa aikataulussa, 1.9.2011 mennessä.

Valtiovarainministeriön on asettanut Aluehallinnon uudistamisen seurantatyöryhmän (VM190:00/2009), jonka yhtenä tehtävänä on selvittää aluehallintouudistuksen ulkopuolelle jääneistä organisaatioista tai niille kuuluvista viranomaistehtävistä ja niiden kytkemisestä osaksi aluehallinto-organisaatiota. Vaikka lihantarkastuksen siirtäminen jonkin aluehallintoviraston vastuulle voisi olla eräs aluehallinnon erityistehtävistä, olisi lihantarkastuksen järjestäminen teurastamoissa, pienteurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa merkittävä uusi tehtävä, joka pitäisi luoda aluehallintovirastoon. Valvonnan yhdenmukaisuuden takaamiseksi toiminta tulisi keskittää yhteen aluehallintovirastoon. Lihantarkastushenkilöstö työskentelisi muualla kuin aluehallintoviraston toimipisteissä. Se poikkeaisi täysin aluehallintovirastojen muusta toiminnasta. Selvityshenkilön arvion mukaan näitä muutoksia ei voitaisi toteuttaa suunnitellussa aikataulussa, 1.9.2011 mennessä.

Elintarviketurvallisuusvirasto voisi järjestää pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen usealla tavalla riippuen muun muassa laitoksen sijaintipaikasta. Suurten teurastamoiden lähellä olevien pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten valvonnassa voitaisiin mahdollisesti käyttää Elintarviketurvallisuusviraston palveluksessa olevaa tarkastushenkilökuntaa. Virasto voisi myös sopia kunnan kanssa siitä, että kunta hoitaa valtion tehtäväksi elintarvikelain tai sen nojalla säädetyn lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan tai määrätä yksityiseläinlääkäreitä osa-aikaisiksi tarkastuseläin-

lääkäreiksi. Lisäksi eläinlääkintähuoltolakia (765/2009) ehdotetaan muutettavaksi siten, että valvontaeläinlääkäreiden valtion korvaamiin tehtäviin sisältyisi myös elintarvikelain mukaisia tehtäviä. Tämä antaisi yhden lisävaihtoehdon pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen järjestämiseen. Kun Elintarviketurvallisuusvirasto tekee ratkaisuja pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastuksen järjestämisestä, sen tulisi kuulla asianomaista aluehallintovirastoa, jotta järjestelyt voitaisiin sovittaa eläinlääkintähuoltolain tarkoittamaan alueelliseen suunnitteluun.

Luonnonvaraisen riistan liha

Laista ehdotetaan poistettavaksi niin sanottu lahtivajaa koskeva 43 §:n 3 kohta. Jatkossa luonnonvaraisen riistan lihantarkastus olisi tehtävä hyväksytyssä laitoksessa eli riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa (mukaan lukien pienteurastamot) tai poroteurastamossa, joista lihaa saa toimittaa muihin hyväksytyihin laitoksiin kuten leikkaamoihin ja lihavalmistelaitoksiin. Luonnonvaraisen riistan lihaa raaka-aineenaan käyttävät lihavalmistelaitokset eivät siten enää jatkossa saisi vastaanottaa lihaa lahtivajoista. Tälle lahtivajakäytännöstä luopumiselle lihantarkastuksen osalta esitettäisiin kahden vuoden siirtymäaika. Ehdotuksella saatettaisiin lainsäädäntö vastaamaan EU-lainsäädännön vaatimuksia.

Tällä hetkellä luonnonvaraisen riistan teurastamiseen hyväksytyjä laitoksia on Suomessa 18 ja niitä tarvittaisiin lisää. Olemassa olevia luonnonvaraisen riistan teurastukseen soveltuvia teurastamoja (mukaan lukien pienteurastamot) ja poroteurastamoja voitaisiin hyväksyttää myös luonnonvaraisen riistan teurastukseen. Riistan käsittelylaitosten vaatimukset täyttäviä lahtivajoja voitaisiin hyväksyttää riistan käsittelylaitoksiksi. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella olisi tarkoitus säätää, että riistan käsittelylaitoksissa voitaisiin sallia myös metsästäjän omaan käyttöön tulevan luonnonvaraisen riistan, jota ei tarkasteta, käsittely rakenteellisella tai ajallisella erottamisella.

Tarkastamattoman luonnonvaraisen riistan lihan käsittely elintarvikehuoneistoissa met-

sästäjien yksityistilaisuuksissa (niin sanottu hirvipeijaiset) olisi tarkoitus edelleen sallia.

Metsästäjä on voinut toimittaa suoraan kuluttajalle luonnonvaraisen riistan lihaa ilman lihantarkastusta ilmoitusvelvollisesta elintarvikehuoneistosta. Tämä mahdollisuus olisi tarkoitus säilyttää, mutta trikiinialttilta riis-taeläinlajeilta kuten karhu, villisika, hylje, majava, mäyrä ja ilves, voitaisiin vaatia trikiinitutkimus kuluttajien suojaamiseksi. Lisäksi vähittäismyyntiin kuten kauppaan ja ravintolaan on saanut toimittaa metsästettyjen luonnonvaraisten riistalintujen, jänisten ja kaniin lihaa ilman lihantarkastusta ilmoitusvelvollisesta elintarvikehuoneistosta. Jatkossa tämä mahdollisuus voitaisiin laajentaa koskemaan myös metsästettyjen luonnonvaraisten hirvieläinten lihaa, jota saisi toimittaa vähittäismyyntiin ilman lihantarkastusta vähäisiä määriä. Tällöin luonnonvaraisten hirvieläinten lihan käsittely voitaisiin tehdä elintarvikelain 13 §:n 3 momentin mukaisissa ilmoitusvelvollisissa elintarvikehuoneistoissa.

Lisäksi metsästäjät saisivat osana alkutuotantoa toimittaa luonnonvaraista riistaa alkutuotannon tuotteina suoraan kuluttajalle sekä kynimättömiä riistalintuja ja nylkemättömiä jäniksiä ja kaneja paikalliseen vähittäismyyntiin, joka toimittaa tuotteet suoraan kuluttajalle. Tällöin ei vaadittaisi ilmoitusvelvollista elintarvikehuoneistoa eikä lihantarkastusta. Ehdotuksilla hyödynnettäisiin nykyistä paremmin EU-lainsäädännön mahdollistamat joustot.

Lihantarkastus- ja valvontamaksut

Lain 70 §:n 1 momenttiin lisättäisiin mahdollisuus kohtuullistaa pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten maksamia lihantarkastus- ja valvontamaksuja. Lihantarkastuksen julkisoikeudellisia omakustannusarvoon perustuvia maksuja alennettaisiin enintään 600 000 eurolla/vuosi, mikä merkitsisi lihantarkastuskustannusten selvää laskua nykyisestä. Elinkeinolta perittävät lihantarkastusmaksut määritettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista. Lihantarkastuksen Elintarviketurvallisuusvirastolle siirron myötä pienteurastamoiden ja riistan

käsittelylaitosten toimijoilta perittävien lihantarkastusmaksujen perusteet yhdenmuikaistuisivat. Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastusmaksujen ehdotetaan perustuvan tuntiveloitukseen. Maksut tasattaisiin toimijoiden kesken, kuten poron lihantarkastusmaksujen osalta tehdään.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Ravintolisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

Voimassa olevan Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (266/2008) mukaisesti Elintarviketurvallisuusvirasto perii ravintolisäilmoituksen vastaanottamisesta 52 euron suuruisen maksun.

Elintarvikehuoneiston ilmoittaminen ja laitoshyväksymisen hakeminen sekä ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Ehdotettujen muutosten jälkeen korkearisempää toimintaa harjoittavilla elintarvikealan toimijoilla säilyisi nykyisen kaltainen elintarvikehuoneiston hyväksymisvelvoite. Näiden toimijoiden kohdalla ehdotetuilla muutoksilla ei olisi taloudellista vaikutusta. Vuonna 2008 tällaisia elintarvikehuoneistoja oli Suomessa 1 213. Nämä elintarvikehuoneistot kuitenkin kattavat suurimman osan elintarvikkeiden teollisesta tuotannosta maassamme.

Loput elintarvikehuoneistot, joita ehdotettujen muutosten myötä koskisi ainoastaan ilmoitusvelvollisuus, saisivat hyväksymisvelvoitteesta johtuvan hallinnollisen taakan poistumisesta taloudellista etua, vaikka elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelystä perittäisiin maksu, jonka suuruudesta päätettäisiin kunnan hyväksymässä taksassa. Ruotsissa vastaavan ilmoituksen käsittelystä peritään 1000 kruunun maksu eli noin 100 euroa. Käsittelymaksua ei olisi tarkoitus periä sellaisista ilmoituksista joihin ei liity toiminnan olennaista muutosta, kuten oikaisupyynnöt sekä tiedot toimijan vaihtumisesta tai toiminnan lopettamisesta. Elintarvikehuoneistoista

muutoksen piiriin kuuluvat vuoden 2008 valvontatilastojen mukaan suurimpina ryhminä erilaiset tarjoilupaikat (noin 30 000) sekä myyntipaikat (noin 12 000, joista noin 3 000 ruokakauppoja). Taloudellinen hyöty kohdistuisi ehdotettujen muutosten voimaantulon jälkeen perustettaviin elintarvikehuoneistoihin, joiden perustamiseen liittyvä hallinnollinen taakka kevenee tuntuvasti. Maa- ja metsätalousministeriön keväällä 2010 teettämän selvityksen mukaan hyväksymismenettelystä luopumisen välitön ja käsittelymaksuista riippumaton rahallinen hyöty Suomen elintarvikesektorille olisi 2,2 miljoonaa euroa vuodessa. Pienyritysten harjoittaman toiminnan terveysriskien suhteellisesta vähyydestä johtuen ehdotettujen muutosten aikaansaama taloudellinen hyöty tulee painottumaan pk-sektorille.

Alkutuotannon toimijan ei ehdotettujen muutosten jälkeen tarvitsisi tehdä ilmoitusta elintarvikehuoneistosta silloin, kun hän luovuttaa vähäisiä määriä tuottamiaan alkutuotannon tuotteita suoraan kuluttajalle taikka toimittaa näitä paikalliseen vähittäismyyntiin. Tällaisen toimijan hallinnollinen taakka kevenisi, kun hän pitkälti selviäisi yhdellä, 22 §:n mukaisella alkutuotantopaikkailmoituksella. Myös yksityishenkilön ja esimerkiksi seurojen toiminta helpottuisi, kun ne, toiminnan ollessa vähäistä, vapautettaisiin 13 ja 22 §:ien mukaisten ilmoitusten laatimisesta.

Ehdotetun entistä kevyemmän byrokratian ansiosta sekä toimijoiden että yksityishenkilöiden halukkuus alkutuotannon tuotteiden suoramyynntiin saattaa kasvaa, millä puolestaan olisi ansiotuloja kasvattava vaikutus.

Omavalvontavelvoite

Omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä luopumisen taloudellisia vaikutuksia on vaikea arvioida. Aloittaville elintarvikeyrityksille omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä luopuminen todennäköisesti merkitsisi toiminnan aloituskynnyksen madaltumista nykyisestä. Toisaalta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset eivät enää osallistuisi nykyisessä laajuudessa omavalvontasuunnitelmien kehittämiseen. Omavalvonnan suunnittelu on elintarvikealan toimijan omalla

vastuulla. Jollei tarjolla ole riittävän hyviä toimialan malleja, toimija voisi joutua turvautumaan ulkopuolisen konsultin apuun saadakseen aikaan omavalvontajärjestelmän, joka riittävän laajasti kattaa ja torjuu huoneistossa harjoitettavan toiminnan mahdolliset riskit.

Keskeinen tehtävä omavalvonnan kehittämisessä nykyistä toimivammaksi on myös elintarvikesektorilla, jonka vastuulla on eri toimialojen hyvän käytännön oppaiden tekeminen. Yleisen elintarvikehygieniasäätöjen 7 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kannustettava elintarvikealan toimijoita laatimaan kansallisia oppaita hygieniasta ja HACCP-periaatteiden soveltamista koskevista hyvistä käytännöistä. Jäsenvaltioiden on kannustettava sekä kansallisten että unionin oppaiden levittämistä ja käyttöä. Oppaiden käyttö on kuitenkin elintarvikealan toimijoille vapaaehtoista. Suomessa tällaisia oppaita on laadittu ainoastaan muutamia eikä näitä oppaita ole juurikaan päivitetty. Oppaiden nykyinen määrä on liian pieni, jotta ne voisivat muodostaa sen omavalvonta- ja hygieniohjeistuksen selkärangan, joihin ne on EU-lainsäädännössä tarkoitettu. Ilman soveltuvia hyvän käytännön oppaita elintarvikealan toimijat joutuvat kehittämään toimintansa riskinhallinnan itse. Myös paikallinen elintarvikevalvonta hyötyisi useammasta Elintarviketurvallisuusviraston arvioimasta hyvän käytännön oppaasta, jotka tarjoaisivat helposti sovellettavan mallin voimassa olevan elintarvikevalvontasuunnitelman mukaisten valvontakohteiden vaatimustasosta. Tanskassa ja Ruotsissa kansallisten elintarvikevalvontaviranomaisten arvioimia oppaita on tällä hetkellä kummassakin maassa noin 30.

Lihantarkastus- ja valvontamaksut

Elinkeinolta perittävät lihentarkastusmaksut määritettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella Elintarviketurvallisuusviraston maksullisista suoritteista. Lihentarkastuksen julkisoikeudellisia omakustannusarvoon perustuvia maksuja alennettaisiin enintään 600 000 eurolla/vuosi. Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihentarkastusmaksujen ehdotetaan perustuvan tuntiveloitukseen.

Lihentarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta perittävään maksuun vaikuttaa käyntien määrä, tarkastukseen ja matkaan käytetty aika ja matkan pituus. Jos tarkastuskertoja olisi noin 5 200 vuodessa, yhden tarkastuskäynnin aika keskimäärin 2,5 tuntia, matkan pituus keskimäärin 40 km ja tarkastuseläinlääkärin tuntiveloitus 40 euroa, kustannukset olisivat yhteensä 870 000 euroa. Budjettirahoituksen osuus olisi 600 000 euroa, jolloin elinkeinolta jäisi perittäväksi lihentarkastusmaksuina 270 100 euroa. Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihentarkastusmaksu olisi tällöin noin 21 euroa/tunti.

Pienteurastamoissa teurastetaan eläinyksiköitä 15 500 ja EU-vähimmäismaksu on keskimäärin 5 euroa eläinyksikköä kohden. Kerättävä EU-vähimmäismaksu olisi 77 500 euroa eli 5,96 €/tunti. Toimijoilta perittävä maksu noin 21 euroa/tunti, olisi 3,5-kertainen EU-vähimmäismaksuun verrattuna, mikä tarkoittaisi lihentarkastusmaksujen huomattavaa alenemista keskimääräisiin kunnissa perittyihin maksuihin (45 euroa/tunti) verrattuna. Vaikka pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten maksut alenisivat 3,5-kertaisiksi EU-vähimmäismaksuun verrattuna, olisivat ne vieläkin jonkin verran korkeampia kuin suurten teurastamoiden keskimääräiset maksut.

Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten toimijoilta perittävien lihentarkastusmaksujen perusteet yhdenmukaistuisivat, kun lihentarkastus siirrettäisiin Elintarviketurvallisuusvirastolle. Edellä esitetyssä laskelmassa myös matkakustannukset on tasattu toimijoiden kesken. Näiden pienteurastamoiden lihentarkastusmaksuja voidaan kohtuullistaa valtion rahoituksella.

Luonnonvaraisen riistan liha

Luonnonvaraisen riistan lihentarkastus siirtyisi kokonaan hyväksytyihin laitoksiin, eikä niin sanotuissa lahtivajoissa enää tarkastettaisi lihaa. Tähän annettaisiin kahden vuoden siirtymäaika. Taloudelliset vaikutukset eivät arviolta olisi kovin merkittäviä. Olemassa olevia teurastamoja (mukaan lukien pienteurastamot) ja poroteurastamoja voitaisiin hyväksyttää myös luonnonvaraiselle riistalle.

ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Osa niin sanotuista lahtivajoista olisi hyväksyttävissä riistan käsittelylaitoksiksi vähäisin muutoksin. Riistan käsittelylaitoksissa olisi tarkoitus sallia myös metsästäjän omaan käyttöön tulevan tarkastamattoman riistan lihan käsittely ajallisella tai rakenteellisella erottamisella.

Lihavalmistulaitosten kotimaisen luonnonvaraisen riistan lihan raaka-aineen saanti voisi vaikeutua nykyiseen tilanteeseen verrattuna ainakin tilapäisesti, mutta jo tällä hetkellä ne käyttävät raaka-aineenaan myös ulkomaista luonnonvaraisen riistan lihaa.

Metsästäjät käyttävät valtaosan luonnonvaraisen riistan lihasta itse. Luonnonvaraisten hirvieläinten lihan vähäisten määrien vapauttaminen vähittäismyyntiin (kaupat ja ravintolat) ilman lihantarkastusta voisi lisätä kotimaisen riistanlihan saatavuutta markkinoilla julkisen riistakonsernin strategian tavoitteiden mukaisesti ja samalla antaa metsästäjille lisätuloja. Samoin luonnonvaraisen riistan toimittaminen alkutuotannon tuotteina suoraan kuluttajalle ja lintujen, jänisten ja kanien toimittaminen alkutuotannon tuotteina myös vähittäismyyntiin osana alkutuotantoa voisi osaltaan lisätä kotimaisen riistanlihan saatavuutta ja antaa metsästäjille lisätuloja.

Jatkossa myös ilmoitusvelvollisissa elintarvikehuoneistoissa toimivilta metsästäjiltä vaadittaisiin hygieniaosaamisen osoittaminen joko niin sanotulla hygieniapassilla tai eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniaasetuksen mukaisen metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen suorittamisella. Riistan käsittelylaitoksessa työskenteleviltä vaadittaisiin hygieniaosaamisen osoittaminen niin sanotulla hygieniapassilla. Näistä tulisi kustannuksia, mutta hygieniaosaamista edellytettäisiin kuitenkin vasta yhteensä kolmen kauden työskentelyn jälkeen ja tähän annettaisiin lisäksi kolmen vuoden siirtymäaika.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan riskiperusteisuus

Riskiperusteisuutta on jo tähänkin asti korostettu muun muassa valtakunnallisessa

elintarvikevalvontaohjelmassa. Valvonnan kohdentaminen entistä riskiperusteisemmaksi kohdistaisi valvonnan voimavaroja tarkoituksenmukaisesti ja lisäisi viranomaisten tuottavuutta.

Ravintolisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus

Ravintolisiä koskeva ilmoitusvelvollisuus sisältyy voimassa olevaan maa- ja metsätalousministeriön asetukseen. Näin ollen ilmoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen lisääminen ei toisi Elintarviketurvallisuusvirastolle uusia tehtäviä.

Elintarvikehuoneiston ilmoittaminen ja laitoshyväksymisen hakeminen

Elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsitte-lyyn olisi tarkoitus olla lyhyt prosessi, jonka tuloksena olisi valvontakohteen alustava riskiluokitus ja kirjaaminen Elintarviketurvallisuusviraston ylläpitämään KUTI-valvontakohdetietokantaan sekä tiedottaminen käsittelystä ilmoituksen lähettäjälle. Ilmoituksen käsittelystä valvontaviranomainen ei tekisi päätöstä, eikä se näin ollen olisi valituskelpoinen. Elintarvikehuoneistoilmoituksen perusteella viranomainen saisi sen informaation, jonka mukaan kunnan valvontasuunnitelman mukaisesti määräytyisi kohteen alustava valvontatiheys. Ilmoituksen käsitte-lyyn jälkeen elintarvikehuoneiston valvonta olisi osa suunnitelmallista elintarvikevalvontaa. Kohteen ensimmäisen valvontakäynnin yhteydessä vahvistettaisiin kohteen riskiluokka ja tähän kiinteästi liittyvä valvontatiheys. Ehdotetut elintarvikevalvonnan muutokset, erityisesti valvontatietojen julkistaminen, edellyttävät useampia ja tehokkaampia valvontakäyntejä, joiden rasittavuus toimijalle pitkälti määräytyisi elintarvikehuoneiston omavalvonnan toimivuuden pohjalta.

Omavalvontavelvoite

Suurimmassa osassa elintarvikehuoneistoja tukijärjestelmässä kuvatut hyvän hygienian käytännöt sekä näiden toteuttamisessa havaittujen poikkeamatilanteiden kuvaaminen muodostavat toimivan omavalvonnan perustan. Mikäli omavalvontaa on tarpeen tästä

perustasosta laajentaa, sen tulee perustua ensisijaisesti toimijan havaitsemiin riskinhallinnan aukkoihin. Valvontaviranomaisten vaatimuksesta lisätyt omavalvontavelvoitteet ovat toistuvasti osoittautuneet käytännössä toimimattomaksi ratkaisuksi.

Valvontatietojen julkistaminen

Elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että elintarvikealan toimija veloitettaiisiin julkistamaan valvontaviranomaisen antama tarkastuksesta kertova asiakirja tai todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä.

Valvontatietojen julkistaminen on Tanskasta saatujen kokemusten pohjalta kohentanut elintarvikevalvonnan toiminnallisuutta huomattavasti. Toiminnan julkisuus on lisännyt kuluttajien luottamusta elintarvikevalvontaan. Myös elintarvikealan toimijat näkevät järjestelmän mahdollisuutena erottua kilpailijoistaan myönteisessä valossa. Kohdekohtaisten valvontatietojen julkistaminen asettaa kuitenkin myös paineita viranomaistoimien yhdenmukaisuudelle ja vertailukelpoisuudelle. Tilannetta voidaan helpottaa aiempaa yksityiskohtaisemmalla ohjeistuksella sekä sähköisten arviointimallien lisäämisellä.

Osaamistestajaoikeuksien peruuttaminen

Valvonnan tehostamiseksi elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Elintarviketurvallisuusvirastolle annettaisiin mahdollisuus peruuttaa osaamistestajan osaamistestajaoikeuksia valvontatoimien ajaksi taikka peruuttaa oikeuksia painavasta, terveysvaaraa aiheuttavasta syystä ilman asetettua määräaikaa. Lainkohdan tiukentaminen mahdollistaisi tehokkaat valvontatoimenpiteet tilanteissa, jossa osaamistestaja käyttää asemaansa väärin omaksi hyödykseen tai rikkoo muutoin olennaisesti testaamistoimintaa koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihentarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan siirtyminen kuntien tehtävästä Elintarviketurvallisuusviraston tehtäväksi

merkitsee valtion tehtävien lisääntymistä jonkin verran. Noin 6 laitoksen lihentarkastukseen ja valvontaan arvioidaan tarvittavan noin 6 henkilötyövuotta vuodessa. Tarkoitus on, että lihentarkastus ja valvonta voitaisiin hoitaa olemassa olevilla Elintarviketurvallisuusviraston, aluehallintovirastojen ja kunnan valvontaviranomaisten resursseilla.

5 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu maa- ja metsätalousministeriössä.

Maa- ja metsätalousministeriö järjesti elintarvikelain uudistamista koskevan keskustelutilaisuuden 18.3.2010. Tilaisuuteen kutsuttiin valvontaviranomaisten, elintarviketeollisuuden ja -kaupan sekä muiden keskeisten sidosryhmien edustajia.

Esityksestä on pyydetty 21.5.2010 lausunto seuraavilta tahoilta: työ- ja elinkeinoministeriö, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriön osastot ja yksiköt, puolustusvoimat/päaesikunta, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos THL, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL, Tullihallitus/tullilaboratorio, aluehallintovirastot, Kuntaliitto, Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki, Espoon kaupunki, Tampereen kaupunki, Rauman kansanterveysyö kuntayhtymä, FINAS-akkreditointipalvelu, Elintarviketeollisuusliitto ry, Päivittäistavara kauppa ry, Matkailu- ja ravintolapalvelut MARA ry, Luontaisuotealan keskusliitto, Tori- ja markkinakaupan keskusjärjestö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Luomuliitto ry, Lihateollisuuden tutkimuskeskus LTK, Metsästäjien Keskusjärjestö, Suomen Lihanjalostajat ry, Suomen Siipikarjaliitto, Paliskuntain yhdistys, Poronlihan pienjalostajien ja suoramyyjien yhdistys, Kalatalouden keskusliitto, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kalakauppiasliitto ry, Maitohygienialiitto, Suomen Meijeriyhdistys ry, Suomen Kananmunapakkaamoiden yhdistys ry, Suomen

Mehiläishoitajain Liitto SML, Kotimaiset kasvikset ry, Arktiset aromit ry, Suomen Pakkausyhdistys, Elintarvikealan Kuljetusyrittäjät ry, Suomen Kuluttajaliitto ry, Kuluttajat-Konsumenterna ry, Palvelualojen ammattiliitto PAM ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Suomen Elintarviketyöläisten liitto SEL ry, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen tarkastuseläinlääkäriyhdistys, Eläinlääkärihygienikkojen yhdistys ry, Ympäristö- ja terveysalan tekniset, Ruoka-Suomi ja Suomen liikunta ja urheilu SLU.

Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti ehdotukseen elintarvikelainsäädännön ja valvonnan riskiperusteisuuden aiempaa selkeämpään kirjaamiseen lakiin. Suurin osa lausunnon antajista piti ehdotettua elintarvikehuoneistojen valvonnan painopisteen siirtämistä jälkivalvontaan tarkoituksenmukaisena uudistuksena, joka mahdollistaisi elintarvikevalvonnan kohdentamisen riskiperusteisesti. Eräät lausunnonantajat esittivät kuitenkin huolensa siitä, miten painopisteen siirtäminen jälkivalvontaan vaikuttaa elintarviketurvallisuuteen. Lausunnoissa tuotiin myös esille, että siirtyminen elintarvikehuoneistojen hyväksymisestä ilmoitusmenettelyyn vaikuttaisi kuntien maksukertymiin. Lähes kaikki lausunnonantajat kannattivat oma-avontasuunnitelmien hyväksymisvelvoitteen poistamista.

Ehdotukseen, jonka mukaan elinelintarvikkeiden vähittäismyyntiä harjoittavan toimijan olisi julkistettava valvontaviranomaisen antama tarkastuskertomus, suhtauduttiin lähtökohtaisesti myönteisesti. Eräät lausunnonantajat kuitenkin esittivät, että velvoite tulisi laajentaa koskemaan kaikkia elintarvikealan toimijoita.

Ehdotukseen lahtivajakäytännön lopettamisesta suhtauduttiin lausunnoissa myönteisesti. Sen sijaan ehdotukseen, jonka mukaan metsästettyjen luonnonvaraisten hirvieläinten lihaa saisi toimittaa vähittäismyyntiin ilman lihantarkastusta, suhtauduttiin monissa lausunnoissa kielteisesti. Tarkastamattoman lihan toimittamisen vähittäismyymälöihin ja ravintoloihin katsottiin olevan riski elintarviketurvallisuudelle.

Esitystä on käsitelty elintarvikeneuvottelukunnassa sekä sen alaisissa asiantuntijaryhmissä.

Maa- ja metsätalousministeriö tilasi 30.9.2010 erillisen selvityksen siitä, mille valtion viranomaiselle pienteurastamojen ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastus tulisi siirtää. Selvitys luovutettiin ministeriölle 12.11.2010. Selvityshenkilö suositteli lihantarkastuksen ja valvonnan siirtämistä Elintarviketurvallisuusvirastolle, koska virastolla on jo valmis organisaatio ja laaja-alainen asiantuntemus suurten teurastamoiden lihantarkastukseen ja valvontaan. Pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten hyväksyminen pystyttäisiin siirtämään kunnilta Elintarviketurvallisuusvirastolle suunnitellussa aikataulussa 1.9.2011 mennessä.

Perustuen ensimmäisellä lausuntokierroksella esitettyihin parannusehdotuksiin sekä päätöksestä liittää lihantarkastuksen uudistaminen valmisteilla olevaan lakiesitykseen, valmistui esityksestä uusi versio 22.10.2010. Esityksestä pyydettiin lausunto seuraavilta tahoilta: valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriön kala- ja riista- sekä maatalousosastot ja talousyksikkö, puolustusvoimat/päaesikunta, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto Valvira, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos RKTL, Tullihallitus/tullilaboratorio, aluehallintovirastot, Kuntaliitto, Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki, Espoon kaupunki, Tampereen kaupunki, Tuusulan kunta, Elintarviketeollisuusliitto ry, Päivittäistavarakauppa ry, Matkailu- ja ravintolapalvelut MARA ry, ENK-Pk-elintarvikealan asiantuntijaryhmä, Tori- ja markkinakaupan keskusjärjestö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf, Luomuliitto ry, Lihateollisuuden tutkimuskeskus LTK, Lihakeskusliitto ry, Metsästäjien Keskusjärjestö, Suomen Metsästäjäliitto, Suomen Lihanjalostajat ry, Suomen Siipikarjaliitto, Paliskuntain yhdistys, Poronlihan pienjalostajien ja suoramyyjien yhdistys, Kalatalouden keskusliitto, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry, Suomen Kalankasvattajaliitto, Suomen Kala-kauppiasliitto ry, Suomen Meijeriyhdistys ry,

Suomen Kananmunapakkaamoiden yhdistys ry, Suomen Mehiläishoitajain Liitto SML, Kotimaiset kasvikset ry, Arktiset aromit ry, Suomen Pakkausyhdistys, Suomen Terveystuotekauppioiden Liitto, Elintarvikealan Kuljetusyrittäjät ry, Suomen Kuluttajaliitto ry, Kuluttajat-Konsumenterna ry, Palvelualuejen ammattiliitto PAM ry, Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry, Suomen Elintarviketyöläisten liitto SEL ry, Helsingin yliopisto, maatalous-metsätieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto, eläinlääketieteellinen tiedekunta, Suomen Eläinlääkäriliitto, Suomen tarkastuseläinlääkäriyhdistys, Eläinlääkärihygieenikkojen yhdistys ry, Ympäristö- ja terveysalan tekniset, Ruoka-Suomi ja Suomen kunnaneläinlääkäriliitto.

Lausunnonantajilta pyydettiin ensisijaisesti lausuntoja niistä pykälistä jotka olivat muuttuneet kokonaan aikaisemmasta muutosesityksestä tai jotka olivat kokonaan uusia. Lausunnonantajat suhtautuivat edelleen myönteisesti lakiesityksen pohjana olevaan elintarvikevalvonnan riskiperusteisuuden lisäämiseen sekä toimijoiden hallinnollisen taakan vähentämiseen. Eräissä lausunnoissa tuotiin kuitenkin esiin jo edellisellä lausuntokierroksella esitetyt huolet siitä, että elintarvikevalvonnan painopisteen siirtyessä jälkivalvontaan

saattavat tietyt elintarvikehuoneistojen ennakko hyväksymiseen läheisesti liittyvät ja tehokkaiksi havaitut valvontakäytännöt heikentyä nykytilanteeseen verrattuna.

Missään lausunnossa ei vastustettu lihan tarkastuksen siirtämistä kokonaisuudessaan valtion hoidettavaksi. Enemmistö lausunnoista asettui valtiollisen lihan tarkastuksen järjestämisen osalta sen vaihtoehdon taakse, jonka mukaan tehtävästä huolehtisi jatkossa Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. Tätä kannattivat myös eräät aluehallintovirastot, jotka näkivät liian vaativana lihan tarkastuksen siirtämisen aluehallintovirastojen vastuulle lakiesityksen edellyttämässä aikataulussa. Muutamissa lausunnoissa kannatettiin kuitenkin myös sitä vaihtoehtoa, jossa lihan tarkastuksen järjestäminen olisi jatkossa aluehallintovirastojen vastuulla.

Toisella lausuntokierroksella ehdotettiin myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden sisämarkkinakaupan valvonnan (ensisaapumisvalvonta) siirtämistä valtiolta kunnille. Ehdotukseen suhtauduttiin yleisesti ottaen myönteisesti lukuun ottamatta Elintarviketurvallisuusvirastoa. Asia päätettiin kuitenkin jättää pois lakiehdotuksesta lisäselvitysten takia.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotuksen perustelut

1.1 Elintarvikelaki

3 §. Euroopan unionin lainsäädäntö. Elintarvikelain 3 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 16—19 kohta, joissa mainittaisiin lisäaine-asetus, aromiasetus, elintarvike-entsyymiasetus sekä hyväksymismenettely-asetus niiden asetusten joukossa, joiden valvontaan sovelletaan elintarvikelakia.

4 §. Soveltamisalan rajoitukset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Säännöksen mukaan lain elintarvikealan toimijan velvoitteita koskevaa 3 lukua ei sovellettaisi 13 §:n 5 momentissa ja 22 §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan.

Lain 4 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtia vastaavaa toimintaa, joka olisi kokonaan rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle, olisi yksityishenkilön itse tuottaman alkutuotannon tuotteen tai valmistaman elintarvikkeen luovuttaminen vähäisessä määrin toiseen yksityistalouteen siellä käytettäväksi. Kyseessä voisi olla esimerkiksi kalan tai jäniksen antaminen lahjaksi naapurille.

6 §. Määritelmät. Elintarvikelain 6 §:n 1 momenttiin ehdotetaan tarpeettomana kumottavaksi 19 kohta (tilapäinen elintarvikkeiden myynti). Myös kohta 21 (pienteurastamo) ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomina. Kohdan 22 määritelmää (poroteurastamo) muutettaisiin siten, että poroteurastamossa voitaisiin teurastaa porojen lisäksi pieniä määriä muita eläimiä ilman, että poroteurastamoa tarvitsisi hyväksyä kohdan 23 tarkoittamaksi teurastamoksi tai riistan käsittelylaitokseksi. Kohdan 23 määritelmä (teurastamo) muutettaisiin siten, että teurastamo kattaisi myös pieniä määriä teurastavat teurastamot eli entiset kohdan 21 mukaiset pienteurastamot.

6 a §. Riskien huomioon ottaminen. Elintarvikelakiin ehdotetaan otettavaksi uusi 6 a pykälä, jossa säädettäisiin elintarvikelainsäädännön ja valvonnan riskiperusteisuudesta. Elintarvikelaissa ja sen nojalla annetuissa säädöksissä säädettyjä velvoitteita toimeenpantaessa ja valvottaessa olisi otettava hu-

mioon elintarvikealan toimijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus sekä muut elintarvikkeeseen liittyvät elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan vaikuttavat seikat. Riskiperusteisuutta sovellettaisiin siinä laajuudessa kuin se kyseessä olevan lainsäädännön osalta on mahdollista. Tämä tarkoittaisi sitä, että jos esimerkiksi jollekin elintarvikkeen ominaisuudelle olisi säädetty sitova raja-arvo, siitä ei voitaisi poiketa riskiperusteisesti, ellei tästä olisi nimenomaan erikseen säädetty. Toimijan harjoittamalla omavalvonnalla on myös vaikutusta valvontakohteesta aiheutuvaan riskiin. Omavalvonnan merkitys otettaisiin huomioon lain 48 §:n mukaisessa valvontasuunnitelmassa arvioitaessa kohteen tarkastustiheyttä sekä tarkastusten sisältöä.

8 §. Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset. Elintarvikelain 8 §:n 1 momentissa säädetään elintarvikkeiden ravitsemuksellisesta täydentämisestä. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 8 §:n 1 ja 2 momentin säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi ravintolisiä valmistavan, valmistuttavan ja maahan tuovan elintarvikealan toimijan velvollisuudesta tehdä ravintolisiä koskeva ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 78/2010 mukaan ilmoitus tulee tehdä myös, kun tuote poistuu markkinoilta. Tämä vaatimus ei perustu ravintolisädirektiiviin eikä sitä esitetä sisällytettäväksi lakiin. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin uus-elintarvikkeiden ja 4 momentissa muunto-geenisten elintarvikkeiden markkinoille saattamiseen sovellettavista menettelyistä. Säännökset vastaisivat voimassa olevan lain 8 §:n 3 ja 4 momentin säännöksiä.

11 §. Elintarvikkeiden käsittelyä, säilytystä ja kuljetusta koskevat vaatimukset. Pääsääntöisesti kaikissa hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa käsiteltävän lihan tulee olla tarkastettua. Poikkeuksena tähän on vähittäismyyntiin toimitettavat luonnonvaraiset

jänikset, kanit ja linnut sekä metsästäjien järjestämissä yksityistilaisuuksissa käsiteltävä liha. Elintarvikelain 13 §:ään ehdotettuihin muutoksiin liittyen lain 11 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että poistetaan maininta lihantarkastusvelvoitteesta ja siihen liittyvistä poikkeuksista. Lihantarkastusta koskeva yleinen velvoite säilyisi edelleen voimassa. Lain 43 §:n 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi tältä osin. Lihantarkastusvelvoitetta koskevista poikkeuksista säädettäisiin tarkemmin muuttamalla lihantarkastuksesta annettua maa- ja metsätalousministeriön asetusta 38/EEO/2006.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että siitä käy nykyistä selvemmin ilmi, että maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä myös elintarvikkeiden lämpötiloista.

13 §. Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen. Elintarvikelain 13 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi siitä, missä tapauksissa elintarvikehuoneistosta on tehtävä ilmoitus tai haettava huoneistolle hyväksymistä. Elintarvikealan toimijan tulisi 1 momentin mukaan pääsääntöisesti tehdä elintarvikehuoneistosta ilmoitus ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista.

Poikkeuksena tästä todettaisiin 2 momentissa, että toimijan olisi haettava huoneiston hyväksymistä laitokseksi silloin, kun unionilainsäädäntö hyväksymistä edellyttää. Elintarvikehuoneiston hyväksyntä vaadittaisiin elämistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviltä elintarvikehuoneistoilta tietyin poikkeuksin, joihin unionilainsäädäntö antaa mahdollisuuden. Nämä poikkeukset koskisivat elämistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 4 artiklan 2 kohdassa mainittuja toimijoita, kuten ainoastaan elämistä saatavien elintarvikkeiden kuljetusta harjoittavia toimijoita tai toimijoita, jotka käsittelevät tuotteita, joille ei mainituksa asetuksessa ole säädetty erityisiä hygieniavaatimuksia, kuten hunaja.

Pykälän 1 momentin mukaan kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta olisi tehtävä 14 §:ssä tarkemmin määritellylle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olen-

naista muuttamista. Hyväksymistä olisi 2 momentin mukaan haettava 15 §:ssä määritellyltä viranomaiselta. Ilmoitus ja hyväksymishakemus voidaan tehdä sähköisesti sen mukaisesti kuin sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnasta annetussa laissa (13/2003) säädetään.

Pykälän 3 momentin mukaan elintarvike-turvallisuusriskeiltään vähäisestä toiminnasta olisi tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus. Elintarvike-turvallisuusriskeiltään vähäistä toimintaa olisivat seuraavat toiminnot siten ja siinä laajuudessa kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettäisiin:

1) elämistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan alakohdian d ja e mukainen toiminta (tilalla teurastettujen jäniseläinten ja siipikarjan lihan luovuttaminen suoraan kuluttajalle, luonnonvaraisen riistan lihan luovuttaminen suoraan kuluttajalle tai luonnonvaraisten riistalintujen, jänisten, kanien tai hirvieläinten lihan toimittaminen paikalliseen vähittäismyyntiin);

2) toiminta, jolle on myönnetty mukautuksia unionilainsäädännön vaatimuksista, kuten poronhoitoalueella tapahtuvat poron teurastus ja sen lihan käsittely suoramyyntiä varten ja poron kuivaliinan perinteinen valmistus alkutuotantopaikalla; ja

3) alkutuotannon toimijan harjoittama elintarvike-turvallisuusriskeiltään vähäinen elämistä saatavien tuotteiden käsittely, mukaan lukien jatkojalostus, alkutuotantopaikalla, kuten jalostettujen kalastustuotteiden ja maototuotteiden valmistus.

Pykälän 4 momentin mukaan ilmoitettujen elintarvikehuoneistojen toiminnan edellytyksenä olisi, että elintarvikehuoneisto on 10 §:n ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukainen. Säännös koskisi sekä 1 että 3 momentissa tarkoitettuja elintarvikehuoneistoja. Sama vaatimus olisi laitokseksi hyväksymisen edellytyksenä. Ilmoitettujen huoneistojen vaatimustenmukaisuutta arvioitaisiin jälkiluvonnassa.

Pykälän 5 momentti koskisi elintarvikealan toimintaa, jota ei harjoiteta ammattimaisesti eikä laajamittaisesti. Tällaiseen toimintaan ei Euroopan komission antaman ohjeen mukaan sovelleta unionin hygienialainsäädäntöä. Ammattimaiseksi toiminnaksi tai elinkeinon

harjoittamiseksi ei katsottaisi esimerkiksi koulujen myyjäisiä, harrastekerhojen järjestämää elintarvikkeiden myyntiä tai yksityishenkilöiden kotonaan valmistamien elintarvikkeiden myyntiä, joka ei ole jatkuvaa eikä säännöllistä. Myytävien elintarvikkeiden määrän tulisi olla vähäinen. Myöskään elintarvikkeiden vähäinen myynti tai tarjoilu muun elinkeinotoiminnan yhteydessä, kuten esimerkiksi kampaamossa tai lahjatavara-kaupassa, ei edellyttäisi elintarvikehuoneistosta ilmoittamista. Pykälän 5 momentin säännöksen mukaan elintarvikehuoneiston ilmoittamisvelvollisuus ei koskisi edellä kuvattuja toimintoja. Lain 4 §:n mukaan niihin ei myöskään sovellettaisi lain 3 luvun säännöksiä, jotka koskevat elintarvikealan toimijaa. Tällaistaikin toimintaa koskisi yleisen elintarvikeasetuksen 14 artiklan mukaiset velvoitteet. Viranomaisena voisi 49 §:n ja 51 §:n nojalla tarkastaa ja pyytää tietoja toiminnasta, ja toimintaan voitaisiin kohdistaa hallinnollisia pakkokeinoja.

Pykälän 6 momentin mukaan tarkempia säännöksiä elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen tekemisestä ja elintarvikehuoneiston hyväksymisen hakemisesta annettaisiin valtioneuvoston asetuksella. Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin säännöksiä myös siitä, mitä eläimistä saatavien elintarvikkeiden osalta on pidettävä sellaisena elintarviketurvallisuusriskieltään vähäisenä toimintana, josta olisi tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus.

14 §. Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittely. Voimassa olevan elintarvikelain 14 §:ssä säädettäisiin hakemusmenettelystä elintarvikehuoneiston hyväksymiseksi. Nämä säännökset ehdotetaan tarpeettomina poistettavaksi.

Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelevistä viranomaisista. Viranomaisten välinen toimivallanjako vastaisi voimassa olevan elintarvikelain 15 §:ssä säädettyä toimivallanjakoa.

Pääsääntöisesti ilmoitukset käsittelevä elintarvikehuoneiston sijaintikunnan valvontaviranomainen. Liikkuvan elintarvikehuoneiston osalta voimassaolevaa säädöstä muotoillaan selkeämmäksi. Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tehtäisiin ilmoitus sen kunnan vi-

ranomaiselle, jonka alueella huoneisto otetaan käyttöön ja jossa mahdollinen kiinteä toimipiste sijaitsee. Ilmoitus voi koskea yhtä tai useampaa kuljetusajoneuvoa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ilmoituksen käsittelystä sellaisen elintarvikehuoneiston osalta, jota käytetään ainoastaan elintarvikkeiden myyntiin, välittämiseen tai muuhun käsittelyyn ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia valmistus- ja varastointipaikkoja sekä alkoholijuomamyymälöitä koskevien ilmoituksia käsittelevistä viranomaisista. Toimivallanjako vastaa voimassa olevassa elintarvikelaissa säädettyä toimivallanjakoa.

Pykälän 4 momentin mukaan ilmoituksen käsittelevä viranomainen antaisi elintarvikealan toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Tämä on uusi vaatimus, joka liittyy valvontatietojen julkistamista koskeviin vaatimuksiin, joista ehdotetaan säädettäväksi lain 21 §:ssä. Momentissa säädetään lisäksi viranomaisen velvollisuudesta toimittaa tiedot ilmoitetuista elintarvikehuoneistoista Elintarviketurvallisuusvirastolle, jonka KUTI-rekisteristä ne olisi muiden tietoa tarvitsevien viranomaisten saatavilla. Säännös vastaisi tältä osin voimassa olevan lain 15 §:n 3 momentin säännöstä.

15 §. Elintarvikehuoneiston hyväksyminen laitokseksi. Elintarvikelain 15 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi elintarvikehuoneiston laitokseksi hyväksyvistä viranomaisista. Lain 13 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, milloin elintarvikehuoneistolta edellytetään hyväksymistä laitokseksi. Tällainen hyväksyminen edellytettäisiin ennen toiminnan aloittamista ja olennaista muuttamista. Pykälän 1 momentin mukaan elintarvikehuoneiston hyväksyisi laitokseksi pääsääntöisesti laitoksen sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomainen. Liikkuvan laitoksen hyväksyisi sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella toiminta aloitetaan.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin teuras- tamoiden, poroteurastamoiden ja riistankäsittelylaitosten sekä niiden yhteydessä olevien muiden laitosten hyväksymisestä. Teurastamolla tarkoitetaan myös pienteurastamoita. Riistan käsittelylaitoksella tarkoitetaan eläi-

mistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen I kohdan 1.18 mukaista riistan käsittelylaitosta, jossa luonnonvaraista riistaa teurastetaan.

Viranomaisten välistä toimivallanjakoa ehdotetaan muutettavaksi siten, että teurastamot, riistan käsittelylaitokset ja niiden yhteydessä olevat laitokset hyväksyisi Elintarviketurvallisuusvirasto. Aluehallintovirasto hyväksyisi poroteurastamot ja nykyisestä poiketen myös niiden yhteydessä olevat laitokset. Liikkuvien laitosten hyväksymiseen sovellettaisiin samaa periaatetta. Tällä muutoksella siirrettäisiin pienteurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten hyväksyminen ja valvonta kunnan valvontaviranomaisilta Elintarviketurvallisuusviraston tehtäväksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta tehdä päätös elintarvikehuoneiston hyväksymisestä. Valvontaviranomaisen olisi pääsääntöisesti ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian viereille tulosta. Säännös vastaisi voimassa olevan lain 15 §:n 2 momentin säännöstä.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin viranomaisen velvollisuudesta toimittaa tiedot hyväksytyistä elintarvikehuoneistoista Elintarviketurvallisuusvirastolle, jonka KUTI-rekisteristä ne olisi muiden tietoa tarvitsevien viranomaisten saatavilla. Säännökset vastaisivat voimassa olevan lain 15 §:n 3 momentin säännöstä.

15 a §. Liikkuvasta toiminnasta tiedottaminen. Elintarvikelakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 15 a §, jonka 1 momentti koskisi liikkuvien toimijoiden velvollisuutta tiedottaa hyvissä ajoin niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa aiotaan harjoittaa. Ilmoittamisen sijasta puhuttaisiin tiedottamisesta, sillä menettely ei olisi sama kuin 13 § 1 momentin tarkoittama ilmoittaminen. Sisällöltään ehdotettu pykälä vastaa muutoin voimassa olevan elintarvikelain 14 a §:n 2 momenttia. Tiedottamisvelvoitteen piirissä ei kuitenkaan olisi elintarvikehuoneisto, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen yhdessä tai useammassa kuljetus-ajoneuvossa tai kontissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin elintarvikealan toimijan velvollisuudesta tiedottaa liikkuvan teurastamon ja liikkuvan riistan kä-

sittelylaitoksen sekä niiden yhteydessä olevien laitosten toiminnasta Elintarviketurvallisuusvirastolle ja liikkuvien poroteurastamoiden toiminnasta aluehallintovirastolle.

21 §. Valvontatietojen julkistaminen. Elintarvikelain 21 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi valvontatietojen julkistamisesta. Tämä olisi uusi vaatimus. Valvontatietojen julkistamisen keskeinen tavoite olisi valvonnan läpinäkyvyyden parantaminen. Valvontatulosten julkistamisvelvoite motivoisi elintarvikealan toimijoita noudattamaan elintarvikemääräyksiä. Valvontatulosten julkisuus antaisi myös kuluttajalle lisää perusteita valita minkä elintarvikehuoneiston tuotteita hän ostaa.

Pykälän 1 momentin mukaan elintarvikealan toimijan olisi julkistettava elintarvikevalvontaviranomaisen valvontakäynnistään antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja tai todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä. Vaatimus koskisi kaikkia elintarvikehuoneistoja, mukaan lukien laitokset. Valvontatiedot olisi julkistettava Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla. Valvontaviranomaisen laatimaa yksityiskohtaista tarkastuskertomusta ei olisi tarpeen julkistaa. Sen sijaan olisi tarkoitus luoda yksinkertainen malli tarkastuksen tuloksista kertovaksi asiakirjaksi käytettäväksi kaikissa kunnissa. Tässä tarkastuksesta kertovassa asiakirjassa olisi nähtävissä tarkastuksen keskeiset tulokset.

Niille elintarvikealan toimijoille, joiden olisi elintarvikelain 13 §:n 1 mukaan tehtävä ennen toiminnan aloittamista ilmoitus elintarvikehuoneistosta asianomaiselle valvontaviranomaiselle, annettaisiin 14 §:n 3 momentin mukaisesti todistus ilmoituksen käsittelystä ja elintarvikevalvonnan piiriin kuulumisesta. Tällaisen elintarvikealan toimijan tulisi julkistaa tämä todistus siihen asti, kunnes valvontaviranomainen on tehnyt ensimmäisen tarkastuksen ja antanut tarkastuksesta kertovan asiakirjan.

Pykälän 2 momentin mukaan tarkempia säännöksiä valvontatietojen julkistamisesta annettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §. Ilmoittaminen alkutuotantopaikasta. Pykälässä säädettäisiin alkutuotannon toimijan velvollisuudesta ilmoittaa alkutuotantopaikasta. 1 momentin mukaan toimijan olisi

ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotannosta. Alkutuotannoksi katsottaisiin, kuten voimassaolevassakin lainsäädännössä, yleisen elintarvikeasetuksen 3 artiklan 17 kohdassa määritelty toiminta sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteessä I kuvattu alkutuotantoon liittyvä toiminta. Lisäksi alkutuotannoksi katsottaisiin alkutuotannon tuotteiden luovutus suoraan kuluttajalle, kun se tapahtuu tuottajan toimesta ja luovutukseen liittyvät elintarvikeeturvallisuusriskit ovat vähäiset. Alkutuotannon tuotteita on kuvattu yleisperusteluissa kohdassa 3.2. Silloin kun luovutukseen liittyviä riskejä on pidettävä muuna kuin vähäisinä, tulisi toimijan tehdä luovutuksesta elintarvikelain 13 §:n 1 momentin mukainen elintarvikehuoneistoilmoitus tai hakea toiminnalle 13 §:n 2 momentin mukainen laitoshyväksyntä.

Kunnan valvontaviranomaisen olisi ilmoitettava toimijalle saaneensa toimijan 22 §:n mukaisen ilmoituksen alkutuotantopaikasta.

Pykälän 2 momentin mukaan toimijan ei tarvitsisi tehdä ilmoitusta alkutuotannosta eikä 1 momentissa tarkoitettua alkutuotannon tuotteiden luovutuksesta, jos valvontaviranomainen saa tiedon näistä toiminnoista toiselta viranomaiselta. Valvontaviranomainen voi saada alkutuotantoa koskevia tietoja muun muassa maaseutuhallinnon tietojärjestelmistä. Milloin kunnan valvontaviranomainen on saanut tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta, olisi kunnan valvontaviranomaisen ilmoitettava toimijalle jo saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta. Jos tiedot ovat oikeat ja riittävät, toimijan ei silloin tarvitsisi tehdä erillistä 22 §:n mukaista ilmoitusta.

Pykälän 3 ja 4 momenteissa säädettäisiin helpotuksia ilmoituksen tekemisestä. Ilmoittaa ei edelleenkään tarvitsisi luonnonvaraisten kasvien ja sienten alkutuotannosta, millä tarkoitetaan kasvien ja sienten tai niiden osien, kuten juurien, marjojen ja hedelmien, poimimista ja keräämistä, eikä luonnonvaraisen riistan metsästyksestä. Helpotus koskisi myös yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaisia edellä mainittujen tuotteiden keräämiseen ja metsästyksen liittyviä toimintoja. Uutta olisi, ettei alkutuotannoksi katsottavasta luonnonvaraisen riistan alkutuotannon tuotteiden eikä luonnonvaraisten

kasvien ja sienten luovutuksesta suoraan kuluttajalle tarvitsisi ilmoittaa. Helpotus koskisi samanlaista luovutusta kuin 1 momentissa on tarkoitettu.

Pykälän 4 momentin mukaan yksityisen henkilön luovuttaessa suoraan kuluttajalle tuottamia kasveja ja sieniä, ei hänen tarvitsisi tehdä 22 §:n mukaista ilmoitusta, jos toimintaan liittyvät elintarvikeeturvallisuusriskit ovat vähäisiä. Nyt tarkoitetaan kotitaloudessa viljeltyjä kasveja ja sieniä, toisin kuin edellisessä momentissa, joka koski luonnosta kerättäviä tuotteita. Riskien harkinnassa otettaisiin huomioon toiminnan luonne ja laajuus, kuten tuotteiden määrä, tuotteisiin sisältyvät mikrobiologiset tai kemialliset vaarat ja toiminnan toistuvuus tai satunnaisuus. Sama helpotus koskisi toimintaa, jota ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena, kuten omenoiden toimittaminen seurakunnan tai urheiluseuran tapahtumaan siellä myytäväksi.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin ilmoituksen tekemisestä, kuten ilmoituksen tekoavasta ja ilmoituksessa annettavista tiedoista sekä niistä tapauksista, joissa jokin yhteisö voisi tehdä ilmoituksen toimijoiden puolesta. Voimassaolevan lainsäädännön mukaan paliskunta on voinut tehdä alkutuotantopaikkailmoituksen porotaloutta harjoittavan alkutuotannon toimijan puolesta. Tämä mahdollisuus olisi tarkoitus säilyttää. Säännös vastaisi voimassaolevan lain 22 §:n 2 momentin säännöstä.

Valtioneuvoston asetuksella annettaisiin lisäksi tarkempia säännöksiä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan alakohdan c ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan alakohdan c tarkoittamista toiminnoista siten kuin mainitut asetukset sitä edellyttävät. Tällä tarkoitettaisiin kansallisia säännöksiä alkutuotannon tuotteiden luovutuksesta suoraan kuluttajalle ja toimittamisesta paikalliseen vähittäismyyntiin, josta ne luovutetaan suoraan kuluttajalle, kun luovutus ja toimittaminen tapahtuvat tuottajan toimesta ja ovat määrältään pieniä.

23 §. *Ensisäapumistoiminta.* Voimassa olevan elintarvikelain 23 §:n 2 momentin mukaan ensisäapumistoimijalla on oltava 20 §:n mukainen omavalvontasuunnitelma, jonka

hyväksymisestä säädetään elintarvikelain 42 §:ssä. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä koskevat vaatimukset ehdotetaan poistettavaksi elintarvikelain 21 §:stä. Tämän seurauksena myös lain 42 §:n 1 ja 2 momentista poistettaisiin viittaukset omavalvontasuunnitelman hyväksymiseen.

Elintarvikelain 23 §:n 2 momentista poistettaisiin viittaus omavalvontasuunnitelman hyväksymiseen.

27 §. Elintarvikehygieeninen osaaminen. Voimassa olevan elintarvikelain 27 §:n 2 momentin mukaan elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että elintarvikelain nojalla hyväksyttävässä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarvike- turvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (osaamistodistus).

Elintarvikelain 27 §:n 2 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että lähtökohtaisesti elintarvikealan toimijan olisi kustannuksellaan huolehdittava siitä, että elintarvikelain nojalla ilmoitetussa tai hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa työskentelevällä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava osaamistodistus. Tällaista osaamistodistusta vaadittaisiin kuitenkin vasta kolmen vuoden siirtymäajan jälkeen henkilöltä, joka työskentelee elintarvikelain 13 §:n 3 momentissa tarkoitetussa elintarvikehuoneistossa. Tällaisia elintarvikehuoneistoja edustavat monet niistä toimijoista, joista säädetään voimassa olevan elintarvikelain 13 §:n 2 momentin kohdissa 5—18.

28 §. Osaamistestaaja. Elintarvikelain 28 §:n 2 momentin mukaan Elintarvike- turvallisuusvirasto voisi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti osaamistestaamisesta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Elintarvike- turvallisuusvirasto voi myös peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo muulla tavalla osaamistestaamisesta annettuja säännöksiä ja määräyksiä eikä ole korjannut toimintaansa Elintarvike- turvallisuusviraston kehotuksesta huolimatta asetussa määräjassa. Jotta puutteellisin perus-

tein myönnettyistä osaamistodistuksista ei aiheutuisi vakavaa terveysvaaraa, hyväksyntä voitaisiin peruuttaa väliaikaisesti testaamiseen liittyvien epäkohtien selvittämisen ajaksi.

30 §. Keskusviranomaisen. Johtuen 15 §:ssä ehdotetuista muutoksista viranomaisten toimivallan jakoon pykälän 2 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi riistan käsittelylaitokset. Lisäksi ehdotetaan lisättäväksi kohta 9, jonka mukaan Elintarvike- turvallisuusviraston tulisi auditoida aluehallintoviraston vastuulla olevaa poron lihantarkastusta ja laitoksen valvontaa.

31 §. Alueellinen elintarvikevalvonta. Pykälän 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä velvoitettaisiin aluehallintovirasto julkaisemaan kunnan elintarvikevalvonnan järjestämistä koskevat arviointiraportit. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 kohta, jonka mukaan aluehallintoviraston on julkaistava elintarvikevalvontansa tulokset.

Lain 15 §:ssä ehdotetaan, että poroteurastamoiden lisäksi aluehallintovirasto hyväksyisi myös niiden yhteydessä olevat laitokset. Tehtävä ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi aluehallintovirastojen tehtäviä koskevan pykälän uudeksi 4 kohdaksi. Aluehallintovirastoista annetun valtioneuvoston asetuksen (906/2009) 13 §:n mukaan Lapin aluehallintovirasto hoitaa koko maan alueella lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan poroteurastamoissa.

32 §. Kunnan elintarvikevalvonta. Kunnan velvoitteesta huolehtia alueellaan elintarvikelain mukaisesta valvonnasta säädetään pykälän 1 momentissa aiempaa yleisemmässä muodossa. Teurastamoiden, riistankäsittelylaitosten ja ensisaapumispaikkojen valvonnasta säädetään lain 15, 30, 31, 34 ja 43 §:ssä..

33 §. Kunnan elintarvikevalvonnan tehtävät. Valvontatietojen julkistamisen keskeisenä tavoitteena on valvonnan läpinäkyvyys. Yksi tapa edistää valvonnan läpinäkyvyyttä on velvoittaa kunnat julkistamaan elintarvikevalvonnan tulokset.

Elintarvikelain 33 §:ssä säädetään kunnan elintarvikevalvonnan tehtävistä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 kohta, jonka mukaan kunta julkaisee elintarvikevalvonnan

tulokset Elintarviketurvallisuusviraston määrämällä tavalla.

39 §. Näytteiden tutkiminen. Voimassa olevan elintarvikelain 39 §:n 2 momentissa säädetään elintarvikemääräyksissä tutkittaviksi edellytetyjen ja omavalvontasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä yksilöityjen omavalvontaan kuuluvien näytteiden tutkimisesta. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä koskevat vaatimukset ehdotetaan poistettavaksi elintarvikelain 21 §:stä. Tällöin vain elintarvikemääräyksissä erikseen säädetyt tutkimukset olisi tutkittava hyväksytyissä laboratorioissa. Muut mahdollisesti elintarviketurvallisuuden ja omavalvonnan kannalta välttämättömät tutkimukset voitaisiin tehdä laboratorioissa, joilta ei edellytetä hyväksyntää ja laatu järjestelmää. Tämä edellyttäisi myös laboratorioasetuksen 17 §:n kumoamista.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistettaisiin viittaus omavalvontasuunnitelman hyväksymiseen.

42 §. Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen. Voimassa olevan elintarvikelain 42 §:n 1 momentin mukaan kunnan elintarvikelaitoksen viranomaisen nimeämä viranhaltija päättää ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä. Pykälän 1 ja 2 momenteissa säädetään ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä koskevat vaatimukset ehdotetaan poistettavaksi elintarvikelain 21 §:stä.

Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että niistä poistetaan viittaus omavalvontasuunnitelman hyväksymisveloitteeseen.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä kävisi selkeästi ilmi, että ensisaapumisvalvontaviranomaiset yhtenäistään lihantarkastusvalvontaviranomaisten kanssa.

Pykälän 1—3 momenttia ehdotetaan lisäksi muutettavaksi siten, että termi Elintarviketurvallisuusvirasto korvataan termillä Elintarviketurvallisuusvirasto.

43 §. Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta. Voimassa olevan lain 11 §:n 1 momentin mukaan kaikissa hyväksytyissä elintarviketuoneistoissa käsiteltävän lihan tulee olla tarkastettua. Poikkeuksena tähän ovat

vähittäismyyntiin toimitettavien luonnonvaraisten jänisten, kanien ja lintujen liha sekä metsästäjien järjestämässä yksityistilaisuuksissa käsiteltävä liha. Elintarvikelain 13 §:ään ehdotettuihin muutoksiin liittyen lain 11 §:n 1 momentista poistettaisiin tämä maininta lihantarkastusveloitteesta ja siihen liittyvistä poikkeuksista. Lihantarkastusta koskeva yleinen velvoite säilyisi edelleen voimassa. Tämän vuoksi 43 §:n 1 momenttiin lisättäisiin, että elintarviketuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastusveloitetta koskevista poikkeuksista säädettäisiin tarkemmin lihantarkastuksesta annetulla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Ne säilyisivät ennallaan nykytilanteeseen verrattuna. Uutena mahdollisuutena olisi eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasäätöjen artiklan 1 kohdan 3(e) mukaisesti toimittaa vähäisiä määriä luonnonvaraisten hirvieläinten lihaa vähittäismyyntiin ilman lihantarkastusta.

Lihantarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan järjestämisestä vastaavista viranomaisista säädettäisiin 30 ja 31 §:ssä.

Voimassa olevan elintarvikelain 43 §:n 3 momentti koskien niin sanottua lahtivajaa poistettaisiin. Jatkossa luonnonvaraisen riistan lihantarkastus olisi mahdollista vain hyväksytyissä riistan käsittelylaitoksissa ja luonnonvaraiselle riistalle hyväksytyissä teurastamoissa ja poroteurastamoissa. Lahtivajakäytännöstä luopumiselle esitettäisiin kahden vuoden siirtymäaika.

Pykälän 4 momentti ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomana, koska pienteurastamot ehdotetaan siirrettäväksi saman viranomaisen valvottavaksi suurten teurastamojen kanssa. Koska teurastusmäärät eivät enää määritteli, mihin valvontaorganisaatioon teurastamo tai pienteurastamo kuuluisi, ei enimmäisteurastusmääräistä enää olisi tarpeen säätää laissa. Pienteurastamoita koskevat rakenteelliset helpotukset olisi tarkoitus säilyttää, mutta niistä voitaisiin säätää lain 10 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

49 §. Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus. Pykälään ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka mukaan Elintarviketurvallisuusvirastolla ja aluehallintovirastolla olisi oikeus olla läsnä muun muassa Euroo-

pan komission suorittamissa tarkastuksissa. Lisäksi esimerkiksi eläinlääketieteen opiskelijoilla olisi oikeus tarkastuseläinlääkäriharjoittelun yhteydessä olla läsnä tarkastuseläinlääkäriin tai aluehallintoviraston palveluksessa olevan eläinlääkäriin suorittaessa valvontaa tai tehdessä tarkastuksia. Pykälän otsikkoa muutetaan vastaavasti.

53 §. Valvontaviranomaisen ohjausvelvollisuus. Voimassa olevan elintarvikelain 21 §:ään sisältyvät vaatimukset omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä sekä valvontaviranomaisen velvollisuudesta määrätä omavalvontaan kuuluvista tutkimuksista ehdotetaan poistettavaksi tarpeettomina. Vaikka omavalvontasuunnitelman hyväksymisvaatimuksesta ehdotetaan luovuttavaksi, pidetään kuitenkin edelleen tarpeellisena, että valvontaviranomainen voisi antaa omavalvontasuunnitelman täydentämistä, korjaamista tai muuttamista koskevia kehotuksia vastaavilla perusteilla kuin nykyisinkin. Tähän liittyen elintarvikelain 53 §:ä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen mukaan valvontaviranomainen voisi tarvittaessa antaa toimijalle ohjeita ja kehotuksia omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Mikäli omavalvontasuunnitelma tai sen toteutus olisi erityisen puutteellista, voisi valvontaviranomainen elintarvikelain 55 §:n mukaisesti määrätä omavalvontasuunnitelmaa korjattavaksi elintarvikemäärysten vastaisena.

70 §. Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut. Kuntien valvomien pienteurastamoiden lihantarkastus- ja valvontakustannukset ovat suhteellisesti huomattavasti korkeammat kuin Elintarviketurvallisuusviraston suurilta teurastamoilta perimät maksut. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että valtion maksuperustelain mukaisesta kustannusvastaavuudesta voitaisiin poiketa ja pienteurastamoilta perittäviä valtion maksuja olisi mahdollista kohtuullistaa valtion talousarvioon otettavalla määrärahalta. Valvontasetuksessa edellytetyt vähimmäismaksut olisi kuitenkin aina perittävä. Maksujen suuruudesta säädettäisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

71 §. Kunnan viranomaisten suoritteista perittävät maksut. Voimassa olevan elintarvikelain 71 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kunnan on perittävä elintarvikealan

toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu elintarvikehuoneiston hyväksymisestä ja omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä koskevat vaatimukset ehdotetaan poistettavaksi elintarvikelain 21 §:stä.

Pykälän 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä perittävään maksuun, mutta lisättäisiin viittaus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä ja laitoksen hyväksymisestä. Lain 13 §:n 3 momentissa tarkoitettujen elintarvikehuoneistojen ilmoitusten käsittely säilyisi kuitenkin maksuttomana.

83 §. Rekisterit. Voimassa olevan elintarvikelain 83 §:n 1 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan viittaus Elintarviketurvallisuusviraston veloitteesta antaa eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleville elintarvikehuoneistoille hyväksymisnumero. Elintarvikelain 13 §:ään ehdotettuihin muutoksiin liittyen siinä todettaisiin Elintarviketurvallisuusviraston velvoite antaa laitoksille hyväksymisnumero.

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen liitteen III jakson IV luvussa I säädetään metsästäjien terveys- ja hygienia-koulutuksesta. Koulutuksen hyväksyy Elintarviketurvallisuusvirasto. Koulutus ei ole pakollista, mutta metsästysseurueessa olisi hyvä olla ainakin yksi koulutettu henkilö, joka voi tehdä luonnonvaraiselle riistalle pyyntipaikalla alustavan tarkastuksen. Jos hän ei havaitse riistassa mitään poikkeavaa, hän antaa asiasta ns. deklaraation, joka toimitetaan luonnonvaraisen riistan mukana lihantarkastuksen suorittavalle eläinlääkärille. On tarkoituksenmukaista, että tarkastuseläinlääkäri voi varmistua, että deklaraation antanut henkilö on koulutettu henkilö. Koulutetut henkilöt on siten rekisteröitävä, ja rekisterin pitoa ehdotetaan Elintarviketurvallisuusviraston tehtäväksi. Eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetus ei edellytä, että koulutetut henkilöt ovat metsästäjiä, vaan riittää että he ovat metsästysseurueessa. Siksi ei ole mahdollista liittää tietoa koulutuksen suorittamisesta metsästäjärekisteriin.

1.2 Eläinlääkintähuoltolaki

15 §. *Valvontatehtävien järjestäminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti. Samalla nykyinen 2 momentti muutuisi 3 momentiksi. Elintarvikelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kunnan vastuulla ollut pienteurastamojen lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta siirtyisivät Elintarviketurvallisuusviraston vastuulle. Elintarvikelain muutosesityksen perusteluihin viitaten on tarkoituksenmukaista, että virasto voisi järjestää lihantarkastuksen joustavasti. Tämä on tarpeen, jotta lihantarkastuksen saatavuus varmistetaan jatkossa. Yhtenä järjestämisvaihtoehtona olisi, että Elintarviketurvallisuusvirasto tekisi kunnan kanssa sopimuksen lihantarkastuksen ja siihen liittyvän muun elintarvikevalvonnan hoitamisesta toimeksiantona. Teurastamojen hyväksyminen olisi kuitenkin aina Elintarviketurvallisuusviraston tehtävä. Toimeksianton perusteella lihantarkastusta suorittavan kunnan viranhaltijan tekemästä päätöksestä haettaisiin muutosta niin kuin Elintarviketurvallisuusviraston tekemään päätökseen haetaan muutosta. Kunnalle maksettavan korvauksen perusteista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella 23 §:n nojalla.

23 §. *Korvaus valvontatehtävistä.* Edellä 15 §:ään ehdotettujen muutosten vuoksi pykälän ensimmäiseen lauseeseen sisällytettäisiin viittaus 15 §:n 2 ja 3 momentteihin.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1.9.2011. Valvontakohteiden (pienteurastamot ja riistan käsittelylaitokset) siirto kunnan valvontaviranomaiselta valtion viranomaiselle ei edellytä kohteiden uudelleen hyväksyntää.

3 Suhde perustuslakiin ja säättämisyjärjestys

Ehdotetut lait vastaisivat perustuslain edellyttämää säädöstasoa eivätkä sisältäisi perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia. Asetuksenantovaltuuksien osalta on otettu huomioon perustuslain perusteluissa todettu periaate, jonka mukaan lähtökohtaisesti valtioneuvosto antaa asetukset laajakantoisista ja periaatteellisesti tärkeistä asioista. Ministeriölle voidaan osoittaa asetuksenantovaltaa teknisluonteisemmissa asioissa (HE 1/1998 vp). Näiden periaatteiden mukaisesti valtioneuvosto ja maa- ja metsätalousministeriö voisivat antaa laissa täsmällisesti ja tarkkarajaisesti yksilöidyistä asioista asetuksia. Elintarviketurvallisuusvirastolle annettaisiin oikeus antaa määräyksiä eräistä teknisluonteisista seikoista. Edellä esitetyin perustein katsotaan, että esitykseen sisältyvät ehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa säättämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**elintarvikelain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elintarvikelain (23/2006) 6 §:n 19 ja 21 kohta sekä 14 a §, sellaisina kuin niistä ovat 14 a § laissa 1137/2008 ja 6 § osaksi viimeksi mainitussa laissa,

muutetaan 3 §, 6 §:n 22 ja 23 kohta, 8, 11, 13, 14, 15, 21 ja 22 §, 23 §:n 2 momentti, 27 §:n 2 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 ja 31 §, 32 §:n 1 momentti, 33 §, 39 §:n 2 momentti, 42, 43, 49 ja 53 §, 70 §:n 1 momentti, 71 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 83 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 § osaksi laeissa 1137/2008, 1495/2009 ja 643/2010, 6 ja 42 § osaksi laissa 1137/2008, 8 § osaksi laeissa 989/2007 ja 1137/2008, 11 § laissa 989/2007, 14 §, 27 §:n 2 momentti ja 28 §:n 2 momentti laissa 1137/2008, 15, 30, 31 ja 33 § laissa 1495/2009, 43 § ja 49 § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 21 ja 70 § osaksi laissa 989/2007, 32 §:n 1 momentti laissa 411/2009, 39 §:n 2 momentti laissa 643/2010 ja 83 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1495/2009 sekä

lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 6 a § ja uusi 15 a §, seuraavasti:

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

1) elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, jäljempänä *yleinen elintarvikeasetus*;

2) rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritusta virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, jäljempänä *valvonta-asetus*;

3) elintarvikehygieniasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o

852/2004, jäljempänä *yleinen elintarvikehygieniasetus*;

4) eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus*;

5) ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 854/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus*;

6) muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1829/2003, jäljempänä *GMO-asetus*;

7) muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1830/2003;

8) uusielintarvikkeista ja elintarvikkeiden uusista ainesosista annettu Euroopan parla-

mentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 258/97, jäljempänä *uuselintarvikeasetus*;

9) elintarvikkeissa olevia vieraita aineita koskevista yhteisön menettelyistä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 315/93;

10) elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista ja direktiivien 80/509/ETY ja 89/109/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1935/2004;

11) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001, jäljempänä *TSE-asetus*;

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonoosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;

13) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005;

14) elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä *väiteasetus*;

15) vitamiinien ja kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006, jäljempänä *täydentämisasetus*;

16) elintarvikelisiä aineista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1333/2008, jäljempänä *lisäaineasetus*;

17) elintarvikkeissa käytettävistä aromeista ja tietyistä ainesosista, joilla on aromaattisia ominaisuuksia, sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91, asetusten (EY) N:o 2232/96 ja (EY) N:o 110/2008 sekä direktiivin 2000/13/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1334/2008, jäljempänä *aromiasetus*;

18) elintarvike-entsyymeistä sekä neuvoston direktiivin 83/417/ETY, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999, direktiivin 2000/13/EY, neuvoston direktiivin 2001/112/EY ja asetuksen (EY) N:o 258/97 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin

ja neuvoston asetus (EY) N:o 1332/2008, jäljempänä *entsyymi-asetus*;

19) elintarvikelisiä aineiden, elintarvike-entsyymien ja elintarvikearomien yhtenäisestä hyväksymismenettelystä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1331/2008, jäljempänä *hyväksymismenettelyasetusasetus*.

Viitattaessa tässä laissa Euroopan unionin säädökseen tarkoitetaan kyseistä säädöstä siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Siltä osin kuin muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysnäkökohdista sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009, jäljempänä *sivutuoteasetus*, koskee tämän lain mukaisia elintarvikehuoneistoja tai niissä harjoitettavaa toimintaa, toimivaltaisia valvontaviranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan valvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivaltajaosta tässä laissa säädetään.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alalla kuluttajille annettavien tietojen osalta annetun komission asetuksen (EY) N:o 2065/2001 noudattamisen valvonnassa toimivaltaisia viranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivaltajaosta tässä laissa säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionista tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousaluetta ja siihen kuuluvia valtioita.

4 §

Soveltamisalan rajoitukset

Tämän lain 3 lukua ei sovelleta 13 §:n 5 momentissa eikä 22 §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan.

6 §

Määritelmät

22) *poroteurastamolla* teurastamoa, jossa teurastetaan poroja, ei kuitenkaan 23 kohdassa tarkoitettua teurastamoa, jossa teurastetaan poroja vain satunnaisesti. Poroteurastamossa voidaan teurastaa porojen lisäksi myös pieniä määriä muihin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä;

23) *teurastamolla* muuta kuin edellä kohdassa 22 tarkoitettua teurastamoa;

6 a §

Riskien huomioon ottaminen

Tässä laissa ja sen nojalla säädettyjä veloitteita toimeenpantaessa ja niiden noudattamista valvottaessa on otettava huomioon elintarvikealan toimijan harjoittaman toiminnan luonne ja laajuus sekä elintarvikkeeseen liittyvät muut elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan vaikuttavat seikat, ellei laissa tai sen nojalla toisin säädetä.

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden, joilla on ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus, lisääminen elintarvikkeisiin on sallittua vain, jos lisääminen ei aiheuta vaaraa ihmisen terveydelle. Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarviketta, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan ravintolisää, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös kun

valmisteen koostumus sille ominaisten aineiden osalta muuttuu. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Uuselintarvikeasetuksen 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna elintarvikearviointeja tekevänä toimivaltaisena elimenä toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä uus-elintarvikelautakunta. Uuselintarvikelautakunnan tehtävänä on uus-elintarvikeasetuksen 6 artiklassa tarkoitettujen uus-elintarvikkeiden markkinoille saattamiseen liittyvien ensiarviointien tekeminen sekä muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen ensiarviointien arviointi. Uuselintarvikelautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimittää maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään uus-elintarvikelautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja toimikaudesta, lautakunnan tehtävien järjestämisestä, kansallisesta yhteysviranomaisesta sekä muista uus-elintarvikeasetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä.

Tarkempia säännöksiä GMO-asetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Elintarvikkeiden käsittelyä, säilytystä ja kuljetusta koskevat vaatimukset

Elintarvikkeita on käsiteltävä, säilytettävä ja kuljetettava niin, ettei elintarvikkeiden hyvä hygieeninen laatu vaarannu.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään:

1) elintarvikkeiden käsittelystä ja kuljetamisesta;

2) elintarvikkeiden käsittely-, säilytys-, kuljetus-, myynti- ja tarjoilutilojen lämpötiloista sekä elintarvikkeiden lämpötiloista;

3) helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kuljetuksissa käytettävää erityiskalustoa koskevan sopimuksen (ATP) (SopS 48/1981), jäljempänä *ATP-sopimus*, kansallisesta täytäntöönpanosta.

13 §

Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjallinen ilmoitus elintarvikehuoneistosta 14 §:ssä säädetylle valvontaviranomaiselle viimeistään neljä viikkoa ennen toiminnan aloittamista tai olennaista muuttamista (*ilmoitettu elintarvikehuoneisto*).

Elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa toimintaa, jolta eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on 1 momentista poiketen haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi 15 §:ssä säädetyltä valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista.

Edellä 2 momentissa tarkoitettulle elintarvikehuoneistolle, jossa alkutuotannon toimija harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamaan alkutuotannon tuotteista, ei kuitenkaan tarvitse hakea hyväksymistä laitokseksi. Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäiseksi toiminnaksi katsotaan myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 1 artiklan 3 kohdan d ja e alakohdan mukainen toiminta sekä 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltava toiminta. Tällaisista elintarvikehuoneistoista on tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettujen elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitettava valvontaviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen aiottua toimenpidettä.

Elintarvikehuoneiston hyväksymisen tai, jos hyväksymistä ei tarvita, toiminnan aloittamisen edellytyksenä on, että elintarvikehuoneisto on 10 §:ssä ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukainen. Laitoksen toimintaa ei saa aloittaa eikä toimintaa olennaisesti muuttaa ilman viranomaisen hyväksyntää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä silloin, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä sekä

1) elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta;

2) toimija on yksityinen henkilö; tai

3) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä ja hyväksymisen hakemisesta sekä elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisistä toiminnoista annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittely

Elintarvikehuoneistoja koskevat ilmoitukset käsittelee elintarvikehuoneiston sijaintikunnan valvontaviranomainen. Ilmoituksen liikkuvasta elintarvikehuoneistosta, sekä sellaisesta elintarvikehuoneistosta, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen yhdessä tai useammassa kuljetusajoneuvossa tai kontissa, käsittelee sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella toiminta aloitetaan tai jonka alueella elintarvikehuoneiston toiminnasta on aikaisemmin ilmoitettu.

Ilmoituksen elintarvikehuoneistosta, jota käytetään ainoastaan elintarvikkeiden myyntiin, välittämiseen tai muuhun käsittelyyn ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa, voi käsitellä toimijan kotikunnan valvontaviranomainen, jos sijaintikunta on epäselvä tai siihen on muu erityinen syy.

Sosiaali- ja terveystieteiden lupa- ja valvontavirasto käsittelee ilmoitukset alkoholilain (1143/1994) 5 ja 35 §:ssä tarkoitetuista valmistus- ja varastopaikoista. Aluehallintovirasto käsittelee ilmoitukset alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuista alkoholijuomamyymälöistä.

Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelevä viranomaisantaa elintarvikealan toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Valvontaviranomaisen on toimitettava tiedot sille ilmoitetuista elintarvikehuoneistoista Elintarviketurvallisuusvirastolle tämän määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen käsittelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

15 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyminen laitokseksi

Edellä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut laitokset hyväksyy laitoksen sijaintikunnan valvontaviranomainen. Liikkuvan laitoksen hyväksyy sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella toiminta aloitetaan.

Elintarviketurvallisuusvirasto hyväksyy kuitenkin teurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä olevat laitokset, mukaan lukien liikkuvat laitokset. Aluehallintovirasto hyväksyy poroteurastamot ja niiden yhteydessä olevat laitokset, mukaan lukien liikkuvat laitokset.

Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä laitokseksi päätöksen. Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksessään ehtoja terveysturvatoimien ehkäisemiseksi. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian viereille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Valvontaviranomaisen on toimitettava tiedot laitokseksi hyväksymistään elintarvikehuoneistoista Elintarviketurvallisuusvirastolle tämän määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä hyväksymispäätöksen tekemisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

15 a §

Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tiedottaminen

Elintarvikealan toimijan on tiedotettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä ilmoitetussa tai hyväksytyssä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan.

Elintarvikealan toimijan on kuitenkin tiedotettava teurastuksesta ja elintarvikkeen käsittelystä liikkuvassa teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa sekä niiden yhteydessä olevassa laitoksessa Elintarviketurvallisuusvirastolle. Liikkuvasta poroteurastamon ja

sen yhteydessä olevan laitoksen toiminnasta on vastaavasti tiedotettava aluehallintovirastolle.

Tiedon on oltava viranomaisella viimeistään neljä arkipäivää ennen ilmoitetun toiminnan aloittamista ja viimeistään kaksi viikkoa ennen hyväksytyt toiminnan aloittamista.

21 §

Valvontatietojen julkistaminen

Elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja tai, jos elintarvikehuoneistoa ei ole vielä tarkastettu, todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä, Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä valvontatietojen julkistamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §

Ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta alkutuotannosta. Alkutuotannoksi katsotaan yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaisten toimintojen lisäksi elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäinen alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa ilmoituksen alkutuotantopaikasta.

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä metsästyksestä, 1 momentissa tarkoitettua luonnonvaraisen riistan luovutuksesta suoraan kuluttajalle eikä luonnonvaraisten kasvien ja sienten alkutuotannosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotannosta, jos

- 1) toimija on yksityinen henkilö; tai
- 2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen tekemisestä ja elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisestä luovutuksesta sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan alakohdan c ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan alakohdan c tarkoittamia toimintoja koskevista kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Ensisaapumistoiminta

Ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä vastaanotettavia elintarvikkeita koskeva näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma. Ensisaapumistoimijan on ilmoitettava ensisaapumispaikkaan toimitetuista elintarvikkeista Elintarviketurvallisuusviraston nimeämälle valvontaviranomaiselle.

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla ilmoitetussa tai hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa työskentelevällä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevällä henkilöllä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (*osaamistodistus*), jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvikehuoneistossa yhteensä vähintään kolme kuukautta.

28 §

Osaamistestaaja

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa ja voi tätä tarkoitusta varten vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Osaamistestaajan on säilytettävä kaikki osaamistodistuksen myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti osaamistestaamisesta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, vaikka säännösten ja määräysten rikkominen ei ole olennaista, jos osaamistestaaja ei ole korjannut toimintaansa Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta viraston asettamassa määräajassa. Hyväksyntä voidaan peruuttaa väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi.

30 §

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

- 1) ohjaa aluehallintovirastoja kuntien elintarvikevalvonnan arvioinnissa;
- 2) huolehtii elintarvikevalvonnasta teuras-tamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa;
- 3) vastaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta;
- 4) vastaa valtakunnallisesti muista erityistä asiantuntemusta vaativista elintarvikevalvontatehtävistä;
- 5) arvioi yleisen elintarvikehygieniasetuksen 8 artiklassa tarkoitetut hyvän tuotantotavan ohjeet;
- 6) toimii yleisen elintarvikeasetuksen mukaisena nopean hälytysjärjestelmän kansallisena yhteyspisteenä;
- 7) hyväksyy eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jaksos-

sa IV tarkoitetun metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen;

8) huolehtii valtakunnallisesta tiedottamisesta, riskiviestinnästä ja kuluttajainformaatista;

9) arvioi aluehallintoviraston järjestämää poron lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa.

31 §

Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja valvoo elintarvikevalvontaa sekä valvoo elintarvikemääräysten noudattamista toimialueellaan tämän lain mukaisesti sekä lisäksi:

1) arvioi kunnan elintarvikevalvonnan järjestämistä ja julkaisee arvioinnin tulokset;

2) arvioi kuntien valvontasuunnitelmat sekä tarkastaa niiden noudattamista;

3) julkaisee suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset Elintarviketurvallisuusviraston määrämällä tavalla;

4) huolehtii elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa.

32 §

Kunnan elintarvikevalvonta

Kunnan on huolehdittava alueellaan elintarvikevalvonnasta siten kuin tässä laissa säädetään (*kunnan elintarvikevalvonta*). Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (*kunnan valvontaviranomainen*). Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa tarkoitettua yhteistoiminta-aluetta.

33 §

Kunnan elintarvikevalvonnan tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, kunta:

1) tekee aluehallintovirastoille ja Elintarviketurvallisuusvirastolle elintarvikemääräysten mukaiset ilmoitukset ja raportit;

2) neuvoo elintarvikealan toimijoita ja kuluttajia sekä tiedottaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvista asioista;

3) avustaa valtion viranomaisia korvausta vastaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisessa;

4) julkaisee suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset Elintarviketurvallisuusviraston määrämällä tavalla.

39 §

Näytteiden tutkiminen

Elintarvikemääräyksissä tutkittavaksi edellytetyt omavalvontaan kuuluvat näytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

42 §

Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen

Ensisaapumisvalvonta järjestetään ensisijaisesti siten, että Elintarviketurvallisuusvirasto tekee kunnan kanssa kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen, jolla kunta sitoutuu huolehtimaan ensisaapumisvalvonnasta kunnan alueella. Elintarviketurvallisuusvirasto ja kunta voivat sopia, että kunta huolehtii tehtävästä yhden tai useamman kunnan puolesta. Kunnan valvontaviranomaisen nimeämä viranhaltija päättää 55—60 §:n mukaisista ensisaapumistoimintaa koskevista hallinnollisista pakkokeinoista. Muista tämän lain mukaisista ensisaapumistoimintaan kohdistuvista hallinnollisista pakkokeinoista päättää Elintarviketurvallisuusvirasto.

Jos kunta ei kuulu 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen piiriin, Elintarviketurvallisuusvirasto voi sopia valvonnasta muun viranomaisen kanssa, hankkia palvelut tehtävien hoitamiseen sopivalta ulkopuoliselta asiantuntijalta tai huolehtia valvonnasta itse. Jos

valvonnasta on sovittu muun viranomaisen kanssa, hallinnollisista pakkokeinoista päättää tämän viranomaisen nimeämä viranhaltija. Jos valvonnasta on sovittu ulkopuolisen asiantuntijan kanssa, hallinnollisista pakkokeinoista päättää Elintarviketurvallisuusvirasto.

Elintarviketurvallisuusvirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa. Aluehallintovirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta valvomissaan poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kunnan valvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisaapumistoimintaa koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisena tiedoksiantona.

Tarkempia säännöksiä ensisaapumisvalvonnan järjestämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 5 artiklassa.

Elintarviketurvallisuusvirasto tarkastaa lihan teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa. Aluehallintovirasto tarkastaa lihan poroteurastamossa.

Lihantarkastuksessa ja valvonnassa voidaan käyttää apuna tätä tarkoitusta varten koulutettuja valtion palveluksessa olevia tarkastusapulaisia. Siipikarjan ja jäniseläinten teurastamossa lihantarkastuksessa ja siihen liittyvässä valvonnassa voidaan käyttää apuna myös elintarvikealan toimijan palveluksessa olevaa henkilökuntaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta.

49 §

Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Valvontaviranomaisella ja 36 §:ssä tarkoitettulla ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus tehdä valvonnan edellyttämiä tarkastuksia, tutustua asiakirjoihin sekä päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa tai jossa säilytetään tämän lain noudattamisen kannalta merkityksellisiä tietoja. Valvontaviranomaisella ja ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus tarkastaa toiminnassa käytetyt laitteet, välineet ja tilat.

Elintarviketurvallisuusvirastolla ja aluehallintovirastolla on oikeus olla läsnä Euroopan komission tekemissä valvonta-asetuksen 45 artiklan mukaisissa tarkastuksissa. Valvontaviranomaisen ohjauksessa olevalla opiskelijalla, joka suorittaa viranomais toimintaan perehdyttävää harjoittelua, on oikeus olla läsnä valvontaviranomaisten suorittaessa valvontaa ja tarkastuksia.

Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä elintarvikemääräyksiä rikotun tai rikottavan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Tarkastuksen on oltava välttämätön rikoksen selvittämiseksi tai vakavan terveysvaaran estämiseksi. Tarkastuksen saa suorittaa vain valvontaviranomainen.

Jos valvontaviranomainen toteaa valvonnan tai tarkastuksen yhteydessä eläimistä saatavassa elintarvikkeessa määräysten vastaisia määriä vieraita aineita, aluehallintovirastolla ja Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston määräämällä eläinlääkärillä on oikeus tarkastaa alkutuotantopaikka, josta elintarvike on peräisin, ja ottaa korvauksetta kaikki tutkimuksia varten tarvittavat näytteet. Aluehallintovirastolla ja Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston määräämällä eläinlääkärillä on tällöin tämän lain mukainen tiedonsaanti-, näytteenotto- ja tarkastusoikeus. Vain aluehallintovirastolla on oikeus tehdä tarkastus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

Mitä tässä laissa säädetään valvontaviranomaisten oikeudesta päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa, ja saada tietoja, koskee myös Euroopan Unionin lainsäädännössä tai muussa Suomea

sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia silloin, kun kyseinen Suomea sitova kansainvälinen velvoite tätä edellyttää.

53 §

Valvontaviranomaisen ohjausvelvollisuus

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi.

70 §

Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla suorittamista toimenpiteistä on perittävä maksu, jollei valtion maksuperustelaisissa (150/1992) muuta säädetä. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään. Pieniä eläinmääriä teurastavien teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihan tarkastus- ja valvontamaksu- ja voidaan kuitenkin alentaa enintään valvonta-asetuksen 27 artiklan 3 kohdassa määritellylle tasolle siten kuin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään.

71 §

Kunnan viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Kunnan on perittävä elintarvikealan toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu:

1) laitoksen hyväksymisestä ja muun kuin 13 §:n 3 momentissa tarkoitetun elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelystä;

83 §

Rekisterit

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suoritta-

maansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä kaikista elintarvikehuoneistoista, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista, ensisaapumispaikoista, ensisaapumistoimijoista, hyväksytyistä laboratorioista ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasäätöasetuksen liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen suorittaneista koulutetuista henkilöistä. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuille laitoksille hyväksymisnumeron.

Alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholi-juomien valmistus- ja varastointipaikoista rekisteriä pitää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Aluehallintovirasto ja kunnan valvontaviranomainen ylläpitävät rekisteriä valvomistaan elintarvikehuoneistoista. Kunnan valvontaviranomainen ylläpitää rekisteriä valvomistaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista.

Alkutuotantopaikoista rekisteriä pitää maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaisesti Elintarviketurvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 5 §:ssä. Kunnat käyttävät ja pitävät alkutuotantopaikkarekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Kalastusaluksia ja vesiviljelylaitoksia koskevia rekistereitä pitävät Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain (690/2010) mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä varten 40 §:n 4 momentissa ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella rekisteriä ruokamyrkytystapausten selvittämiseen sekä zoonoosien seurantaan ja valvontaan liittyvistä seikoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytty elintarvikehuoneisto, jolta ei tämän lain 13 §:n nojalla edellytetä hyväksymistä, katsotaan tämän lain 13 §:n 1 tai 3 momentin nojalla ilmoitetuksi elintarvikehuoneistoksi ilman erillistä ilmoitusta. Jos tällaisen elintarvikehuoneiston hyväksymishakemuksen käsittely on tämän lain voimaan tullessa asianomaisessa valvontaviranomaisessa vireillä, hakemus katsotaan tämän lain 13 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitetuksi ilmoitukseksi.

Henkilön, joka työskentelee 13 §:n 3 momentissa tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa ja jolla ei tämän lain voimaan tullessa ole tarvinnut olla 27 §:n tarkoittamaa osaamistodistusta, tulee hankkia osaamistodistus kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

Kotimaan kulutukseen tarkoitettua luonnonvaraisen riistan lihaa voidaan tarkastaa kunnan virkaeläinlääkäriin luvalla muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa tai poroteurastamossa kunnan virkaeläinlääkäriin toimesta kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, jos lupa on annettu ennen tämän lain voimaantuloa.

2.

Laki**eläinlääkintähuoltolain 15 ja 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 15 § ja 23 §:n 1 momentti seuraavasti:

15 §

Valvontatehtävien järjestäminen

Kunnan on huolehdittava eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisestä valvonnasta ja muusta elintarviketurvallisuuden valvonnasta siten kuin siitä säädetään elintarvikelaissa tai sen nojalla.

Kunta voi hoitaa valtion tehtäväksi elintarvikelaissa tai sen nojalla säädetyn lihan tarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan, jos kunta on tehnyt siitä Elintarviketurvallisuusviraston kanssa sopimuksen.

Kunnan on huolehdittava muissa 2 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa kunnan eläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suun-

nitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

23 §

Korvaus valvontatehtävistä

Valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta. Korvauksen perusteena ovat kunnalle aiheutuvat välittömät kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä kunnalle aiheutuneiden todellisten kustannusten määrää. Korvausta ei makseta eläintautilain 15 §:n 3 momentissa tarkoitettuista tarkastuksista ja toimenpiteistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

Helsingissä 3 päivänä joulukuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Maa- ja metsätalousministeri *Sirkka-Liisa Anttila*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

elintarvikelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan elintarvikelain (23/2006) 6 §:n 19 ja 21 kohta sekä 14 a §, sellaisina kuin niistä ovat 14 a § laissa 1137/2008 ja 6 § osaksi viimeksi mainitussa laissa,

muutetaan 3 §, 6 §:n 22 ja 23 kohta, 8, 11, 13, 14, 15, 21 ja 22 §, 23 §:n 2 momentti, 27 §:n 2 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 ja 31 §, 32 §:n 1 momentti, 33 §, 39 §:n 2 momentti, 42, 43, 49 ja 53 §, 70 §:n 1 momentti, 71 §:n 1 momentin 1 kohta sekä 83 §,

sellaisina kuin niistä ovat 3 § osaksi laeissa 1137/2008, 1495/2009 ja 643/2010, 6 ja 42 § osaksi laissa 1137/2008, 8 § osaksi laeissa 989/2007 ja 1137/2008, 11 § laissa 989/2007, 14 §, 27 §:n 2 momentti ja 28 §:n 2 momentti laissa 1137/2008, 15, 30, 31 ja 33 § laissa 1495/2009, 43 § ja 49 § osaksi viimeksi mainitussa laissa, 21 ja 70 § osaksi laissa 989/2007, 32 §:n 1 momentti laissa 411/2009, 39 §:n 2 momentti laissa 643/2010 ja 83 § osaksi viimeksi mainitussa laissa ja laissa 1495/2009 sekä

lisätään 4 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 6 a § ja uusi 15 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Euroopan unionin lainsäädäntö

Euroopan unionin lainsäädäntö

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan yhteisön säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon, sikäli kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muun lain nojalla:

1) elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, jäljempänä yleinen elintarvikeasetus;

2) rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritettua virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, jäljempänä valvonta-asetus;

Tätä lakia sovelletaan myös seuraavien elintarvikkeita ja elintarvikevalvontaa koskevien Euroopan unionin säädösten ja niiden nojalla annettujen säädösten täytäntöönpanoon siltä osin kuin niiden täytäntöönpanosta ei säädetä muualla laissa:

1) elintarvikelainsäädäntöä koskevista yleisistä periaatteista ja vaatimuksista, Euroopan elintarviketurvallisuusviranomaisen perustamisesta sekä elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvistä menettelyistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 178/2002, jäljempänä yleinen elintarvikeasetus;

2) rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritettua virallisesta valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 882/2004, jäljempänä valvonta-asetus;

3) elintarvikehygieniasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004, jäljempänä yleinen elintarvikehygieniasetus;

4) eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004, jäljempänä eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus;

5) ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 854/2004, jäljempänä eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvontasetus;

6) muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1829/2003, jäljempänä *GMO-asetus*;

7) muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1830/2003;

8) uusielintarvikkeista ja elintarvikkeiden uusista ainesosista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 258/97, jäljempänä *uusielintarvikeasetus*;

9) elintarvikkeissa olevia vieraita aineita koskevista yhteisön menettelyistä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 315/93;

10) elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista ja direktiivien 80/509/ETY ja 89/109/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1935/2004;

11) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001, jäljempänä *TSE-asetus*;

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;

13) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annet-

3) elintarvikehygieniasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 852/2004, jäljempänä *yleinen elintarvikehygieniasetus*;

4) eläinperäisiä elintarvikkeita koskevista erityisistä hygieniasäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 853/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetus*;

5) ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämistä koskevista erityissäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 854/2004, jäljempänä *eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvontasetus*;

6) muuntogeenisistä elintarvikkeista ja rehuista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1829/2003, jäljempänä *GMO-asetus*;

7) muuntogeenisten organismien jäljitettävyydestä ja merkitsemisestä ja muuntogeenisistä organismeista valmistettujen elintarvikkeiden ja rehujen jäljitettävyydestä sekä direktiivin 2001/18/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1830/2003;

8) uusielintarvikkeista ja elintarvikkeiden uusista ainesosista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 258/97, jäljempänä *uusielintarvikeasetus*;

9) elintarvikkeissa olevia vieraita aineita koskevista yhteisön menettelyistä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 315/93;

10) elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvista materiaaleista ja tarvikkeista ja direktiivien 80/509/ETY ja 89/109/ETY kumoamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1935/2004;

11) tiettyjen tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ehkäisyä, valvontaa ja hävittämistä koskevista säännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 999/2001, jäljempänä *TSE-asetus*;

12) salmonellan ja muiden tiettyjen elintarvikkeiden kautta tarttuvien tiettyjen zoonosien aiheuttajien valvonnasta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2160/2003;

13) torjunta-ainejäämien enimmäismääristä kasvi- ja eläinperäisissä elintarvikkeissa ja rehuissa tai niiden pinnalla sekä neuvoston direktiivin 91/414/ETY muuttamisesta annet-

tu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005;

14) elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä väiteasetus;

15) vitamiinien, kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006, jäljempänä täydentämisasetus.

Viitattaessa tässä laissa Euroopan yhteisön säädökseen tarkoitetaan kyseistä säädöstä siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Siltä osin kuin muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden terveyssäännöistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1774/2002, jäljempänä sivutuoteasetus, koskee tämän lain mukaisia elintarvikehuoneistoja tai niissä harjoitettavaa toimintaa, toimivaltaisia valvontaviranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan valvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivaltajaosta tässä laissa säädetään.

tu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 396/2005;

14) elintarvikkeita koskevista ravitsemus- ja terveysväitteistä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1924/2006, jäljempänä väiteasetus;

15) vitamiinien ja kivennäisaineiden ja eräiden muiden aineiden lisäämisestä elintarvikkeisiin annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1925/2006, jäljempänä täydentämisasetus;

16) elintarvikelisiä aineista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1333/2008, jäljempänä lisäaineasetus;

17) elintarvikkeissa käytettävistä aromeista ja tietyistä ainesosista, joilla on aromaattisia ominaisuuksia, sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1601/91, asetusten (EY) N:o 2232/96 ja (EY) N:o 110/2008 sekä direktiivin 2000/13/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) 1334/2008, jäljempänä aromiasetus;

18) elintarvike-entsyymeistä sekä neuvoston direktiivin 83/417/ETY, neuvoston asetuksen (EY) N:o 1493/1999, direktiivin 2000/13/EY, neuvoston direktiivin 2001/112/EY ja asetuksen (EY) N:o 258/97 muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1332/2008, jäljempänä entsyymi-asetus;

19) elintarvikelisiä aineiden, elintarvike-entsyymien ja elintarvikearomien yhtenäisestä hyväksymismenettelystä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1331/2008, jäljempänä hyväksymismenettelyasetusasetus.

Viitattaessa tässä laissa Euroopan unionin säädökseen tarkoitetaan kyseistä säädöstä siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Siltä osin kuin muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus) annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009, jäljempänä sivutuoteasetus, koskee tämän lain mukaisia elintarvikehuoneistoja tai niissä harjoitettavaa toimintaa, toimivaltaisia valvontaviranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan valvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivaltajaosta

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alalla kuluttajille annettavien tietojen osalta annetun komission asetuksen (EY) N:o 2065/2001 noudattamisen valvonnassa toimivaltaisia viranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivallanjaosta tässä laissa säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan yhteisöstä tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen edellyttämässä laajuudessa Euroopan talousaluetta ja sen jäsenvaltioita.

4 §

Soveltamisalan rajoitukset

6 §

Määritelmät

22) *poroteurastamolla* teurastamoa, jossa teurastetaan poroja, ei kuitenkaan 23 kohdassa tarkoitettua teurastamoa, jossa teurastetaan poroja vain satunnaisesti.

23) *teurastamolla* muuta kuin edellä kohdassa 21 ja 22 tarkoitettua teurastamoa;

tässä laissa säädetään.

Neuvoston asetuksen (EY) N:o 104/2000 soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä kalastus- ja vesiviljelytuotteiden alalla kuluttajille annettavien tietojen osalta annetun komission asetuksen (EY) N:o 2065/2001 noudattamisen valvonnassa toimivaltaisia viranomaisia ovat Elintarviketurvallisuusvirasto, aluehallintovirastot ja kunnan elintarvikevalvontaviranomaiset siten kuin niiden toimivallanjaosta tässä laissa säädetään.

Mitä tässä laissa säädetään Euroopan unionista tai Euroopan unionin jäsenvaltioista, koskee myös *Euroopan talousaluetta ja siihen kuuluvia valtioita*.

4 §

Soveltamisalan rajoitukset

6 §

Määritelmät

Tämän lain 3 lukua ei sovelleta 13 §:n 5 momentissa eikä 22 §:n 4 momentissa tarkoitettuun toimintaan.

22) *poroteurastamolla* teurastamoa, jossa teurastetaan poroja, ei kuitenkaan 23 kohdassa tarkoitettua teurastamoa, jossa teurastetaan poroja vain satunnaisesti. *Poroteurastamossa voidaan teurastaa porojen lisäksi myös pieniä määriä muihin eläinlajeihin kuuluvia eläimiä;*

23) *teurastamolla* muuta kuin edellä kohdassa 22 tarkoitettua teurastamoa;

6 a §

Riskien huomioon ottaminen

Tässä laissa ja sen nojalla säädettyjä velvoitteita toimeenpantaessa ja niiden noudattamista valvottaessa on otettava huomioon elintarvikealan toimijan harjoittaman toi-

minnan luonne ja laajuus sekä elintarvikkeeseen liittyvät muut elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojan vaikuttavat seikat, ellei laissa tai sen nojalla toisin säädetä.

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden, joilla on ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus, lisääminen elintarvikkeisiin on sallittua vain, jos lisääminen ei aiheuta vaaraa ihmisen terveydelle.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan 3 §:n 1 momentin 15 kohdassa tarkoitetun täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarviketta, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Edellä 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettua uusielintarvikeasetuksen soveltamisalaan kuuluvien elintarvikkeiden merkkinä saattamiseen sovelletaan uusielintarvikeasetuksen mukaista menettelyä. Uusielintarvikeasetuksen 4 artiklan 3 kohdan tarkoittamana elintarvikearviointia tekevänä toimivaltaisena elimenä toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä uusielintarvikelautakunta. Uusielintarvikelautakunnan tehtävänä on uusielintarvikeasetuksen 6 artiklan tarkoittamien uusielintarvikkeiden merkkinä saattamiseen liittyvien ensiarviointien tekeminen sekä muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen ensiarviointien arviointi. Uusielintarvikelautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimittää maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään uusielintarvikelautakunnan jäsenten kelpoi-

8 §

Eräitä elintarvikkeita koskevat vaatimukset

Vitamiinien, kivennäisaineiden ja muiden vastaavien aineiden, joilla on ravitsemuksellinen tai fysiologinen vaikutus, lisääminen elintarvikkeisiin on sallittua vain, jos lisääminen ei aiheuta vaaraa ihmisen terveydelle. Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan täydentämisasetuksen soveltamisalaan kuuluvaa elintarviketta, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä sekä muista täydentämisasetuksen soveltamisen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Elintarvikealan toimijan, joka valmistaa, valmistuttaa tai tuo maahan ravintolisää, on tehtävä siitä ilmoitus Elintarviketurvallisuusvirastolle. Ilmoitus on tehtävä myös kun valmisteen koostumus sille ominaisten aineiden osalta muuttuu. Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Uusielintarvikeasetuksen 4 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuna elintarvikearviointia tekevänä toimivaltaisena elimenä toimii maa- ja metsätalousministeriön yhteydessä uusielintarvikelautakunta. Uusielintarvikelautakunnan tehtävänä on uusielintarvikeasetuksen 6 artiklassa tarkoitettujen uusielintarvikkeiden merkkinä saattamiseen liittyvien ensiarviointien tekeminen sekä muissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa tehtyjen ensiarviointien arviointi. Uusielintarvikelautakunnan jäsenet ja varajäsenet sekä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan nimittää maa- ja metsätalousministeriö. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään uusielintarvikelautakunnan jäsenten kelpoisuusvaatimuksista ja

suusvaatimuksista ja toimikaudesta, lautakunnan tehtävien järjestämisestä, kansallisesta yhteysviranomaisesta sekä muista uuselin-tarvikeasetuksen edellyttämistä kansallisista järjestelyistä.

Edellä 3 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoi-tetun GMO-asetuksen soveltamisalaan kuulu-vien elintarvikkeiden markkinoille saattami-seen sovelletaan GMO-asetuksen mukaista menettelyä. Tarkempia säännöksiä GMO-asetuksen edellyttämistä kansallisista järjeste-lyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Elintarvikkeiden käsittelyä, säilytystä ja kul-jetusta koskevat vaatimukset

Elintarvikkeita on käsiteltävä, säilytettävä ja kuljetettava niin, ettei elintarvikkeiden hy-vä hygieeninen laatu vaarannu. *Hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa käsiteltävän ja säily-tettävän lihan tulee olla tarkastettu siten kuin 43 §:ssä säädetään, lukuun ottamatta 13 §:n 2 momentin 8 kohdassa tarkoitettua lihaa tai metsästäjien järjestämässä yksityistilaisuuk-sissa käsiteltävää lihaa.*

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä:

- 1) elintarvikkeiden käsittelystä ja kuljetta-misesta;
- 2) elintarvikkeiden käsittely-, säilytys-, kul-jetus-, myynti- ja tarjoilutilojen lämpötiloista;
- 3) helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kulje-tuksissa käytettävää erityiskalustoa koskevan sopimuksen (ATP) (SopS 48/1981; jäljempänä ATP-sopimus) kansallisesta täytäntöön-panosta.

13 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyminen

Elintarvikehuoneiston on oltava asianomai-sen valvontaviranomaisen hyväksymä ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennais-ta muuttamista (hyväksytty elintarvikehuo-neisto). Elintarvikehuoneiston hyväksymisen

toimikaudesta, lautakunnan tehtävien järjes-tämisestä, kansallisesta yhteysviranomaisesta sekä muista uuselin-tarvikeasetuksessa edelly-tyistä kansallisista järjestelyistä.

Tarkempia säännöksiä GMO-asetuksessa edellytetyistä kansallisista järjestelyistä annea-taan valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Elintarvikkeiden käsittelyä, säilytystä ja kul-jetusta koskevat vaatimukset

Elintarvikkeita on käsiteltävä, säilytettävä ja kuljetettava niin, ettei elintarvikkeiden hy-vä hygieeninen laatu vaarannu.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään:

- 1) elintarvikkeiden käsittelystä ja kuljetta-misesta;
- 2) elintarvikkeiden käsittely-, säilytys-, kul-jetus-, myynti- ja tarjoilutilojen lämpöti-loista *sekä elintarvikkeiden lämpötiloista*;
- 3) helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä kuljetuksia ja tällaisissa kulje-tuksissa käytettävää erityiskalustoa koskevan sopimuksen (ATP) (SopS 48/1981), jäljem-pänä ATP-sopimus, kansallisesta täytäntöön-panosta.

13 §

Ilmoittaminen elintarvikehuoneistosta ja laitoshyväksymisen hakeminen

Elintarvikealan toimijan on tehtävä kirjjal-linen ilmoitus elintarvikehuoneistosta 14 §:ssä säädetyille valvontaviranomaiselle vii-meistään neljä viikkoa ennen toiminnan

edellytyksenä on, että elintarvikehuoneisto on 10 §:ssä säädettyjen vaatimusten mukainen.

Elintarvikehuoneiston ei tarvitse olla hyväksytty, jos siellä harjoitettavan toiminnan tarkoituksena on ainoastaan:

1) tilapäinen elintarvikkeiden myynti;
2) elintarvikkeiden myynti tai muu luovutus, jos se on vähäistä toimijan samassa huoneistossa harjoittamaan muuhun elinkeinotoimintaan verrattuna;

3) yksityisen henkilön harjoittama elintarvikkeiden valmistus ja myynti tai muu luovutus, jos se on luonteeltaan vähäistä, ei edellytä erillisen myynti- tai tarjoilutilan järjestämistä eikä liity elinkeinon harjoittamiseen;

4) alkutuotantopaikalla itse tuotettujen alkutuotannon tuotteiden ja niistä valmistettujen elintarvikkeiden myynti, tarjoilu tai muu luovutus suoraan kuluttajalle, jos toiminta on luonteeltaan vähäistä ja kyse on muista kuin eläimistä saatavista elintarvikkeista;

5) siipikarjan tai tarhatun kanin lihan myynti tai muu luovutus alkutuotantopaikalta suoraan kuluttajalle, jos myytävän tai luovutettavan lihan määrä vastaa enintään 1 000 lintua tai kania vuodessa;

6) poron lihan myynti tai muu luovutus poronhoitoalueella olevalta alkutuotantopaikalta tai paikasta, jossa poro on teurastettu, suoraan kuluttajalle;

7) poron kuivaliinan valmistus, myynti tai muu luovutus poronhoitoalueella olevalta alkutuotantopaikalta suoraan kuluttajalle;

8) metsästettyjen luonnonvaraisten jänisten, kanien tai lintujen lihan toimittaminen vähittäismyyntiin;

9) luonnonvaraisen riistan lihan toimittaminen suoraan metsästäjältä kuluttajan omaan käyttöön;

10) poliisin tai riistanhoitoyhdistyksen poliisin toimeksiannosta järjestämä luonnonvaraisen riistan myynti;

11) raakamaidon myynti tai luovutus alkutuotantopaikalla suoraan kuluttajalle sekä terminaidon toimittaminen vähittäismyyntiin, josta se sellaisenaan myydään tai muuten luovutetaan suoraan kuluttajalle, jos myytävän tai luovutettavan raakamaidon määrä on alle 2 500 litraa vuodessa;

12) maitopohjaisten tuotteiden valmistus alkutuotantopaikalla omasta maidosta sekä näiden tuotteiden myynti tai muu luovutus al-

loittamista tai olennaista muuttamista (ilmoitettu elintarvikehuoneisto).

Elintarvikealan toimijan, joka harjoittaa toimintaa, jolta eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan edellytetään elintarvikehuoneiston hyväksymistä, on 1 momentista poiketen haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä laitokseksi 15 §:ssä säädettyltä valvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista.

Edellä 2 momentissa tarkoitettulle elintarvikehuoneistolle, jossa alkutuotannon toimija harjoittaa elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäistä elintarvikkeiden valmistusta tuottamaan alkutuotannon tuotteista, ei kuitenkaan tarvitse hakea hyväksymistä laitokseksi. Elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäiseksi toiminnaksi katsotaan myös eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygienia-asetuksen 1 artiklan 3 kohdan d ja e alakohdan mukainen toiminta sekä 10 artiklan mukaisia kansallisia mukautuksia soveltava toiminta. Tällaisista elintarvikehuoneistoista on tehtävä 1 momentin mukainen ilmoitus.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettujen elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitettava valvontaviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen aiotua toimenpidettä.

Elintarvikehuoneiston hyväksymisen tai, jos hyväksymistä ei tarvita, toiminnan aloittamisen edellytyksenä on, että elintarvikehuoneisto on 10 §:ssä ja sen nojalla säädettyjen vaatimusten mukainen. Laitoksen toimintaa ei saa aloittaa eikä toimintaa olennaisesti muuttaa ilman viranomaisen hyväksyntää.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä silloin, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä sekä

1) elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta;

2) toimija on yksityinen henkilö; tai

3) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen tekemisestä ja hyväksymisen hakemisesta sekä pie-

kutuotantopaikalla suoraan kuluttajalle, jos tuotteiden valmistukseen käytettävän raaka- maidon määrä on alle 2 500 litraa vuodessa;

13) kalastustuotteiden, niistä saatavien raaka- valmisteiden ja jalosteiden toimittaminen kuluttajalle tai paikalliseen vähittäismyyntiin, ei kuitenkaan tukkuliikkeeseen, suoraan ka- lastajalta tai kalanviljelijältä, jos näin toimi- tettujen tuotteiden määrä on alle 5 000 kiloa vuodessa;

14) poron, siipikarjan, kanin, tarhattujen lintujen tai luonnonvaraisen riistan lihan hankkiminen puolustusvoimien järjestämässä pelastautumisharjoituksessa annettavaa sel- viytymiskoulutusta varten;

15) linnun munien tai hunajan myynti tai luovutus alkutuotantopaikalla suoraan kulut- tajalle;

16) kananmunien myynti tai luovutus alku- tuotantopaikalta suoraan vähittäismyyntiin tietyistä munien kaupanpitämisen vaatimuk- sista annetun asetuksen (ETY) N:o 1907/90 muuttamisesta annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 818/1996 tarkoittamalla poikkeus- alueella;

17) kuluttajan omistaman elintarvikkeen käsittely, jos elintarvike palautetaan hänen yksityistaloudessaan käytettäväksi; tai

18) luonnonvaraisen riistan teurastaminen 43 §:n 3 momentissa tarkoitettussa virkaeläin- lääkäriin hyväksymässä paikassa.

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava 2 momentissa tarkoitettu toiminnasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista.

14 §

Hakemusmenettely elintarvikehuoneiston hy- väksymiseksi

Elintarvikealan toimijan on haettava elin- tarvikehuoneiston hyväksymistä 15 §:ssä tar- koitetulta viranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muutta- mista. Hakemuksen yhteydessä valvontavi- ranomaiselle on esitettävä kirjallinen omaval- vontasuunnitelma.

Hyväksymiseen liittyvistä menettelyistä säädetään myös valvonta-asetuksen 31 artik- lassa, yleisen elintarvikehygieniasetuksen 6

nimuotoisista toiminnoista annetaan valtio- neuvoston asetuksella.

14 §

Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituk- sen käsittely

Elintarvikehuoneistoja koskevat ilmoitukset käsittelee elintarvikehuoneiston sijaintikun- nan valvontaviranomainen. Ilmoituksen liik- kuvasta elintarvikehuoneistosta, sekä sellai- sesta elintarvikehuoneistosta, jossa harjoitet- tavan toiminnan tarkoitus on pelkästään elin- tarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen yhdes- sä tai useammassa kuljetusajoneuvossa tai kontissa, käsittelee sen kunnan valvontavi- ranomainen, jonka alueella toiminta aloite-

artiklassa, eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 4 artiklassa ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvontasetuksen 3 artiklassa.

Tarkempia säännöksiä hyväksymishakemuksen sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

taan tai jonka alueella elintarvikehuoneiston toiminnasta on aikaisemmin ilmoitettu.

Ilmoituksen elintarvikehuoneistosta, jota käytetään ainoastaan elintarvikkeiden myyntiin, välittämiseen tai muuhun käsittelyyn ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa, voi käsitellä toimijan kotikunnan valvontaviranomainen, jos sijaintikunta on epäselvä tai siihen on muu erityinen syy.

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto käsittelee ilmoitukset alkoholilain (1143/1994) 5 ja 35 §:ssä tarkoitetuista valmistus- ja varastopaikoista. Aluehallintovirasto käsittelee ilmoitukset alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitetuista alkoholijuomamyymälöistä.

Elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelevä viranomainen antaa elintarvikealan toimijalle todistuksen ilmoituksen käsittelystä. Valvontaviranomaisen on toimitettava tiedot sille ilmoitetuista elintarvikehuoneistoista Elintarvikeeturvallisuusvirastolle tämän määrittämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä ilmoituksen käsittelystä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 a §

(14 a § kumotaan)

Elintarvikehuoneiston toiminnasta ilmoittaminen

Hyväksytyyn elintarvikehuoneiston toiminnan keskeyttämisestä, toiminnan lopettamisesta sekä toimijan vaihtumisesta on ilmoitettava hyväksymispäätöksen tehneelle valvontaviranomaiselle viimeistään 14 vuorokautta ennen aiottua toimenpidettä.

Toimijan on ilmoitettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä liikkuvassa, 13 §:n mukaan hyväksytyssä tai ilmoitetussa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan hyvissä ajoin niin, että tieto on viranomaisella viimeistään neljä arkipäivää ennen toiminnan aloittamista. Liikkuvassa elintarvikehuoneistosta, jossa käsitellään eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä, on kuitenkin ilmoitettava niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan niin, että tieto on viranomaisella viimeistään 14 vuorokautta

ennen toiminnan aloittamista.

Tarkempia säännöksiä ilmoitusten sisällöstä ja antamisesta annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyvä viranomaisen ja hyväksymispäätös

Elintarvikeeturvallisuusvirasto hyväksyy teurastamot ja niiden yhteydessä olevat liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistot. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto hyväksyy alkoholilain (1143/1994) 5 ja 35 §:ssä tarkoitettujen valmistus- ja varastopaikat. Aluehallintovirasto hyväksyy poroteurastamot sekä alkoholilain 13 §:ssä ja 14 §:n 2 momentissa tarkoitettujen alkoholijuomamyymälät. Elintarvikehuoneiston, jossa harjoitettavan toiminnan tarkoitus on pelkästään elintarvikkeiden kuljetus tai säilyttäminen kuljetusajoneuvossa tai kontissa, hyväksyy sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella ajoneuvo tai kontti otetaan ensimmäisen kerran käyttöön, paitsi, jos kyse on toisessa kunnassa hyväksytyin elintarvikehuoneiston tämän lain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettua toiminnan olennaisesta muuttamisesta. Elintarvikehuoneiston sijaintikunnan elintarvikevalvontaviranomainen hyväksyy muut elintarvikehuoneistot. Elintarvikehuoneiston, jota käytetään ainoastaan elintarvikkeiden myyntiin, välittämiseen tai muuhun käsittelyyn ilman, että elintarvikkeet ovat kyseisessä huoneistossa, voi hyväksyä toimijan kotikunnan valvontaviranomainen, jos sijaintikunta on epäselvä tai siihen on muu erityinen syy.

Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen. Valvontaviranomainen voi asettaa hyväksymispäätöksessä tarpeellisia ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireilletulosta, jollei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen on ilmoitettava hyväksymistään elintarvikehuoneistoista aluehallintovirastolle ja Elintarvikeeturvallisuusvirastolle. Aluehallintoviras-

15 §

Elintarvikehuoneiston hyväksyminen laitokseksi

Edellä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettujen laitokset hyväksyy laitoksen sijaintikunnan valvontaviranomainen. Liikkuvan laitoksen hyväksyy sen kunnan valvontaviranomainen, jonka alueella toiminta aloitetaan.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto hyväksyy kuitenkin teurastamot ja riistan käsittelylaitokset sekä niiden yhteydessä olevat laitokset, mukaan lukien liikkuvat laitokset. Aluehallintovirasto hyväksyy poroteurastamot ja niiden yhteydessä olevat laitokset, mukaan lukien liikkuvat laitokset.

Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä laitokseksi päätöksen. Valvontaviranomainen voi asettaa päätöksessään ehtoja terveysvaarojen ehkäisemiseksi. Valvontaviranomaisen on ratkaistava asia 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, ellei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä.

Valvontaviranomaisen on toimitettava tiedot laitokseksi hyväksymistään elintarvikehuoneistoista Elintarvikeeturvallisuusvirastolle tämän määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä hyväksymispäätöksen tekemisestä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

Voimassa oleva laki

ton on ilmoitettava hyväksymistään elintarvikehuoneistoista Elintarviketurvallisuusvirastolle sekä elintarvikehuoneistoiksi hyväksymistään alkoholimyymälöistä Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle. Valvontaviranomaisen on toimitettava edellä tarkoitettujen tietojen Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä hyväksymispäätöksen muusta sisällöstä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

15 a §

Liikkuvasta elintarvikehuoneistosta tiedottaminen

Elintarvikealan toimijan on tiedotettava elintarvikkeen myynnistä ja muusta käsittelystä ilmoitetussa tai hyväksytyssä liikkuvassa elintarvikehuoneistossa niiden kuntien valvontaviranomaisille, joiden alueella toimintaa harjoitetaan.

Elintarvikealan toimijan on kuitenkin tiedotettava teurastuksesta ja elintarvikkeen käsittelystä liikkuvassa teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa sekä niiden yhteydessä olevassa laitoksessa Elintarviketurvallisuusvirastolle. Liikkuvasta poroteurastamon ja sen yhteydessä olevan laitoksen toiminnasta on vastaavasti tiedotettava aluehallintovirastolle.

Tiedon on oltava viranomaisella viimeistään neljä arkipäivää ennen ilmoitetun toiminnan aloittamista ja viimeistään kaksi viikkoa ennen hyväksytyt toiminnan aloittamista.

21 §

Omavalvontasuunnitelman hyväksyminen

Elintarvikehuoneiston hyväksyvä valvontaviranomainen hyväksyy myös omavalvontasuunnitelman. Omavalvontasuunnitelman hyväksymistä ei kuitenkaan edellytetä sellaisilta elintarvikealan toimijoilta, joilta ei 13 §:n 2 momentin nojalla edellytetä elintarvikehuoneiston hyväksymistä, lukuun ottamatta ensisaapumistoimijoita.

21 §

Valvontatietojen julkistaminen

Elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja tai, jos elintarvikehuoneistoa ei ole vielä tarkastettu, todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä, Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla.

Tarkempia säännöksiä valvontatietojen jul-

*Valvontaviranomainen voi määrätä oma-
valvontasuunnitelman täydennettäväksi, kor-
jattavaksi tai muutettavaksi, jos suunnitelma
ei ole riittävä terveysvaarojen estämiseksi,
vähentämiseksi tai poistamiseksi, suunnitel-
man saattamiseksi elintarvikemääräysten mu-
kaiseksi taikka muutoin omavalvonnan toimi-
vuuden varmistamiseksi. Omavalvontasuunni-
telman hyväksyminen ei ole edellytys toimin-
nan aloittamiselle.*

Omavalvontasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä valvontaviranomainen määrää elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi välttämättömät omavalvontaan kuuluvat tutkimukset. Tarkempia säännöksiä elintarviketurvallisuuden varmistamiseksi välttämättömistä omavalvontaan kuuluvista tutkimuksista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

*kistamisesta annetaan maa- ja metsätalous-
ministeriön asetuksella.*

22 §

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta toiminnasta kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle. Ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan elintarvikevalvontaviranomainen saa edellä mainitut tiedot toiselta viranomaiselta. Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen tulee ilmoittaa toimijalle saaneensa tätä koskevat tiedot.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettusta ilmoituksen tekemisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

22 §

Ilmoittaminen alkutuotantopaikasta

Elintarvikealan toimijan on ilmoitettava kunnan valvontaviranomaiselle alkutuotantopaikasta ja siellä harjoitettavasta alkutuotannosta. Alkutuotannoksi katsotaan yleisen elintarvikehygieniasetuksen liitteen I mukaisten toimintojen lisäksi elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäinen alkutuotannon tuotteiden luovutus tuottajalta suoraan kuluttajalle. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa ilmoituksen alkutuotantopaikasta.

Alkutuotantopaikasta ilmoittaminen ei kuitenkaan ole tarpeen, jos kunnan valvontaviranomainen saa tiedon 1 momentissa tarkoitettusta toiminnasta toiselta viranomaiselta. Kunnan valvontaviranomaisen on ilmoitettava toimijalle saaneensa tiedot alkutuotantopaikasta toiselta viranomaiselta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei tarvitse tehdä metsästyksestä, 1 momentissa tarkoitettua luonnonvaraisen riistan luovutuksesta suoraan kuluttajalle eikä luonnonvaraisten kasvien ja sienten alkutuotannosta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta ei myöskään tarvitse tehdä kasvien ja sienten alkutuotannosta, jos

- 1) toimija on yksityinen henkilö; tai
2) toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettun ilmoituksen tekemisestä ja elintarviketurvallisuusriskeiltään vähäisestä luovutuksesta sekä yleisen elintarvikehygieniasetuksen 1 artiklan 2 kohdan alakohdan c ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen 1 artiklan 3 kohdan alakohdan c tarkoittamia toimintoja koskevista kansallisista järjestelyistä annetaan valtioneuvoston asetuksella.

23 §

Ensisaapumistoiminta

Ensisaapumistoimijalla on oltava 20 §:n mukainen omavalvontasuunnitelma. Omavalvontasuunnitelma on liitettävä 1 momentissa tarkoitettuun ilmoitukseen. Omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä vastaanotettavia elintarvikkeita koskeva näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma. Ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä säädetään 42 §:ssä. Ensisaapumistoimijan on ilmoitettava ensisaapumispaikkaan toimitetuista elintarvikkeista Elintarvikeviraston nimeämälle valvontaviranomaiselle.

23 §

Ensisaapumistoiminta

Ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelmaan on liitettävä vastaanotettavia elintarvikkeita koskeva näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma. Ensisaapumistoimijan on ilmoitettava ensisaapumispaikkaan toimitetuista elintarvikkeista Elintarviketurvallisuusviraston nimeämälle valvontaviranomaiselle.

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla hyväksyttävässä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (*osaamistodistus*), jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvikehuoneis-

27 §

Elintarvikehygieeninen osaaminen

Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla ilmoitetussa tai hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa työskentelevällä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevällä henkilöllä on elintarvikehygieenistä osaamista osoittava Elintarviketurvallisuusviraston hyväksymän mallin mukainen todistus (*osaamistodistus*), jos hän on työskennellyt pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä edellyttävissä tehtävissä yhdessä tai useammassa elintarvike-

tossa yhteensä vähintään kolme kuukautta.

huoneistossa yhteensä vähintään kolme kuukautta.

28 §

Osaamistestaaja

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa ja voi tätä tarkoitusta varten vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Osaamistestaajalla on velvollisuus säilyttää kaikki osaamistodistuksen myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti toimintaansa koskevia säännöksiä eikä ole korjannut toimintaansa Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta huolimatta asetetussa määräajassa.

28 §

Osaamistestaaja

Elintarviketurvallisuusvirasto valvoo osaamistestaajien toimintaa ja voi tätä tarkoitusta varten vaatia osaamistestaajalta osaamistodistusten myöntämiseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. *Osaamistestaajan on säilytettävä kaikki osaamistodistuksen myöntämiseen liittyvät asiakirjat vähintään kolme vuotta. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, jos osaamistestaaja rikkoo olennaisesti osaamistestaamisesta annettuja säännöksiä ja määräyksiä. Elintarviketurvallisuusvirasto voi peruuttaa osaamistestaajan hyväksynnän, vaikka säännösten ja määräysten rikkominen ei ole olennaista, jos osaamistestaaja ei ole korjannut toimintaansa Elintarviketurvallisuusviraston kehotuksesta viraston asettamassa määräajassa. Hyväksyntä voidaan peruuttaa väliaikaisesti asian selvittämisen ajaksi.*

30 §

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

- 1) ohjaa aluehallintovirastoja kuntien elintarvikevalvonnan arvioinnissa;
- 2) huolehtii elintarvikevalvonnasta teurasamoissa ja niiden yhteydessä olevissa liha- ja kala-alan elintarvikehuoneistoissa;
- 3) vastaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta;
- 4) vastaa valtakunnallisesti muista erityistä asiantuntemusta vaativista elintarvikevalvontatehtävistä;
- 5) arvioi yleisen elintarvikehygienia-

30 §

Keskusviranomainen

Elintarviketurvallisuusvirasto suunnittelee, ohjaa, kehittää ja suorittaa valtakunnallisesti elintarvikevalvontaa siten kuin tässä laissa säädetään sekä sen lisäksi:

- 1) ohjaa aluehallintovirastoja kuntien elintarvikevalvonnan arvioinnissa;
- 2) huolehtii elintarvikevalvonnasta teurasamoissa, *riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa;*
- 3) vastaa eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvonnan suunnittelusta ja toteutuksesta;
- 4) vastaa valtakunnallisesti muista erityistä asiantuntemusta vaativista elintarvikevalvontatehtävistä;
- 5) arvioi yleisen elintarvikehygienia-

asetuksen 8 artiklassa tarkoitetut hyvän tuotantotavan ohjeet;

6) toimii yleisen elintarvikeasetuksen mukaisena nopean hälytysjärjestelmän kansallisena yhteyspisteenä;

7) hyväksyy eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jaksossa IV tarkoitetun metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen;

8) huolehtii valtakunnallisesta tiedottamisesta, riskiviestinnästä ja kuluttajainformaatiosta.

asetuksen 8 artiklassa tarkoitetut hyvän tuotantotavan ohjeet;

6) toimii yleisen elintarvikeasetuksen mukaisena nopean hälytysjärjestelmän kansallisena yhteyspisteenä;

7) hyväksyy eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jaksossa IV tarkoitetun metsästäjien terveys- ja hygieniakoulutuksen;

8) huolehtii valtakunnallisesta tiedottamisesta, riskiviestinnästä ja kuluttajainformaatiosta;

9) arvioi aluehallintoviraston järjestämää poron lihantarkastusta ja siihen liittyvää valvontaa.

31 §

Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja valvoo elintarvikevalvontaa sekä valvoo elintarvikemääräysten noudattamista toimialueellaan tämän lain mukaisesti sekä sen lisäksi:

1) arvioi kuntien elintarvikevalvonnan järjestämistä;

2) arvioi kuntien valvontasuunnitelmat sekä tarkastaa niiden noudattamista.

31 §

Alueellinen elintarvikevalvonta

Aluehallintovirasto suunnittelee, ohjaa ja valvoo elintarvikevalvontaa sekä valvoo elintarvikemääräysten noudattamista toimialueellaan tämän lain mukaisesti sekä lisäksi:

1) arvioi kunnan elintarvikevalvonnan järjestämistä ja julkaisee arvioinnin tulokset;

2) arvioi kuntien valvontasuunnitelmat sekä tarkastaa niiden noudattamista;

3) julkaisee suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset *Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla*;

4) huolehtii elintarvikevalvonnasta *proteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa*.

32 §

Kunnan elintarvikevalvonta

Kunnan on huolehdittava alueellaan tämän lain mukaisesta valvonnasta (*kunnan elintarvikevalvonta*), jollei 30, 31, 34, 42 tai 43 §:stä muuta johdu. Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (*kunnan valvontaviranomainen*). Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa (410/2009) tarkoitettua yhteistoiminta-aluetta.

32 §

Kunnan elintarvikevalvonta

Kunnan on huolehdittava alueellaan *elintarvikevalvonnasta siten kuin tässä laissa säädetään (kunnan elintarvikevalvonta)*. Kunnassa nämä tehtävät hoitaa kunnan määräämä lautakunta tai muu monijäseninen toimielin (*kunnan valvontaviranomainen*). Mitä tässä laissa säädetään kunnasta, koskee myös kuntayhtymää ja ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetussa laissa tarkoitettua yhteistoiminta-aluetta.

33 §

Kunnan elintarvikevalvonnan tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, kunta:

1) tekee aluehallintovirastoille ja Elintarviketurvallisuusvirastolle elintarvikemääräysten mukaiset ilmoitukset ja raportit;

2) neuvoo elintarvikealan toimijoita ja kulluttajia sekä tiedottaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvissa asioissa;

3) avustaa valtion viranomaisia korvausta vastaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisessa.

33 §

Kunnan elintarvikevalvonnan tehtävät

Sen lisäksi, mitä muualla tässä laissa säädetään, kunta:

1) tekee aluehallintovirastoille ja Elintarviketurvallisuusvirastolle elintarvikemääräysten mukaiset ilmoitukset ja raportit;

2) neuvoo elintarvikealan toimijoita ja kulluttajia sekä tiedottaa tämän lain soveltamisalaan kuuluvista asioista;

3) *avustaa valtion viranomaisia korvausta vastaan eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallisen vierasainevalvontaohjelman toteuttamisessa;*

4) *julkaisee suorittamansa elintarvikevalvonnan tulokset Elintarviketurvallisuusviraston määräämällä tavalla.*

39 §

Näytteiden tutkiminen

Elintarvikemääräyksissä tutkittaviksi edellytetyt ja omavalvontasuunnitelman hyväksymisen yhteydessä yksilöidyt omavalvontaan kuuluvat näytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

39 §

Näytteiden tutkiminen

Elintarvikemääräyksissä tutkittaviksi edellytetyt omavalvontaan kuuluvat näytteet on tutkittava hyväksytyssä omavalvontalaboratoriossa, viranomaisnäytteitä tutkimaan hyväksytyssä laboratoriossa tai kansallisessa vertailulaboratoriossa.

42 §

Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen

Ensisaapumisvalvonta järjestetään ensisijaisesti siten, että Elintarvikevirasto tekee kunnan kanssa kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen, jolla kunta sitoutuu huolehtimaan ensisaapumisvalvonnasta kunnan alueella. Elintarvikevirasto ja kunta voivat sopia, että kunta huolehtii tehtävästä yhden tai useamman kunnan puolesta. Kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen nimeämä viranhaltija päättää *ensisaapumistoi-*

42 §

Ensisaapumisvalvonnan järjestäminen

Ensisaapumisvalvonta järjestetään ensisijaisesti siten, että *Elintarviketurvallisuusvirasto* tekee kunnan kanssa kuntalain (365/1995) 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun sopimuksen, jolla kunta sitoutuu huolehtimaan ensisaapumisvalvonnasta kunnan alueella. Elintarviketurvallisuusvirasto ja kunta voivat sopia, että kunta huolehtii tehtävästä yhden tai useamman kunnan puolesta. Kunnan *valvontaviranomaisen* nimeämä viran-

mijan omavalvontasuunnitelman hyväksymisestä sekä tämän lain 55–60 §:n mukaisista ensisaapumistoimintaa koskevista hallinnollisista pakkokeinoista. Muista tämän lain mukaisista ensisaapumistoimintaan kohdistuvista hallinnollisista pakkokeinoista päättää Elintarvikevirasto.

Jos kunta ei kuulu 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen piiriin, Elintarvikevirasto voi sopia valvonnasta muun viranomaisen kanssa, hankkia palvelut tehtävien hoitamiseen sopivalta ulkopuoliselta asiantuntijalta tai huolehtia valvonnasta itse. Jos valvonnasta on sovittu muun viranomaisen kanssa, *ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelman hyväksyy ja hallinnollisista pakkokeinoista päättää* tämän viranomaisen nimeämä viranhaltija. Jos valvonnasta on sovittu ulkopuolisen asiantuntijan kanssa, *ensisaapumistoimijan omavalvontasuunnitelman hyväksyy ja hallinnollisista pakkokeinoista päättää* Elintarvikevirasto.

Elintarvikevirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta valvomissaan teurastamoissa sekä niiden yhteydessä olevissa elintarvikehuoneistoissa.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kunnan elintarvikevalvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisaapumistoimintaa koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisenä tiedoksiantona.

Tarkempia säännöksiä ensisaapumisvalvonnan järjestämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 5 artiklassa.

Kunnan valvontaviranomainen tarkastaa lihan pienteurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa sekä valvoo niitä. Aluehallintoviraston palveluksessa oleva eläinlääkäri tarkastaa lihan poroteurastamossa ja valvoo poroteurastamoja. Elintarvikeeturvallisuusvirasto tarkastaa lihan muussa teurastamossa sekä valvoo teurastamoa ja sen yhteydessä olevaa liha-

haltija päättää 55–60 §:n mukaisista ensisaapumistoimintaa koskevista hallinnollisista pakkokeinoista. Muista tämän lain mukaisista ensisaapumistoimintaan kohdistuvista hallinnollisista pakkokeinoista päättää *Elintarvikeeturvallisuusvirasto.*

Jos kunta ei kuulu 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen piiriin, Elintarvikeeturvallisuusvirasto voi sopia valvonnasta muun viranomaisen kanssa, hankkia palvelut tehtävien hoitamiseen sopivalta ulkopuoliselta asiantuntijalta tai huolehtia valvonnasta itse. Jos valvonnasta on sovittu muun viranomaisen kanssa, hallinnollisista pakkokeinoista päättää tämän viranomaisen nimeämä viranhaltija. Jos valvonnasta on sovittu ulkopuolisen asiantuntijan kanssa, hallinnollisista pakkokeinoista päättää Elintarvikeeturvallisuusvirasto.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta teurastamoissa, *riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa. Aluehallintovirasto huolehtii ensisaapumisvalvonnasta valvomissaan poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä olevissa laitoksissa.*

Edellä 1 momentissa tarkoitettu kunnan valvontaviranomaisen nimeämän viranhaltijan ensisaapumistoimintaa koskeva päätös annetaan tiedoksi asianosaisille hallintolain (434/2003) 59 §:ssä tarkoitettuna tavallisenä tiedoksiantona.

Tarkempia säännöksiä ensisaapumisvalvonnan järjestämisestä annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

43 §

Lihantarkastus ja siihen liittyvä valvonta

Elintarvikehuoneistossa käsiteltävän tai säilytettävän lihan on oltava tarkastettua, jollei tässä laissa tai tämän lain nojalla toisin säädetä. Lihantarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta säädetään eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetuksen 5 artiklassa.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto tarkastaa lihan teurastamossa ja riistan käsittelylaitoksessa. Aluehallintovirasto tarkastaa lihan poroteurastamossa.

alan elintarvikehuoneistoa. Lihantarkastuksessa ja siihen liittyvässä valvonnassa voidaan käyttää apuna tätä tarkoitusta varten koulutettuja kunnan tai valtion palveluksessa olevia tarkastusapulaisia. Siipikarjateurastamossa ja siipikarjan pienteurastamossa lihan tarkastuksessa ja siihen liittyvässä valvonnassa voidaan apuna käyttää myös elintarvikealan toimijan palveluksessa olevaa henkilökuntaa.

Kotimaan kulutukseen tarkoitettu luonnonvarainen riista voidaan kunnan virkaeläinlääkärin luvalla teurastaa ja kunnan virkaeläinlääkäri voi tarkastaa lihan muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teurastamossa tai pienteurastamossa, jos teurastus voidaan suorittaa hygieenisesti.

Nauta- ja kavioeläinten sekä sikojen, lampaiden ja vuohien pienteurastamossa voidaan teurastaa korkeintaan 20 eläinyksikköä viikossa ja 1 000 eläinyksikköä vuodessa, jolloin nauta- ja kavioeläimet vastaavat 1,0 yksikköä ja siat vastaavat 0,2 yksikköä sekä lampaat ja vuohet vastaavat 0,1 yksikköä. Siipikarjan pienteurastamossa saadaan teurastaa korkeintaan 150 000 siipikarjaan kuuluvaa lintua vuodessa. Tarhatun riistan ja kanin pienteurastamossa teurastettavien eläinten enimmäismääriin sovelletaan muiden eläinten pienteurastamoissa teurastettavien samantyyppisten tai lähinnä samaa lajia olevien eläinten teurastukselle asetettuja enimmäismääriä.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin lihan tarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta.

Lihantarkastuksessa ja valvonnassa voidaan käyttää apuna tätä tarkoitusta varten koulutettuja valtion palveluksessa olevia tarkastusapulaisia. Siipikarjan ja jäniseläinten teurastamossa lihan tarkastuksessa ja siihen liittyvässä valvonnassa voidaan käyttää apuna myös elintarvikealan toimijan palveluksessa olevaa henkilökuntaa.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään tarkemmin lihan tarkastuksesta ja siihen liittyvästä valvonnasta.

49 §

Tarkastusoikeus

Valvontaviranomaisella ja 36 §:ssä tarkoitetulla ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus tehdä valvonnan edellyttämiä tarkastuksia, tutustua asiakirjoihin sekä päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa tai joissa säilytetään tämän lain noudattamisen valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Valvontaviranomaisella ja ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus tarkastaa toiminnassa käytetyt laitteet, välineet ja ti-

49 §

Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus

Valvontaviranomaisella ja 36 §:ssä tarkoitetulla ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus tehdä valvonnan edellyttämiä tarkastuksia, tutustua asiakirjoihin sekä päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa tai jossa säilytetään tämän lain noudattamisen kannalta merkityksellisiä tietoja. Valvontaviranomaisella ja ulkopuolisella asiantuntijalla on oikeus tarkastaa toiminnassa käytetyt laitteet, välineet ja tilat.

lat.

Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä elintarvikemääräyksiä rikotun tai rikottavan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Tarkastuksen on oltava välttämätön rikoksen selvittämiseksi tai vakavan terveysvaaran estämiseksi. Tarkastuksen saa suorittaa vain valvontaviranomainen.

Jos valvontaviranomainen toteaa valvonnan tai tarkastuksen yhteydessä eläimistä saatavassa elintarvikkeessa määräysten vastaisia määriä vieraita aineita, aluehallintovirastolla ja Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston määräämällä eläinlääkärillä on oikeus tarkastaa alkutuotantopaikka, josta elintarvike on peräisin, ja ottaa korvauksetta kaikki tutkimuksia varten tarvittavat näytteet. Aluehallintovirastolla ja Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston määräämällä eläinlääkärillä on tällöin tämän lain mukainen tiedonsaanti-, näytteenotto- ja tarkastusoikeus. Vain aluehallintovirastolla on oikeus tehdä tarkastus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

Mitä tässä laissa säädetään valvontaviranomaisten oikeudesta päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa, ja saada tietoja, koskee myös Euroopan yhteisön lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia silloin, kun kyseinen Suomea sitova kansainvälinen velvoite tätä edellyttää.

53 §

Valvontaviranomaisen ohjausvelvollisuus

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi

Elintarviketurvallisuusvirastolla ja aluehallintovirastolla on oikeus olla läsnä Euroopan komission tekemissä valvontasetuksen 45 artiklan mukaisissa tarkastuksissa. Valvontaviranomaisen ohjauksessa olevalla opiskelijalla, joka suorittaa viranomaistoimintaan perehdyttävää harjoittelua, on oikeus olla läsnä valvontaviranomaisten suorittaessa valvontaa ja tarkastuksia.

Kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa tarkastus voidaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä elintarvikemääräyksiä rikotun tai rikottavan laissa rangaistavaksi säädetyllä tavalla. Tarkastuksen on oltava välttämätön rikoksen selvittämiseksi tai vakavan terveysvaaran estämiseksi. Tarkastuksen saa suorittaa vain valvontaviranomainen.

Jos valvontaviranomainen toteaa valvonnan tai tarkastuksen yhteydessä eläimistä saatavassa elintarvikkeessa määräysten vastaisia määriä vieraita aineita, aluehallintovirastolla ja Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston määräämällä eläinlääkärillä on oikeus tarkastaa alkutuotantopaikka, josta elintarvike on peräisin, ja ottaa korvauksetta kaikki tutkimuksia varten tarvittavat näytteet. Aluehallintovirastolla ja Elintarviketurvallisuusviraston tai aluehallintoviraston määräämällä eläinlääkärillä on tällöin tämän lain mukainen tiedonsaanti-, näytteenotto- ja tarkastusoikeus. Vain aluehallintovirastolla on oikeus tehdä tarkastus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa.

Mitä tässä laissa säädetään valvontaviranomaisten oikeudesta päästä paikkoihin, joissa harjoitetaan tässä laissa tarkoitettua toimintaa, ja saada tietoja, koskee myös Euroopan yhteisön lainsäädännössä tai muussa Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa tarkoitettuja tarkastajia silloin, kun kyseinen Suomea sitova kansainvälinen velvoite tätä edellyttää.

53 §

Valvontaviranomaisen ohjausvelvollisuus

Valvontaviranomaisen on tarvittaessa annettava elintarvikealan toimijalle tarpeellisia ohjeita ja kehotuksia elintarvikemääräysten noudattamiseksi ja omavalvonnan toimivuuden

den varmistamiseksi.

70 §

Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla suorittamista toimenpiteistä on perittävä maksu, jollei valtion maksuperustelaissa (150/1992) muuta säädetä. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään.

—————

70 §

Valtion viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Valtion viranomaisen tämän lain nojalla suorittamista toimenpiteistä on perittävä maksu, jollei valtion maksuperustelaissa (150/1992) muuta säädetä. Maksun suuruutta määrättäessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaissa säädetään. *Pieniä eläinmääriä teurastavien teurastamoiden ja riistan käsittelylaitosten lihantarkastus- ja valvontamaksuja voidaan kuitenkin alentaa enintään valvonta-asetuksen 27 artiklan 3 kohdassa määritellylle tasolle siten kuin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella säädetään.*

—————

71 §

Kunnan viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Kunnan on perittävä elintarvikealan toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu:
1) elintarvikehuoneistojen ja niiden omavalvontasuunnitelmien hyväksymisestä;

—————

71 §

Kunnan viranomaisten suoritteista perittävät maksut

Kunnan on perittävä elintarvikealan toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu:
1) laitoksen hyväksymisestä ja muun kuin 13 §:n 3 momentissa tarkoitetun elintarvikehuoneiston ilmoituksen käsittelystä;

—————

83 §

Rekisterit

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä kaikista elintarvikehuoneistoista, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tuotteita markkinoille saattavista toimipaikoista, ensisaapumispaikoista, ensisaapumistoimijoista ja hyväksytyistä laboratorioista. Elintarviketurvallisuusvirasto antaa eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäiskauppaa käsitteleville elintarvikehuoneistoille hy-

83 §

Rekisterit

Elintarviketurvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä sekä suorittamaansa valvontaa varten valtakunnallista rekisteriä kaikista elintarvikehuoneistoista, elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tuotteita markkinoille saattavista toimipaikoista, ensisaapumispaikoista, ensisaapumistoimijoista, hyväksytyistä laboratorioista ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hygieniasetuksen liitteen III jakson IV luvun I mukaisen metsästäjien terveys- ja hygienias-

väksymisnumeron. Alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikoista rekisteriä pitää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Aluehallintovirasto ja kunnan valvontaviranomainen ylläpitävät rekisteriä valvomistaan elintarvikehuoneistoista. Kunnan valvontaviranomainen ylläpitää rekisteriä valvomistaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista. Alkutuotantopaikoista rekisteriä pitää maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaisesti Elintarvikeeturvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 5 §:ssä. Kunnat käyttävät ja pitävät alkutuotantopaikkarekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Kalastusaluksia ja vesiviljelylaitoksia koskevia rekistereitä pitää Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä varten 40 §:n 4 momentissa ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella rekisteriä ruokamyrkytystapausten selvittämiseen sekä zoonoosien seurantaan ja valvontaan liittyvistä seikoista.

koulutuksen suorittaneista koulutetuista henkilöistä. Elintarvikeeturvallisuusvirasto antaa 13 §:n 2 momentissa tarkoitetuille laitoksille hyväksymisnumeron.

Alkoholijuomamyymälöistä ja alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikoista rekisteriä pitää Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto.

Aluehallintovirasto ja kunnan valvontaviranomainen ylläpitävät rekisteriä valvomistaan elintarvikehuoneistoista. Kunnan valvontaviranomainen ylläpitää rekisteriä valvomistaan elintarvikkeen kanssa kosketukseen joutuvia tarvikkeita markkinoille saattavista toimipaikoista.

Alkutuotantopaikoista rekisteriä pitää maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain (284/2008) mukaisesti Elintarvikeeturvallisuusvirasto. Rekisterinpitäjän vastuusta säädetään maaseutuelinkeinohallinnon tietojärjestelmästä annetun lain 5 §:ssä. Kunnat käyttävät ja pitävät alkutuotantopaikkarekisteriä ajan tasalla tässä laissa säädettyjen tehtävien edellyttämässä laajuudessa. Kalastusaluksia ja vesiviljelylaitoksia koskevia rekistereitä pitävät Euroopan yhteisön yhteisen kalastuspolitiikan täytäntöönpanosta annetun lain mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä merellä toimivien kalastus- ja vesiviljelyalusten rekisteröinnistä annetun lain (690/2010) mukaisesti maa- ja metsätalousministeriö sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset.

Elintarvikeeturvallisuusvirasto pitää valvonnan ohjausta ja kehittämistä varten 40 §:n 4 momentissa ja 45 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten perusteella rekisteriä ruokamyrkytystapausten selvittämiseen sekä zoonoosien seurantaan ja valvontaan liittyvistä seikoista.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Ennen tämän lain voimaantuloa hyväksytty elintarvikehuoneisto, jolta ei tämän lain 13 §:n nojalla edellytetä hyväksymistä, katsotaan tämän lain 13 §:n 1 tai 3 momentin no-

jalla ilmoitetuksi elintarvikehuoneistoksi ilman erillistä ilmoitusta. Jos tällaisen elintarvikehuoneiston hyväksymishakemuksen käsittely on tämän lain voimaan tullessa asianomaisessa valvontaviranomaisessa vireillä, hakemus katsotaan tämän lain 13 §:n 1 tai 3 momentissa tarkoitetuksi ilmoitukseksi.

Henkilön, joka työskentelee 13 §:n 3 momentissa tarkoitettussa elintarvikehuoneistossa ja jolla ei tämän lain voimaan tullessa ole tarvinnut olla 27 §:n tarkoittamaa osaamistodistusta, tulee hankkia osaamistodistus kolmen vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

*Kotimaan kulutukseen tarkoitettua luonnonvaraisen riistan lihaa voidaan tarkastaa kunnan virkaeläinlääkäriin luvalla muuallakin kuin riistan käsittelylaitoksessa, teuras-
tamossa tai poroteurastamossa kunnan virkaeläinlääkäriin toimesta kahden vuoden ajan tämän lain voimaantulosta, jos lupa on annettu ennen tämän lain voimaantuloa.*

2.

Laki**eläinlääkintähuoltolain 15 ja 23 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 15 § ja 23 §:n 1 momentti
 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Valvontatehtävien järjestäminen

Valvontatehtävien järjestäminen

Kunnan on huolehdittava eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisestä valvonnasta ja muusta elintarvike-
 turvallisuuden valvonnasta siten kuin siitä säädetään elintarvikelaissa tai sen nojalla.

Kunnan on huolehdittava eläimistä saatavien elintarvikkeiden alkutuotannon terveydellisestä valvonnasta ja muusta elintarvike-
 turvallisuuden valvonnasta siten kuin siitä säädetään elintarvikelaissa tai sen nojalla.

*Kunta voi hoitaa valtion tehtäväksi elintarvikelaissa tai sen nojalla säädetyn lihan-
 tarkastuksen ja siihen liittyvän valvonnan, jos kunta on tehnyt siitä Elintarvike-
 turvallisuusviraston kanssa sopimuksen.*

Kunnan on huolehdittava muissa 2 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

Kunnan on huolehdittava muissa 2 §:n 2 momentissa mainituissa laeissa kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

23 §

23 §

Korvaus valvontatehtävistä

Korvaus valvontatehtävistä

Valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus 15 §:n 2 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta. Korvauksen perusteena ovat kunnalle aiheutuvat välittömät kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä kunnalle aiheutuneiden todellisten kustannusten määrää. Korvausta ei makseta eläintauti-

Valtion varoista maksetaan kunnalle korvaus 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen valvontatehtävien suorittamisesta. Korvauksen perusteena ovat kunnalle aiheutuvat välittömät kustannukset. Korvaus ei saa ylittää tehtävistä kunnalle aiheutuneiden todellisten kustannusten määrää. Korvausta ei makseta

lain 15 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista ja toimenpiteistä.

eläintautilain 15 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tarkastuksista ja toimenpiteistä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20